

สังคมวิทยา พัฒนาชุมชน รัฐประศาสนศาสตร์ กฎหมาย

ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
The Opinions of Students Towards the Application of Good Governances in the
Administration of Loei Rajabhat University

กัลยา ยศคำลือ¹

เลแกน สุธรรม²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำแนกตามศูนย์การศึกษาและ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 272 คน ใช้เกณฑ์การสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .807 และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติการทดสอบที (Independent sample t-test) ผลการวิจัยพบว่า (1) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางคือ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ในระดับมาก, ด้านนิติธรรม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก, ด้านความโปร่งใสและการตอบสนอง ความเสมอภาคและความเที่ยงธรรมอยู่ในระดับมาก, ส่วนด้านการมุ่งเน้นฉันทามติและด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง (2) นักศึกษาที่เรียนในศูนย์การศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) นักศึกษามีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย คือ คณะ ศูนย์ สำนักควรเพิ่มข้อมูลการประสานงานการจัดกิจกรรมให้รวดเร็ว, ไม่ควรจัดกิจกรรมก่อนสอบกลางภาคและปลายภาค 2 สัปดาห์, คณะและหลักสูตรควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนงานทำกิจกรรม, ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ตรวจสอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย, ตรวจสอบทรัพยากรการเรียนรู้ให้ใช้งานได้ดี, ปรับปรุงระบบการลงทะเบียนออนไลน์, ควรให้ข้อมูลใหม่ ๆ แก่นักศึกษาและสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง เช่น หลักสูตรที่ผ่านการรับรองและไม่ผ่านการรับรองและควรมีรายวิชาหลักธรรมาภิบาลสอนทุกหลักสูตร

คำสำคัญ: ความคิดเห็น การใช้หลักธรรมาภิบาล นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Abstract

The purposes of research article were to : 1) study the opinions of students towards the application of good governances in the administration of Loei Rajabhat University, 2) compare the opinions of students towards the application of good governances in the administration of Loei Rajabhat University to sort out of center learner and 3) guidelines for development of good governances in the administration of Loei Rajabhat University. There was quantitative research. Samples were 272 students

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Public Administration Program Department of Social Science Faculty of Humanities and Social Loei Rajabhat University academic year 2018 to be taken by purposive sampling. The research instruments were questionnaires rating scale have reliability situations .807 and open-ended questionnaire. Collected data were analyzed and statistic used percentages, mean scores, standard deviations and independent sample t-test. The findings: (1) the opinions of students towards the application of good governances in the administration of Loei Rajabhat University overall were moderate rank follow : participation which had average in high levels, accountability and inspection which had average in high levels, rule of law Effectiveness and Efficiency which had average in high levels, transparence responsiveness and equity which had average in high levels, consensus-oriented and strategic vision which had average in moderate levels. (2) Found significance level .01 of the opinions of students towards the application of good governances on different center learner. (3) The students have guidelines for development of good governances in the administration of Loei Rajabhat University were faculty center and department will fast increase information and communication of activities, Do not activities before midterm and final test 2 week, student participation in activities plan of faculty and program, give opportunity to students and stakeholders in the administration of University, check education learning resource for work well, update register online system, setting new information to student and public : curriculum certificate pass and not pass and set good governances content in all curriculum.

Keywords: *Opinions, Good Governances, student, Loei Rajabhat University*

บทนำ

ปัจจุบันหลักธรรมาภิบาลเป็นมาตรฐานสากลที่องค์กรและหน่วยงานทั่วไปจะต้องการให้เกิดขึ้น เพราะเป็นกุญแจสำคัญประการหนึ่ง ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา (บุญอนันต์ บุญสนธิ, 2543) ซึ่งปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทยส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันยังไม่สำเร็จ (จารุวรรณ สุขุมาลพงษ์, 2556) และมาตรการในการป้องกันคือให้ทุกภาคส่วนร่วมกันศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจ รวมทั้งสื่อมวลชน องค์กรอิสระและองค์กรตรวจสอบภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2555) และการให้ความรู้เรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลแก่นักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เข้าใจว่าประเทศไม่เจริญเพราะนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้น้อยและทำให้มีการทุจริตเกิดขึ้น สถานศึกษาควรนำเนื้อหาบรรจุในหลักสูตรด้วย ในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ทำข้อตกลงความร่วมมือด้านการต่อต้านการทุจริต ครั้งที่ 3/2560 ระหว่างมูลนิธิต่อต้านการทุจริตกับ 15 มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ 27 มิถุนายน 2560 สถาบันการศึกษาควรจัดหลักสูตรเพื่อเชื่อมโยงและสร้างความเข้มแข็งในกลไกของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดการทำงานได้อย่างยั่งยืน และการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนเป็นสิ่งสำคัญที่ควรทำต่อเนื่อง (ไทยรัฐออนไลน์ วันที่ 27 เมษายน 2560, www.thairat.co.th) มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเป็นหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการผลิตบัณฑิต เริ่มต้นจากการเป็นวิทยาลัยครูเลยสถาบันราชภัฏเลยในอดีต ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแห่งเดียวในจังหวัดเลย อดีตถึงปัจจุบันยังไม่มีภารกิจเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาล ดังนั้นคณะผู้วิจัยเป็นพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายวิชาการ ปฏิบัติการสอนนักศึกษาหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ จึงสนใจวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อนำข้อมูลเสนอต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อใช้วางแผนนำหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติในการให้บริการให้เหมาะสม จะส่งผลให้การบริหารงานและบริการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่ดีต่อนักศึกษา เมื่อสำเร็จเป็นบัณฑิตออกไปรับใช้สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำแนกตามศูนย์การศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่ศึกษาในศูนย์การศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรคือ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 709 คน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาที่ผ่านการเรียนรายวิชาหลักธรรมาภิบาล รหัสวิชา 2553318 จำนวน 272 คน ซึ่งเป็นหลักสูตรเดียวในมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่มีรายวิชาหลักธรรมาภิบาล จัดการเรียนการสอนในศูนย์การศึกษาจังหวัดเลยและศูนย์การศึกษาจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นการใช้เกณฑ์ Non Probability Sampling (การสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหรือใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น) เป็นวิธีการเลือกตัวอย่างโดยยึดถือความสะดวกของคณะผู้วิจัยเป็นสำคัญ คือ Purposive Sampling (การสุ่มแบบเจาะจง) เป็นการเลือกตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยคาดคะเนว่าตัวอย่างที่เลือกมานั้นจะเป็นตัวแทนของประชากรได้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้จำแนกเป็นดังนี้ 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ศูนย์การศึกษาจังหวัดเลย จำนวน 247 คน และ 2) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ศูนย์การศึกษาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ (1) การมีส่วนร่วม (Participation) (2) ด้านนิติธรรม (Rule of Law) และประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) (3) ด้านความรับผิดชอบ (Accountability) และตรวจสอบได้ (Inspection) (4) วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision) และ (5) ด้านความโปร่งใส และการตอบสนอง (Responsiveness) ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม (Equity) และ (6) ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสอบถามปลายเปิดสอบถามนักศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย การสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนคือศึกษาหลักการ ทฤษฎีและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักธรรมาภิบาล การต่อต้านคอร์รัปชัน ความคิดเห็นและทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย สังเคราะห์ลักษณะข้อมูลที่ต้องการศึกษาจากวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อเป็นแนวทางกำหนดขอบเขตเนื้อหาและกำหนดการสร้างเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหาแบบสอบถามสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง เพื่อพิจารณาความถูกต้องและตรงต่อเนื้อหา สอดคล้องของคำถาม นิยามปฏิบัติการและการใช้

ภาษาเสนอผู้เชี่ยวชาญ เมื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะจากคณะผู้เชี่ยวชาญและนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากร (นักศึกษา) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนนำไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discriminating index) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Alpha Coefficient Cronbach) แบบสอบถามแบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชนจังหวัดเลยต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรในจังหวัดเลย มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .807 และ ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมผู้ช่วยวิจัยคือนักศึกษาที่เรียนรายวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ ได้แจ้งวัตถุประสงค์ต่อกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ได้นัดวันและเวลาการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนและคณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทันทีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์ การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย คำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแปลผลข้อมูลใช้เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2545) วิเคราะห์เปรียบเทียบวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำแนกตามศูนย์การศึกษา ใช้สถิติการทดสอบที (Independent sample t-test)

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 : แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ภาพรวม

	ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1	ด้านการมีส่วนร่วม (Participation)	3.76	0.35	มาก
2	ด้านนิติธรรม (Rule of Law) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency)	3.66	0.35	มาก
3	ด้านความรับผิดชอบ (Accountability) และตรวจสอบได้ (Inspection)	3.66	0.41	มาก
4	ด้านความโปร่งใส (Transparency) และการตอบสนอง (Responsiveness) ความเสมอภาคและความเที่ยงธรรม (Equity)	3.38	0.41	มาก
5	ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented)	3.34	0.37	ปานกลาง
6	ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision)	2.88	0.46	ปานกลาง
	รวม	3.45	0.39	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก 4 ด้านและระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยคือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.76$) รองลงมาด้านความรับผิดชอบและตรวจสอบได้,ด้านนิติธรรมและประสิทธิภาพและประสิทธิผล ($\bar{X} = 3.66$), ด้านความโปร่งใส การตอบสนอง ความเสมอภาค และความเที่ยงธรรม ($\bar{X} = 3.38$), ด้านการมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{X} = 3.34$) และด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ ($\bar{X} = 2.88$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 : แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำแนกตามศูนย์การศึกษา

ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้ หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	จังหวัดเลย		จังหวัดขอนแก่น		t	p-values
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การมีส่วนร่วม (Participation)	3.80	0.34	3.43	0.33	-5.212	.000
2. ด้านนิติธรรม (Rule of Law) และประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency)	3.68	0.34	3.48	0.36	-2.774	.006
3. ด้านความรับผิดชอบ (Accountability) และตรวจสอบได้ (Inspection)	3.66	0.42	3.70	0.32	.472	.637
4. ด้านความโปร่งใส (Transparence) และการตอบสนอง (Responsiveness) ความเสมอภาคและความเที่ยงธรรม (Equity)	3.40	0.41	3.14	0.32	-3.020	.003
5. การมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented)	3.36	0.37	3.17	0.39	-2.501	.013
6. ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Vision)	2.89	0.47	2.78	0.30	-1.655	.106
รวม	3.46	0.18	3.28	0.09	-8.244	.000

* p<.05, ** p<.01

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ศูนย์การศึกษาจังหวัดเลยและจังหวัดขอนแก่นมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลฯ ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาศูนย์การศึกษาจังหวัดเลยมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สูงกว่านักศึกษาศูนย์การศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 3 : แสดงค่าความถี่แนวทางการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

แนวทางการพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย	ความถี่
1. คณะ ศูนย์ สำนักควรเพิ่มข้อมูลการประสานงานการจัดกิจกรรมให้รวดเร็ว	35
2. ไม่ควรจัดกิจกรรมก่อนสอบกลางภาคและปลายภาค 2 สัปดาห์	25
3. คณะและหลักสูตรควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนงานทำกิจกรรม	21
4. ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ตรวจสอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย	19
5. ตรวจสอบทรัพยากรการเรียนรู้ให้ใช้งานได้ดี	14
6. ปรับปรุงระบบการลงทะเบียนออนไลน์	11
7. ควรให้ข้อมูลใหม่ ๆ แก่นักศึกษาและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง เช่น หลักสูตรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรอง	9
8. ควรมีเนื้อหาหลักธรรมาภิบาลสอนทุกหลักสูตร	5
รวม	139

จากตารางที่ 3 พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยจังหวัดเลยและจังหวัดขอนแก่น ได้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 139 คน มีข้อเสนอแนะคือ แนวทางพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยดังนี้ คณะ ศูนย์ สำนักควรเพิ่มข้อมูลการประสานงานการจัดกิจกรรมให้รวดเร็ว จำนวน 35 คน, ไม่ควรจัดกิจกรรมก่อนสอบกลางภาค

และปลายภาค 2 สัปดาห์ จำนวน 25 คน, คณะและหลักสูตรครุโศภนศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนงานทำกิจกรรม จำนวน 21 คน, ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาและผู้มีส่วนได้เสียได้ตรวจสอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย จำนวน 19 คน, ตรวจสอบทรัพยากรการเรียนรู้ให้ใช้งานได้ดีและต่อเนื่อง จำนวน 14 คน, ปรับปรุงระบบการลงทะเบียนออนไลน์ จำนวน 11 คน, ควรให้ข้อมูลใหม่ ๆ แก่นักศึกษาและสาธารณะอย่างต่อเนื่อง เช่น หลักสูตรที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรอง จำนวน 9 คนและควรมีเนื้อหาหลักสูตรมาภิบาลสอนทุกหลักสูตร จำนวน 5 คน

สรุปและอภิปรายผล

1. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักสูตรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับพระปิยวัฒน์ ปิยสีโล (2555), พระครูธีรสุดคุณและคณะ (2556) และสุมนา ยิ้มชัยและคณะ (2560) เป็นไปตามแนวคิดของทฤษฎีของแบนดูรา (Bandura Alert, 1977) ตัวกำหนดพฤติกรรมที่เป็นสิ่งเร้า ซึ่งได้แก่เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม การเกิดเหตุการณ์ในสิ่งแวดล้อมซ้ำ ๆ มนุษย์จะคาดการณ์ไว้ว่าถ้ามีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นจะมีเหตุการณ์อะไรตามมา และตัวกำหนดพฤติกรรมอีกประการหนึ่ง คือ ตัวกำหนดที่เป็นผลได้แก่ผลของการกระทำ มนุษย์จะเลือกกระทำพฤติกรรมที่ได้รับผลทางบวก และจะหลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรมที่จะได้รับผลทางลบ เนื่องจากการบริหารงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยปัจจุบันเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ได้ 3 ปี (พ.ศ. 2559-2561) และอยู่ในระหว่างการพัฒนาการบริหารและบริการนักศึกษา ซึ่งมีความเสี่ยงจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก อย่างไรก็ตามในอนาคตมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยจะต้องพัฒนาพัฒนาการบริหารตามหลักสูตรมาภิบาลให้ดีขึ้น เพราะจะส่งผลต่อการผลิตบัณฑิตในอนาคต ซึ่งตามนิติธรรมโดยรอบตัวบทกฎหมายต้องมีความเป็นธรรม และไม่มีทางเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสิทธิมนุษยชนและการบริการสาธารณะ

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักสูตรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยด้านการมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทวิวัฒน์ อินทรประเสริฐ ที่ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักสูตรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (2559) และชาลีลา ลาหมิตศึกษาการบริหารงานตามหลักสูตรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนอิสลาม จังหวัดสตูล (2559) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทัศนะของครูและบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 และครูโรงเรียนเอกชนอิสลาม จังหวัดสตูลย่อมแตกต่างจากนักศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนในยุคที่จะเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิตและบริการ โดยเฉพาะการบริการในสถาบันอุดมศึกษา ตัวอย่างเช่น การลงทะเบียนออนไลน์ เป็นต้น ไม่สอดคล้องกับพระครูธีรสุดคุณและคณะ (2556) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลและเสนอความเห็นในการตัดสินใจในกิจกรรมสม่ำเสมอ โดยมีหลายช่องทาง เช่น ประกาศ บันทึก ซีพอร์ออนไลน์ ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักสูตรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ด้านนิติธรรม (Rule of Law) และประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and Efficiency) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาล (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ด้านการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ ข้อ 10.5 ใช้มาตรการทางกฎหมาย การปลูกฝังค่านิยมคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในการรักษาศักดิ์ศรีของความเป็นข้าราชการและความซื่อสัตย์สุจริต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยบริหารจัดการในหน่วยงาน ใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า เป็นไปตามระเบียบราชการการปฏิบัติงานของบุคลากรตามภารกิจที่กำหนด บุคลากรบริหารงาน การเงินและทรัพยากรเป็นไปตามระเบียบราชการ และสอดคล้องกับมิเชล เอลส์และมาริยา พอลเนอร์ (Michael, Bryane and Mariya Polner, 2008) กล่าวถึงพื้นฐานหลักการต่อต้านคอร์รัปชัน จะต้องกำหนดเป็นนโยบายของ

ชาติ ประสบการณ์จากตัวอย่างปัญหา สถานที่ การวางแผนและกิจกรรม เป็นรูปแบบที่ดีในการต่อต้านคอร์รัปชัน ควรมีระบบบริหารความเสี่ยงและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพจะสามารถลดการคอร์รัปชัน

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ด้านความรับผิดชอบ (Accountability) และตรวจสอบได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับสุขุมพงษ์ ชาญนวงศ์และคณะ (2560) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเปิดโอกาสให้คณะ ศูนย์ สำนัก ได้ตรวจสอบการบริหารงาน หน่วยงานเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ตรวจสอบการปฏิบัติงาน บุคลากรในหน่วยงานมีการบริหารงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีการประเมินผลและรับผิดชอบต่อติดตามงาน การบริหารทรัพยากร บุคคล ภาระงาน งบประมาณ โดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลัก มีการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

5. ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ด้านความโปร่งใส (Transparence) และการตอบสนอง (Responsiveness) ความเสมอภาคและความเที่ยงธรรม (Equity) ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับวิชิต บุญสนอง (2556) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มีบรรยากาศการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกันของของบุคลากรยังไม่ครอบคลุม กลไกการทำงานของบุคลากรในองค์กร มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและมีกระบวนการให้นักศึกษาได้เข้าตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนมีช่องทางน้อย

6. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ด้านหลักความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม (Equity) และการมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus-Oriented) ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง บุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ใช้หลักฉันทามติร่วมในการพิจารณาหรือเสนอมติในบางประเด็น เมื่อเกิดผลกระทบภาพรวมต่อหน่วยงาน หน่วยงานตัดสินใจบริหารจัดการใช้หลักฉันทามติเฉพาะในกลุ่มผู้บริหารระดับสูงถึงแม้ว่าจะไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ แต่บุคลากรและนักศึกษาก็ได้ใช้ฉันทามติไม่เต็มที่ เช่น กระบวนการสรรหาผู้ที่จะดำรงตำแหน่งในหน่วยงานใช้หลักฉันทามติร่วมไม่ครอบคลุมทุกระดับและการประสานงานในสภาพความแตกต่างในผลประโยชน์ของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อหาข้อยุติร่วมกันไม่เต็มที่

7. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ด้านวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากทีมผู้บริหารเข้ามาบริหารงาน 3 ปี มีมุมมองเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองและการพัฒนามนุษย์ (สังคม) และมีความเข้าใจในบริบทชุมชนและระบบสังคมไม่มากนัก ซึ่งอยู่ในระหว่างการพัฒนาและพัฒนาให้ผู้นำหรือผู้บริหารหน่วยงานมีการบูรณาการ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันทั้งภายในและภายนอก เข้าไว้เป็นยุทธศาสตร์ สำหรับการเปลี่ยนแปลง และคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตขององค์กร สังคมและชุมชนท้องถิ่น ในอนาคตจึงควรส่งเสริมให้มีการนำวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เผยแพร่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รับรู้ถึงแนวคิดวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ที่จะลงสู่การปฏิบัติในอนาคต สำหรับองค์กรและตรงกับความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษา

8. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยศูนย์การศึกษาจังหวัดเลยและจังหวัดขอนแก่นมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลฯ ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับทวิวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาในพื้นที่แตกต่างกันย่อมมีบริบทที่แตกต่าง ดังนั้นหลักการบริหารควรคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ในการให้บริการแก่นักศึกษา ตลอดจนการเข้าถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กร โดยกำกับติดตามการปฏิบัติงานของคณะ ศูนย์และสำนัก เน้นการบริการรวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม

และเสริมสร้างกลไกในการตรวจสอบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัดให้มีความถูกต้อง พร้อมทั้งส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่บุคลากรเพื่อตระหนักถึงภัยของการคอร์รัปชัน และให้ความสำคัญต่อการทำงานร่วมกับเครือข่ายและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ดียิ่งขึ้น

2. ความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยสูงกว่านักศึกษาศูนย์การศึกษาจังหวัดขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยควรพัฒนาการบริการที่ศูนย์การศึกษาจังหวัดขอนแก่น เช่น การประสานงานการจัดกิจกรรมให้รวดเร็วและทบทวนการจัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ต่อการสอบของนักศึกษา ในการดำเนินแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ หรือการจัดสรรงบประมาณตามความจำเป็น โดยจัดลำดับโครงการ งบประมาณ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักศึกษา คณาจารย์และส่วนรวม

3. แนวทางพัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยควรศึกษาแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลจากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จด้านการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในหน่วยงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

4. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยควรให้หลักสูตรต่าง ๆ มีเนื้อหาหลักธรรมาภิบาลในรายวิชาที่สอน เช่น กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป เช่น รายวิชา : ระบบสังคมไทย พลเมืองที่เข้มแข็ง และศาสตร์พระราชเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานตามธรรมาภิบาลของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. ควรวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของบุคลากรจังหวัดเลยเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ
3. ควรวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลบูรณาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ โดยได้รับความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยิ่งศักดิ์ คชโคตร คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.เชิดเกียรติ กุลบุตร ประธานกรรมการผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการพัฒนาระดับอุดมศึกษา อดีตคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพงษ์ พันชนะโก กรรมการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พยุภพร ศรีจันทะวงศ์ กรรมการหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ดร.สุรศักดิ์ รักขพันธ์ ฌ หนองคาย ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดหนองคาย และ ดร.บุญเข้ม ดู่ป้อง นักวิชาการอิสระ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสองรักวิทยา อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และทีมผู้ช่วยวิจัย บุคลากร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ กำลังใจจากครอบครัว จนส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการทำวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

จารุวรรณ สุขุมลพงษ์. (2556). **แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย**. สำนักกฎหมายสำนักงานเลขาธิการสภา

ผู้แทนราษฎร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

เอกสารอ้างอิง

- บุญอนันต์ บุญสนธิ. (2543). **พัฒนาการแนวความคิดการจัดการที่ดี (Good Governance)**. กรุงเทพมหานคร : สมาววิจัยแห่งชาติ.
- Bandura, A. (1977). **Principle of Behavioral Modification** New york : Holt, Rinehart & Winston.
- Mchael, Bryane and Mariya Polner. (2008). **Fighting Corruption on the Transdnistrian Border Lessons from Failed and New Scuccesful Anti-corruption Program**. *Transition Studies Review* 15 : 3, springer, pp. 524-541

วิทยานิพนธ์

- พระปิยะวัฒน์ ปิยสีโล (จักร์แต). (2555). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่**. แพร่ : พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูธีรสุตคุณและคณะ. (2556). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา: เทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา**. สงขลา : รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัย หาดใหญ่.
- วิชิต บุญสนอง. (2556). **แนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**. นนทบุรี : วิทยาลัยราชพฤกษ์.

บทความในวารสาร

- ศิริวรรณ มนอัครมตุง. (2555). **ศึกษาศานการณัการคอร์รัปชันของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : วารสาร วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- ชาลีล่า ลาหมิต. (2559). **ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนอิสลามจังหวัดสตูล**. สืบค้นจาก www.graduate.hu.ac.th
- ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). **ศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. สืบค้นจาก www.etheses.rbru.ac.th
- ไทยรัฐออนไลน์. วันที่ 27 เมษายน 2560. **การให้ความรู้เรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลแก่นักศึกษา**. สืบค้นจาก www.thairat.co.th
- สุขุมพงษ์ ชาญนวงศ์และคณะ. (2560). **ศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อความยุติธรรมในองค์กร**. สืบค้นจาก www.journal.nu.ac.th
- สุมนา ยิ้มช้อยและคณะ. (2560). **ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) วังแฉม อำเภอลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามการรับรู้ของประชาชน**. สืบค้นจาก www.nsruc.ac.th

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร
Factors Affecting Corruption of Local Administration Organization
in Samut Sakhon Province.

จักรนรินทร์ แสงมณีธรรม¹

ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขและป้องกันการเกิดทุจริตคอร์รัปชัน ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับ 312 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร 20 คน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ และเทศบาลตำบลท่าจีน การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และระยะเวลาการปฏิบัติ ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันได้ไม่แตกต่างกัน อีกทั้งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทุจริตคอร์รัปชัน ในรูปแบบการของบริหารองค์กร ได้แก่ วิธีการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารงานบุคคลและการต่อใบอนุญาต ต่างๆ กับปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ อันได้แก่ การใช้จ่ายเงินเกินฐานะ ความต้องการความร่ำรวย การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต การไม่เกรงกลัวบทลงโทษ ความเคยชินจากการได้รับสินน้ำใจ การใช้ตำแหน่งเอื้อประโยชน์ส่วนตน และการไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดศีลธรรม โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะการกระทำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร

Abstract

The objectives of this study were to personal factors affecting corruption, and to suggestion problem solving and to prevent corruption. Qualitative and quantitative methods were applied. Data were collected by using questionnaire with 312 employees staff and were interviewed 20 managerial staffs of local administration organization 3 places: Pantainorasinh Subdistrict Administrative Organization, Klongmadua Subdistrict Administrative Organization, Tajeen Subdistrict Municipality. The questionnaires' data was analyzed using descriptive statistics and the content analysis was using with the data from the interviews.

The study indicated that : the personal factors of sex, age, level of education, income, work period, were affecting corruption were altogether not different. Also results analyze relationship between the corruption in organization administration model : procure to purchase procedure, infrastructure

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพมหานคร

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพมหานคร

manipulation, personnel management and renewal of license with the personal actions factor : the spend money extravagantly, want to rich, truancy as assigned duties, unafraid of punishment of legal, familiar with receive to remunerate, try to benefit from something from position, and dishonest per position of ourselves, were affecting corruption of local administration organization, as a whole was at medium level, was statistically significant at 0.05 level

Keywords: Personal Factors, Personal actions, Local Administration Organization in Samut Sakhon Province

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันการทุจริตคอร์รัปชัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ทำให้มีรูปแบบและลักษณะที่แน่นอน อีกทั้งสังคมความเป็นอยู่เป็นรูปแบบของการแข่งขันกันสูงในด้านวัตถุนิยม ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จึงมีกลุ่มคนที่ต้องการให้ตนเองทัดเทียมหรือมีมากกว่าหรืออยากเป็นที่ยอมรับนับหน้าถือตาในสังคม จึงเกิดกระบวนการทางความคิดและการกระทำขึ้น ที่จะทำทุกอย่างให้ได้มาซึ่งอำนาจหน้าที่และเงินตราด้วยวิธีการใดก็ได้ โดยมีหวังเกรงกลัวสิ่งใด เพื่อมาตอบสนองความต้องการของตนเอง แม้จะมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ที่ใช้เป็นบทลงโทษผู้กระทำการทุจริตคอร์รัปชันแล้วก็ตาม จนกลายเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาอย่างยาวนาน และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นทั่วทุกประเทศ และข้อมูลจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ที่สรุปผลการดำเนินการเรื่องร้องเรียน ประจำปี 2560 โดยพบประเด็นของการร้องเรียนการทุจริตมากที่สุด (1) พฤติกรรมส่อไปในทางการทุจริตประพฤติมิชอบ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ 41.19 % (2) ยักยอกทรัพย์สิน ฉ้อโกง เบิกเงิน อันเป็นเท็จ 9.91 % (3) ทุจริตโครงการของรัฐบาล 9.58% (4) ทุจริตจัดซื้อจัดจ้าง เรียกรับเงิน 9.08 % (5) และจำหน่ายข้าว 6.85 % และหน่วยงานของภาครัฐที่มีการร้องเรียน มี 5 อันดับแรก ดังนี้ 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 17.35 % (2) กระทรวงมหาดไทย 15.11% (3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 9.96 % (4) กระทรวงศึกษาธิการ 4.11% (5) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2.34 % (<https://www.posttoday.com/politic/news/552877>) อีกทั้งข้อมูลเพิ่มเติมจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่เป็นข้อมูลความถี่ของการทุจริตในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2552 ที่เกิดขึ้นในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ในกิจกรรม 4 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) การจัดซื้อจัดจ้าง 2) การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การออกไปอนุญาต โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนและมีมูลความผิดจากการกระทำการทุจริต มากที่สุดจะเป็นทางด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน ส่วนด้านของบุคคล ที่ถูกร้องเรียนและมีมูลความผิดจากการทุจริตจะเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นมากที่สุด แต่เมื่อมีการข้มูลความผิดเกิดขึ้น กับพบว่าเป็นกลุ่มเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงานที่มีความผิดมากที่สุด (สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ, 2555:๙) ที่สำคัญการทุจริตคอร์รัปชันจะเกิดจากทัศนคติด้านความตั้งใจของผู้กระทำเป็นหลัก จึงเกิดวิธีการหลายรูปแบบที่แยบยล ในกระบวนการบริหารงานขององค์กรภาครัฐ ที่เป็นขั้นตอนของการจัดซื้อจัดจ้างและหรือการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน หรือการใช้กฎหมาย ซึ่งมีส่วนในการสนับสนุนและเป็นตัวช่วยให้เกิดการกระทำได้ประสบความสำเร็จ

จากความสำคัญของผู้วิจัยที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันมีปัจจัยส่วนบุคคลด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ ที่จะส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบการบริหารองค์กรได้สำเร็จ โดยผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคลด้านประชากรศาสตร์และลักษณะของการกระทำ ที่ว่า ยังคงเป็นการกระทำในรูปแบบเดิมหรือมีการเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อยเพียงใด และผลการวิจัยที่ได้สามารถใช้เป็นส่วนหนึ่ง ในการเสนอแนะ

แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน หรือใช้เป็นหนึ่งทางเลือกในการนำไปศึกษาวิจัยต่อ หรืออาจเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ เกี่ยวกับกระบวนการสร้างทัศนคติ และปลูกจิตสำนึกให้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลด้านประชากรศาสตร์และลักษณะของการกระทำ ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเกิดทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลด้านประชากรศาสตร์ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำที่มีการกระทำแตกต่างกัน ส่งผลต่อการเกิดทุจริตคอร์รัปชัน ในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ที่แตกต่างกัน
3. ในวิธีการจัดซื้อจัดจ้างมีการทุจริตคอร์รัปชันมากกว่า วิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน ที่แตกต่างกัน
4. ในวิธีการบริหารงานบุคคลมีการทุจริตคอร์รัปชันมากกว่า วิธีการต่อใบอนุญาตต่างๆ ที่แตกต่างกัน
5. ความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดศีลธรรม เป็นการกระทำหลัก ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ในแต่ละวิธีการ
6. การใช้ตำแหน่งเอื้อประโยชน์ส่วนตน เป็นการกระทำหลัก ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันในแต่ละวิธีการ
7. ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของแต่ละการกระทำ มีความสัมพันธ์กัน ในแต่ละวิธีการรูปแบบของการบริหารองค์กร ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 2 ด้าน
 - 1.1 ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร
 - 1.2 ศึกษาการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นรูปแบบของการบริหารองค์กร ในจังหวัดสมุทรสาคร
2. **วิธีวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน
 1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นแหล่งข้อมูลที่มีผู้วิเคราะห์ วิจัยและค้นคว้าเป็นที่เรียบร้อยแล้วโดยรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถาม ซึ่งจะใช้กับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 3. รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) สำหรับข้อมูลพื้นฐาน และคำถามที่ตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. **ขอบเขตด้านเวลา** ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ 6 เดือน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2561 – เดือนธันวาคม 2561
4. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ทำการวิจัยทั้งหมด 3 แห่ง ประกอบด้วย 1) องค์กรบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์ มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรวม 201 คน เป็นองค์กรที่ประกาศจัดตั้งปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตและประกาศมาตรการเสริมสร้างความรู้ต่อต้านการทุจริต มีผลงาน 18 โครงการ 2) องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ มี

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรวม 145 คน เป็นองค์กรที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ การประกวด อปท. ที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล 3) เทศบาลตำบลท่าจีน มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรวม 88 คน มีผลงาน 62 ผลงาน และจัดทำโครงการ 38 โครงการ

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 448 คน ผู้วิจัยเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กรณีผู้ให้ข้อมูลหลักในการแนะแนวทางการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน คือ ผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง ข้าราชการตำแหน่งหัวหน้า 8 กอง จะเป็นข้อมูลของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งสิ้น 28 คน และกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จะเป็นข้อมูลของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน จำนวนทั้งสิ้น 420 คน ผู้วิจัยมิได้ใช้สูตรคำนวณหาประชากรใด ต้องการได้ค่าเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น จึงใช้กลุ่มเจ้าหน้าที่ (ผู้ปฏิบัติงาน) ทั้งหมด

6. ตัวแปรในการศึกษา

6.1 ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

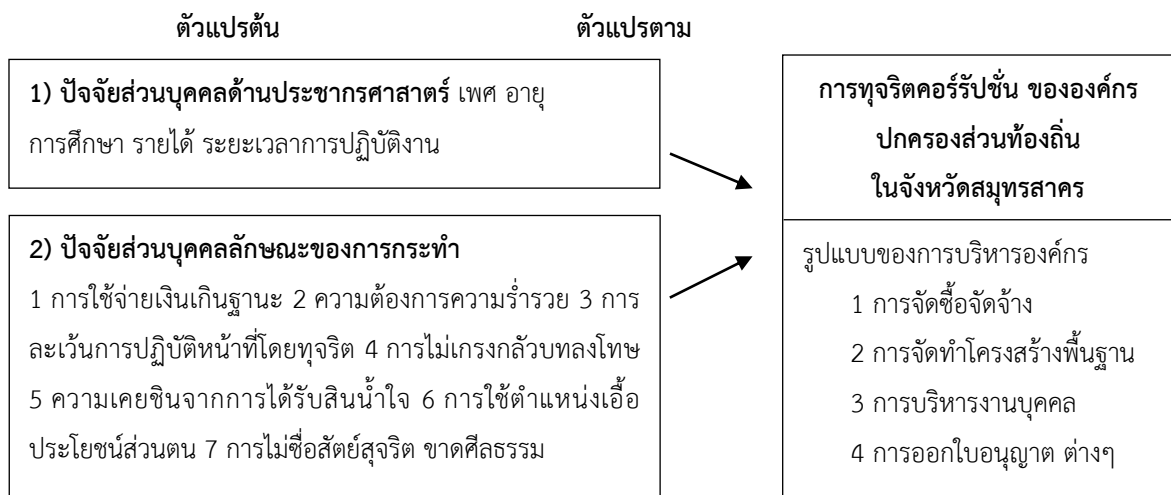
6.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านประชากรศาสตร์ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน

6.1.2 ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ ได้แก่ การใช้จ่ายเงินเกินฐานะ ความต้องการความร่ำรวย การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต การไม่เกรงกลัวบทลงโทษ ความเคยชินจากการได้รับสินน้ำใจหรือการกระทำตามผู้อื่น การใช้ตำแหน่งเอื้อประโยชน์ส่วนตนและ การไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดศีลธรรม (ดิฐภัทร บวรชัย, 2560 : 98)

6.2 ตัวแปรตาม การเกิดทุจริตคอร์รัปชัน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร ที่เป็นรูปแบบของการบริหารองค์กร ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานการบริหารงานบุคคล และการออกใบอนุญาต ต่างๆ (สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ, 2555 : 9)

กรอบแนวคิดที่ใช้วิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร โดยวิธีการศึกษาเปรียบเทียบเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร 3 แห่ง ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของการกระทำ (ตัวแปรต้น) และข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบของการบริหารองค์กร (ตัวแปรตาม) เป็นข้อคำถามแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด และการแปลผลความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์ของเบสท์ (Best.1981, p: 82) ตัวเลขค่าเฉลี่ย มีดังนี้ 4.50 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด 3.50 - 4.49 หมายถึง เห็นด้วยมาก 2.50 - 3.49 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง 1.50 - 2.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และ 1.00 - 1.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยส่งผลการทุจริตคอร์รัปชันและแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร

1.2 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

1.3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ไม่ต่ำกว่า 0.6 ซึ่งจากผลการวัดค่า IOC พบว่า คำถามทุกข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ดังนั้น จึงใช้ได้ทุกข้อ

1.4 ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้จริง ผู้วิจัยได้นำไปทดลองใช้กับหน่วยงานตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเข้าใจและความสมบูรณ์ในข้อคำถาม ตรวจสอบให้คะแนนและวิเคราะห์หาค่าความน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ (α -coefficient) สูตรของครอนบาค (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2549 : 35) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และผลการทดสอบที่ได้ ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ $\alpha = 0.965$ และการทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบการของบริหารองค์กร $\alpha = 0.970$

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ขอนหนังสือรับรองและแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บข้อมูล จากนายกองคการบริหารงาน ทั้ง 3 แห่ง ในจังหวัดสมุทรสาคร

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถาม พร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดในข้อคำถามด้วยตนเอง ดังต่อไปนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์ แจกจำนวน 201 ได้รับคืนกลับ 110 ชุด องค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ แจกจำนวน 145 ชุด ได้รับคืนกลับ 134 ชุด และเทศบาลตำบลท่าจีน แจกจำนวน 88 ชุด ได้รับคืนกลับ 68 ชุด รวมแบบสอบถามที่ได้คืนกลับมา ทั้งสิ้นจำนวน 312 ชุด และในส่วนของแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารได้กลับคืนมา ทั้งสิ้นจำนวน 20 ชุด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมาคืนแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ใช้ค่าความถี่และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2 ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ และรูปแบบของการบริหารองค์กรในแต่ละวิธีการ

3.3 ใช้ค่าสถิติ t-test เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านประชากรศาสตร์ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ที่ส่งผลการทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบของการบริหารองค์กรในแต่ละวิธีการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.4 ใช้ค่าสถิติ F-test เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยจำแนกตามตัวแปร ได้แก่ การใช้จ่ายเงินเกินฐานะ ความต้องการความรวดเร็ว การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต การไม่เกรงกลัวบทลงโทษ ความเคยชินจากการได้รับสินน้ำใจหรือการกระทำตามผู้อื่น การใช้ตำแหน่งเอื้อประโยชน์ส่วนตนและ การไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดศีลธรรม หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีการของ LSD

3.5 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของแต่ละการกระทำที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ของรูปแบบการบริหารองค์กรในแต่ละวิธีการ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 158 คน ร้อยละ 50.64 มีช่วงอายุ 25-35 ปี จำนวน 141 คน ร้อยละ 45.20 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 10,001-15,00 บาท จำนวน 129 คน ร้อยละ 41.36 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 134 คน ร้อยละ 42.95 และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 5 ปี จำนวน 154 คน ร้อยละ 49.36

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ปัจจัยส่วนบุคคลของลักษณะการกระทำ ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน	ระดับความคิดเห็น					
	อบต. พันท้ายนรสิงห์ (N101)		อบต. คลองมะเดื่อ (N134)		ทบต. ทำจิ้น (N68)	
	(X)	ความหมาย	(X)	ความหมาย	(X)	ความหมาย
1 การใช้จ่ายเงินเกินฐานะ รวม	3.93	มาก	3.05	ปานกลาง	2.90	ปานกลาง
1.1 เจ้าหน้าที่ใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์ในปัจจุบัน	3.89	มาก	3.06	ปานกลาง	2.79	ปานกลาง
1.2 เจ้าหน้าที่ มีค่านิยมและความต้องการทางวัตถุประสงค์ ภายนอกเหมือนผู้อื่น	3.92	มาก	3.12	ปานกลาง	2.74	ปานกลาง
1.3 เจ้าหน้าที่ มีภาระค่าใช้จ่ายมากมาย เช่น เลี้ยงดูบุตร หรือคนในครอบครัวป่วย	3.99	มาก	2.97	ปานกลาง	3.16	ปานกลาง
2. ความต้องการความร่ำรวย รวม	3.73	มาก	2.98	ปานกลาง	2.46	น้อย
2.1 เจ้าหน้าที่ใช้โอกาสคำพูดเอื้อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตน	3.71	มาก	3.01	ปานกลาง	2.41	น้อย
2.2 ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีประโยชน์ร่วมกัน	3.65	มาก	3.01	ปานกลาง	2.60	น้อย
2.3 เจ้าหน้าที่ ใช้ประโยชน์ในวิธีการจัดหาพัสดุ ซึ่งคุณภาพ ไม่เหมาะสมกับราคา	3.85	มาก	2.91	ปานกลาง	2.37	น้อย
3 การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ รวม	3.64	มาก	3.04	ปานกลาง	2.29	น้อย
3.1 เจ้าหน้าที่ ให้ผู้อื่นดำเนินการปฏิบัติหน้าที่แทนตนเอง	3.62	มาก	3.10	ปานกลาง	2.35	น้อย
3.2 เจ้าหน้าที่ มีเจตนาไม่เข้าตรวจสอบ โครงการหรือพัสดุ แต่มีการรับรองให้ผ่าน	3.63	มาก	3.14	ปานกลาง	2.28	น้อย
3.3 เจ้าหน้าที่ ใช้เวลาราชการไปกระทำประโยชน์ส่วนตน	3.68	มาก	2.87	ปานกลาง	2.24	น้อย
4 การไม่เกรงกลัวบทลงโทษ รวม	3.60	มาก	3.01	ปานกลาง	2.35	น้อย
4.1 เจ้าหน้าที่ไม่เกรงกลัวบทลงโทษ เนื่องจากความล่าช้า ของกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ต้องมีหลักฐานระบุอย่างชัดเจน	3.58	มาก	3.04	ปานกลาง	2.40	น้อย
4.2 เจ้าหน้าที่ ทำตามผู้กระทำผิดที่ยังไม่ถูกลงโทษจากการ เอาผิดไม่ได้หรือจากความล่าช้าของวิธีการในการสอบสวน	3.62	มาก	3.00	ปานกลาง	2.40	น้อย
4.3 เจ้าหน้าที่ ใช้ช่องว่างของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ให้อื้อประโยชน์ต่อตน	3.59	มาก	2.99	ปานกลาง	2.25	น้อย

ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน	ระดับความคิดเห็น					
	อบต. พันท้ายนรสิงห์ (N101)		อบต. คลองมะเดื่อ (N134)		ทบต. ท่าจีน (N68)	
	(\bar{X})	ความหมาย	(\bar{X})	ความหมาย	(\bar{X})	ความหมาย
5. ความเคยชินจากการได้รับสินน้ำใจ รวม	3.59	มาก	3.03	ปานกลาง	2.33	ปานกลาง
5.1 เจ้าหน้าที่ รับค่าน้ำร้อนน้ำชา ในบางครั้งหรือบ่อยครั้ง จากผู้ขอรับบริการ	3.57	มาก	3.03	ปานกลาง	2.34	น้อย
5.2 เจ้าหน้าที่ ได้ผลประโยชน์ (ทรัพย์สิน เงิน) อย่างพอใจ จากผู้ขอรับบริการ	3.60	มาก	2.99	ปานกลาง	2.38	น้อย
5.3 เจ้าหน้าที่ นำทรัพย์สินของหลวงมาใช้ในกิจส่วนตัว	3.60	มาก	2.82	ปานกลาง	2.28	น้อย
6. การใช้ตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน รวม	3.68	มาก	3.12	ปานกลาง	2.47	น้อย
6.1 เจ้าหน้าที่ อำนวยความสะดวกในงานหรือโครงการ ต่างๆ ให้กับผู้ขอรับบริการผิดไปจากกฎระเบียบข้อบังคับ	3.83	มาก	3.13	ปานกลาง	2.54	น้อย
6.2 เจ้าหน้าที่ ใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งงาน เอื้อประโยชน์แก่ตน	3.56	มาก	3.06	ปานกลาง	2.43	น้อย
6.3 เจ้าหน้าที่ มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ดุลพินิจ ในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารงานบุคคล และการออกใบอนุญาต	3.65	มาก	3.19	ปานกลาง	2.44	น้อย
7 การไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดศีลธรรม รวม	3.65	มาก	2.76	ปานกลาง	2.28	น้อย
7.1 เจ้าหน้าที่ ขาดศีลธรรมประจำใจ	3.68	มาก	2.83	ปานกลาง	2.35	น้อย
7.2 เจ้าหน้าที่ เน้นวัตถุนิยมมากกว่าความดี	3.68	มาก	2.80	ปานกลาง	2.34	น้อย
7.3 ผู้บังคับบัญชาบกพร่องไม่กำกับดูแลเจ้าหน้าที่ฯ ให้ ปฏิบัติตามระเบียบวินัย	3.57	มาก	2.66	ปานกลาง	2.15	น้อย

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นด้วย ในองค์กรแต่ละแห่ง โดยแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์

1.1 การใช้จ่ายเงินเกินฐานะ มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่ที่มีภาระค่าใช้จ่ายมากมาย เช่น เลี้ยงดูบุตรหรือคนในครอบครัวป่วย (\bar{X} =3.99) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ที่มีค่านิยมและความต้องการทางวัตถุนิยมภายนอกเหมือนผู้อื่น (\bar{X} =3.92) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ใช้จ่ายเงิน ตามวัตถุนิยมในสังคมปัจจุบัน (\bar{X} =3.89)

1.2 ความต้องการความร่ำรวย มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์จากวิธีการจัดหาพัสดุ ซึ่งคุณภาพไม่เหมาะสมกับราคา (\bar{X} =3.85) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ใช้โอกาส คำพูดเอื้อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตน (\bar{X} =3.71) และอันดับสาม ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีประโยชน์ร่วมกัน (\bar{X} =3.65)

1.3 การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่ใช้เวลาราชการไปกระทำประโยชน์ส่วนตน (\bar{X} =3.68) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีเจตนาไม่เข้าตรวจสอบโครงการหรือพัสดุ แต่รับรองให้ผ่าน (\bar{X} =3.63) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ให้ผู้อื่นดำเนินการปฏิบัติหน้าที่แทนตนเอง (\bar{X} =3.62)

1.4 การไม่เกรงกลัวบทลงโทษ มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่ทำตามผู้กระทำผิด ที่ยังไม่ถูกลงโทษจากการเอาผิดไม่ได้ หรือจากความล่าช้าของวิธีการในการสอบสวน (\bar{X} =3.62) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ใช้ช่องว่างของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ให้เอื้อประโยชน์ต่อตน (\bar{X} =3.59) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ไม่เกรงกลัวบทลงโทษ เนื่องจากความล่าช้าของ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ต้องมีหลักฐานระบุอย่างชัดเจน (\bar{X} =3.58)

1.5 ความเคยชินจากการได้รับสินน้ำใจ มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่นำทรัพย์สินของหลวงมาใช้ในกิจส่วนตัว ($\chi=3.60$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ ได้ผลประโยชน์ (ทรัพย์สิน เงิน) อย่างพอใจ จากผู้ขอรับบริการ ($\chi=3.60$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ รับค่าน้ำร้อนน้ำชา ในบางครั้งหรือบ่อยครั้ง ($\chi=3.57$)

1.6 การใช้ตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่มีการอำนวยความสะดวกในงาน หรือโครงการต่างๆ ให้กับผู้ขอรับบริการที่ผิดไปจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ($\chi=3.83$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ดุลพินิจ ในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารงานบุคคลและการออกใบอนุญาต ต่างๆ ($\chi=3.65$) อันดับสาม เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งงาน เอื้อประโยชน์แก่ตน ($\chi=3.65$)

1.7 การไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดศีลธรรม มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่ขาดศีลธรรมประจำใจ ($\chi=3.68$) รวมถึงเจ้าหน้าที่เน้นวัตถุนิยมมากกว่าความดี ($\chi=3.68$) อันดับสอง ผู้บังคับบัญชาบกพร่องไม่กำกับดูแลเจ้าหน้าที่ฯ ให้ปฏิบัติตาม ระเบียบวินัย ($\chi=3.57$)

2. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ

1.1 การใช้จ่ายเงินเกินฐานะ มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่มีค่านิยมและความต้องการทางวัตถุนิยมภายนอกเหมือนผู้อื่น ($\chi=3.12$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่มีภาระค่าใช้จ่ายมากมาย เช่น เลี้ยงดูบุตรหรือคนในครอบครัวป่วย ($\chi=3.06$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ ใช้จ่ายเงิน ตามวัตถุนิยมในสังคมปัจจุบัน ($\chi=2.97$)

1.2 ความต้องการความร่ำรวย มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่ใช้โอกาส คำพูดเอื้อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตน ($\chi=3.01$) รวมถึงผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีประโยชน์ร่วมกัน ($\chi=3.01$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์จากวิธีการจัดหาพัสดุ ซึ่งคุณภาพไม่เหมาะสมกับราคา ($\chi=2.91$)

1.3 การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีเจตนาไม่เข้าตรวจสอบโครงการหรือพัสดุ แต่รับรองให้ผ่าน ($\chi=3.14$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ให้ผู้อื่นดำเนินการปฏิบัติหน้าที่แทนตนเอง ($\chi=3.10$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ใช้เวลาราชการไปกระทำประโยชน์ส่วนตน ($\chi=2.87$)

1.4 การไม่เกรงกลัวบทลงโทษ มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่ไม่เกรงกลัวบทลงโทษ เนื่องจากความล่าช้าของ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งต้องมีหลักฐานระบุอย่างชัดเจน ($\chi=3.04$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ทำตามผู้กระทำผิด ที่ยังไม่ถูกลงโทษ จากการเอาผิดไม่ได้ หรือจากความล่าช้าของวิธีการในการสอบสวน ($\chi=3.00$) อันดับสาม เจ้าหน้าที่ใช้ช่องว่างของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ให้เอื้อประโยชน์ต่อตน ($\chi=2.99$)

1.5 ความเคยชินจากการได้รับสินน้ำใจ มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่รับค่าน้ำร้อนน้ำชา ในบางครั้งหรือบ่อยครั้ง ($\chi=3.03$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ได้ผลประโยชน์ (ทรัพย์สิน เงิน) อย่างพอใจจากผู้ขอรับบริการ ($\chi=2.99$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่นำทรัพย์สินของหลวงมาใช้ในกิจส่วนตัว ($\chi=2.82$)

1.6 การใช้ตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ดุลพินิจ ในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารงานบุคคลและการออกใบอนุญาต ต่างๆ ($\chi=3.19$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่มีการอำนวยความสะดวกในงาน หรือโครงการต่างๆ ให้กับผู้ขอรับบริการที่ผิดไปจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ($\chi=3.83$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งงาน เอื้อประโยชน์แก่ตน ($\chi=3.06$)

1.7 การไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดศีลธรรม มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่ขาดศีลธรรมประจำใจ ($\chi=2.83$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่เน้นวัตถุนิยมมากกว่าความดี ($\chi=2.80$) และอันดับสาม ผู้บังคับบัญชาบกพร่องไม่กำกับดูแลเจ้าหน้าที่ฯ ให้ปฏิบัติตาม ระเบียบวินัย ($\chi=2.66$)

3. เทศบาลตำบลท่าจิ้น

1.1 การใช้จ่ายเงินเกินฐานะ มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่มีภาระค่าใช้จ่ายมากมาย เช่น

เลี้ยงดูบุตรหรือคนในครอบครัวป่วย ($\chi=3.16$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ใช้จ่ายเงิน ตามวัตถุนิยมในสังคมปัจจุบัน ($\chi=2.97$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ที่มีค่านิยมและความต้องการทางวัตถุนิยมภายนอกเหมือนผู้อื่น ($\chi=2.74$)

1.2 ความต้องการความร่ำรวย มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย อันดับหนึ่ง ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีประโยชน์ร่วมกัน ($\chi=2.60$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ใช้โอกาส คำพูดเอื้อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตน ($\chi=2.37$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ใช้ประโยชน์จากวิธีการจัดหาพัสดุ ซึ่งคุณภาพไม่เหมาะสมกับราคา ($\chi=2.41$)

1.3 การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่ให้ผู้อื่นดำเนินการปฏิบัติหน้าที่แทนตนเอง ($\chi=2.35$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีเจตนาไม่เข้าตรวจสอบโครงการหรือพัสดุ แต่รับรองให้ผ่าน ($\chi=2.28$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่ใช้เวลาราชการไปกระทำประโยชน์ส่วนตน ($\chi=2.24$)

1.4 การไม่เกรงกลัวทลงโทษ มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่ไม่เกรงกลัวทลงโทษ เนื่องจากความล่าช้าของ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งต้องมีหลักฐานระบุอย่างชัดเจน ($\chi=2.40$) รวมถึงเจ้าหน้าที่ทำตามผู้กระทำผิด ที่ยังไม่ถูกลงโทษ จากการเอาผิดไม่ได้ หรือจากความล่าช้าของวิธีการในการสอบสวน ($\chi=2.40$) และอันดับสอง เจ้าหน้าที่ใช้ช่องว่างของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ให้เอื้อประโยชน์ต่อตน ($\chi=2.25$)

1.5 ความเคยชินจากการได้รับสินน้ำใจ มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่ได้ผลประโยชน์ (ทรัพย์สิน เงิน) อย่างพอใจจากผู้ขอรับบริการ ($\chi=2.38$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่รับค่าน้ำร้อนน้ำชา ในบางครั้งหรือบ่อยครั้ง ($\chi=2.34$) และอันดับสาม เจ้าหน้าที่นำทรัพย์สินของหลวงมาใช้ในกิจส่วนตัว ($\chi=2.28$)

1.6 การใช้ตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่มีการอำนวยความสะดวกในงาน หรือโครงการต่างๆ ให้กับผู้ขอรับบริการที่ผิดไปจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ($\chi=2.54$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ดุลพินิจ ในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำโครงสร้างพื้น การบริหารงานบุคคลและการออกใบอนุญาต ต่างๆ ($\chi=2.44$) อันดับสาม เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งงาน เอื้อประโยชน์แก่ตน ($\chi=2.43$)

1.7 การไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดศีลธรรม มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย อันดับหนึ่ง เจ้าหน้าที่ขาดศีลธรรมประจำใจ ($\chi=2.35$) อันดับสอง เจ้าหน้าที่เน้นวัตถุนิยมมากกว่าความดี ($\chi=2.34$) และอันดับสาม ผู้บังคับบัญชาบกพร่องไม่กำกับดูแลเจ้าหน้าที่ฯ ให้ปฏิบัติตาม ระเบียบวินัย ($\chi=2.15$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย การทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบการของบริหารงานองค์กร

การทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบการของบริหารงานองค์กร	รวม	ระดับความคิดเห็น					
		อบต. พันท้ายนรสิงห์ (N101)		อบต. คลองมะเดื่อ (N134)		ทบต. ทำจีน (N68)	
		(χ)	ความหมาย	(χ)	ความหมาย	(χ)	ความหมาย
1 วิธีการจัดซื้อจัดจ้าง		3.93	มาก	3.77	ปานกลาง	2.77	ปานกลาง
1.1 ไม่มีความชัดเจนและขาดความโปร่งใส		3.98	มาก	3.45	ปานกลาง	2.74	ปานกลาง
1.2 ฝ่ายบริหารทำการทุจริตได้ เพราะมีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงในวิธีจัดซื้อจัดจ้าง		3.91	มาก	3.38	ปานกลาง	2.68	ปานกลาง
1.3 วิธีตกลงราคา วิธีการพิเศษและวิธีการพิเศษ (ไม่มีการประกวดราคากัน) สามารถเกิดการทุจริตได้		3.90	มาก	3.28	ปานกลาง	2.91	ปานกลาง

การทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบการของบริหารงานองค์กร		ระดับความคิดเห็น					
		อบต. พันท้ายนรสิงห์ (N101)		อบต. คลองมะเดื่อ (N134)		ทบต. ท่าจีน (N68)	
		(χ)	ความหมาย	(χ)	ความหมาย	(χ)	ความหมาย
2 การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน	รวม	3.92	มาก	3.15	ปานกลาง	2.40	น้อย
2.1 การใช้งบประมาณ ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนเป็นการทุจริต		3.89	มาก	3.24	ปานกลาง	2.49	น้อย
2.2 ฝ่ายบริหารสามารถระงับการทุจริตได้ เพราะมีอำนาจกำหนดราคาขึ้นใหม่ได้ที่ต่างจากราคากลางพาณิชย์จังหวัดกำหนดไว้		3.91	มาก	3.22	ปานกลาง	2.40	น้อย
2.3 การผูกขาดกับกลุ่มผู้ประกอบการหรือบริษัทผู้รับเหมารายเดียว เป็นการทุจริต		3.95	มาก	2.99	ปานกลาง	2.32	น้อย
3 การบริหารงานบุคคล	รวม	3.93	มาก	2.97	ปานกลาง	2.44	น้อย
3.1 การสรรหาบุคคลากรเข้าทำงาน มีความไม่โปร่งใส ก่อนสรรหา มีการกำหนดบุคคลที่ต้องการไว้แล้ว(ระบบอุปถัมภ์)		3.94	มาก	2.96	ปานกลาง	2.31	น้อย
3.2 ใช้งบประมาณจ้างลูกจ้างตามภารกิจ (ไม่ใช่งานประจำ) มากเกิน คือการทุจริต		3.80	มาก	2.95	ปานกลาง	2.49	น้อย
3.3 ค่าครองชีพและสวัสดิการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันเอื้อให้เกิดการทุจริต		4.06	มาก	3.00	ปานกลาง	2.51	น้อย
4 การออกใบอนุญาต ต่างๆ	รวม	3.89	มาก	2.91	ปานกลาง	2.35	น้อย
4.1 ผู้ขอรับบริการต้องการความรวดเร็วในการยื่นขอ-ต่อใบอนุญาต จึงเสนอผลประโยชน์ (เงิน ของขวัญ) ให้เจ้าหน้าที่		3.94	มาก	2.93	ปานกลาง	2.31	น้อย
4.2 ความล่าช้าและความซับซ้อนของกฎเกณฑ์ ที่ใช้พิจารณาในการยื่นขอหรือการต่อใบอนุญาต เป็นช่องว่างให้เรียกร้องผลประโยชน์		3.83	มาก	2.96	ปานกลาง	2.44	น้อย
4.3 การยินยอม ไม่ตรวจสอบข้อมูล เอกสารของผู้ยื่นขอ-ต่อใบอนุญาต เป็นการทุจริต		3.91	มาก	2.84	ปานกลาง	2.31	น้อย

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความเห็นด้วย ในองค์การแต่ละแห่ง โดยแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์

1.1 การจัดซื้อจัดจ้าง มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง ไม่มีความชัดเจนและขาดความโปร่งใส ($\chi=3.98$) อันดับสอง ฝ่ายบริหารทำการทุจริตได้ เพราะมีอำนาจแก้ไขและเปลี่ยนแปลงในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ($\chi=3.91$) และอันดับสาม เป็นวิธีตกลงราคา วิธีการพิเศษและวิธีการฉ้อโกง (ไม่มีการประกวดราคากัน) สามารถเกิดการทุจริตได้ ($\chi=3.90$)

1.2 การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นการผูกขาดกับกลุ่มผู้ประกอบการหรือบริษัทผู้รับเหมารายเดียว เป็นการทุจริต ($\chi=3.95$) อันดับสอง ฝ่ายบริหารสามารถระงับการทุจริตได้ เพราะมีอำนาจกำหนดราคาขึ้นใหม่ได้ ที่ต่างจากราคากลางพาณิชย์จังหวัดกำหนดไว้ ($\chi=3.91$) และอันดับสาม เป็นการใช้งบประมาณ ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน เป็นการทุจริต ($\chi=3.89$)

1.3 การบริหารงานบุคคล มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นการเกี่ยวข้องกับค่าครองชีพและสวัสดิการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันเอื้อให้เกิดการทุจริต ($\chi=4.06$) อันดับสอง การสรรหาบุคคลากรเข้าทำงาน มีความไม่โปร่งใส ซึ่งก่อนสรรหามีการกำหนดบุคคลที่ต้องการไว้แล้ว (ระบบอุปถัมภ์) ($\chi=3.94$) และอันดับสาม ใช้งบประมาณจ้างลูกจ้างตามภารกิจ (ไม่ใช่งานประจำ) มากเกิน คือการทุจริต ($\chi=3.80$)

1.4 การต่อใบอนุญาต ต่างๆ มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นผู้ขอรับบริการต้องการความรวดเร็ว ในการยื่นขอ-ต่อใบอนุญาต จึงเสนอผลประโยชน์ (เงิน ของขวัญ) ให้เจ้าหน้าที่ ($\chi=3.94$) อันดับสอง การยินยอม ไม่ตรวจสอบข้อมูล เอกสารของผู้ยื่นขอ-ต่อใบอนุญาต เป็นการทุจริต ($\chi=3.91$) และอันดับสาม มีความล่าช้าและความซับซ้อนของกฎเกณฑ์ ที่ใช้พิจารณาในการยื่นขอหรือการต่อใบอนุญาต เป็นช่องว่างให้เรียกร้องผลประโยชน์ ($\chi=3.83$)

2. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ

1.1 การจัดซื้อจัดจ้าง มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง ไม่มีความชัดเจนและขาดความโปร่งใส ($\chi=3.45$) อันดับสอง ฝ่ายบริหารทำการทุจริตได้ เพราะมีอำนาจแก้ไขและเปลี่ยนแปลงในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ($\chi=3.38$) และอันดับสาม เป็นวิธีตกลงราคา วิธีการพิเศษและวิธีกรณีพิเศษ (ไม่มีการประกวดราคา) สามารถเกิดการทุจริตได้ ($\chi=3.28$)

1.2 การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เป็นการใช้งบประมาณ ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน เป็นการทุจริต ($\chi=3.24$) อันดับสอง ฝ่ายบริหารสามารถทำการทุจริตได้ เพราะมีอำนาจกำหนดราคาขึ้นใหม่ได้ ที่ต่างจากราคากลางพาณิชย์จังหวัดกำหนดไว้ ($\chi=3.22$) และอันดับสามเป็นการผูกขาดกับกลุ่มผู้ประกอบการหรือบริษัทผู้รับเหมารายเดียว เป็นการทุจริต ($\chi=2.99$)

1.3 การบริหารงานบุคคล มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เป็นการเกี่ยวข้องกับค่าครองชีพและสวัสดิการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันเอื้อให้เกิดการทุจริต ($\chi=3.00$) อันดับสอง การสรรหาบุคคลากรเข้าทำงาน มีความไม่โปร่งใส ซึ่งก่อนสรรหามีการกำหนดบุคคลที่ต้องการไว้แล้ว (ระบบอุปถัมภ์) ($\chi=2.96$) และอันดับสาม การใช้งบประมาณจ้างลูกจ้างตามภารกิจ (ไม่ใช่งานประจำ) มากเกิน คือการทุจริต ($\chi=2.95$)

1.4 การต่อใบอนุญาต ต่างๆ มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เป็นความล่าช้าและความซับซ้อนของกฎเกณฑ์ ที่ใช้พิจารณาในการยื่นขอหรือการต่อใบอนุญาต เป็นช่องว่างให้เรียกร้องผลประโยชน์ ($\chi=2.96$) อันดับสอง เป็นผู้ขอรับบริการต้องการความรวดเร็ว ในการยื่นขอ-ต่อใบอนุญาต จึงเสนอผลประโยชน์ (เงิน ของขวัญ) ให้เจ้าหน้าที่ ($\chi=2.93$) และอันดับสาม เป็นการยินยอม ไม่ตรวจสอบข้อมูล เอกสารของผู้ยื่นขอ-ต่อใบอนุญาต เป็นการทุจริต ($\chi=2.84$)

3. เทศบาลตำบลท่าจีน

1.1 การจัดซื้อจัดจ้าง มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เป็นวิธีตกลงราคา วิธีการพิเศษและวิธีกรณีพิเศษ (ไม่มีการประกวดราคา) สามารถเกิดการทุจริตได้ ($\chi=2.91$) อันดับสอง ไม่มีความชัดเจนและขาดความโปร่งใส ($\chi=2.74$) และอันดับสาม ฝ่ายบริหารทำการทุจริตได้ เพราะมีอำนาจแก้ไขและเปลี่ยนแปลงในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ($\chi=2.68$)

1.2 การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย อันดับหนึ่ง เป็นการใช้งบประมาณ ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน เป็นการทุจริต ($\chi=2.49$) อันดับสอง ฝ่ายบริหารสามารถทำการทุจริตได้ เพราะมีอำนาจกำหนดราคาขึ้นใหม่ได้ ที่ต่างจากราคากลางพาณิชย์จังหวัดกำหนดไว้ ($\chi=2.40$) และอันดับสามเป็นการผูกขาดกับกลุ่มผู้ประกอบการหรือบริษัทผู้รับเหมารายเดียว เป็นการทุจริต ($\chi=2.32$)

1.3 การบริหารงานบุคคล มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย อันดับหนึ่ง เป็นการเกี่ยวข้องกับค่าครองชีพและสวัสดิการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันเอื้อให้เกิดการทุจริต ($\chi=2.51$) อันดับสอง การใช้งบประมาณจ้างลูกจ้างตามภารกิจ (ไม่ใช่งานประจำ) มากเกิน คือการทุจริต ($\chi=2.49$) และอันดับสาม เป็นการสรรหาบุคคลากรเข้าทำงาน มีความไม่โปร่งใส ซึ่งก่อนสรรหามีการกำหนดบุคคลที่ต้องการไว้แล้ว (ระบบอุปถัมภ์) ($\chi=2.31$)

1.4 การต่อใบอนุญาต ต่างๆ มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย อันดับหนึ่ง เป็นความล่าช้าและความซับซ้อนของกฎเกณฑ์ ที่ใช้พิจารณาในการยื่นขอหรือการต่อใบอนุญาต เป็นช่องว่างให้เรียกร้องผลประโยชน์ ($\chi=2.44$) และอันดับสอง ผู้ขอรับบริการต้องการความรวดเร็ว ในการยื่นขอ-ต่อใบอนุญาต จึงเสนอผลประโยชน์ (เงิน ของขวัญ) ให้เจ้าหน้าที่ ($\chi=2.31$) รวมถึงการยินยอม ไม่ตรวจสอบข้อมูล เอกสารของผู้ยื่นขอ-ต่อใบอนุญาต เป็นการทุจริต ($\chi=2.31$)

สรุป ปัจจัยส่วนบุคคลของลักษณะการกระทำ ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบของการบริหารงานองค์กร ในองค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง และเทศบาลตำบล 1 แห่ง จากผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมจะเป็นสามอันดับแรก ของข้อมูลทั้งหมด ดังต่อไปนี้

1) ผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลพันท้ายนรสิงห์ โดยรวมมีระดับความคิดเห็นด้วยมาก ในปัจจัยส่วนบุคคลของลักษณะการกระทำ อันดับหนึ่ง เป็นการใช้จ่ายเงินเกินฐานะ ($\chi=3.93$) อันดับสอง เป็นความต้องการความร่ำรวย ($\chi=3.73$) และอันดับสาม เป็นการใช้จ่ายตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน ($\chi=3.68$) ส่วนการทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบของการบริหารงานองค์กร โดยรวมมีระดับความคิดเห็นด้วยมาก อันดับหนึ่ง เป็นวิธีการบริหารงานบุคคล ($\chi=3.93$) และวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ($\chi=3.93$) และอันดับสอง เป็นวิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน($\chi=3.92$)

2) ผู้ตอบแบบสอบถามในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ โดยรวมมีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง ในปัจจัยส่วนบุคคลของลักษณะการกระทำ อันดับหนึ่ง เป็นการใช้จ่ายตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน ($\chi=3.12$) อันดับสอง เป็นการใช้จ่ายเงินเกินฐานะ ($\chi=3.05$) และอันดับสาม เป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ($\chi=3.73$) ส่วนการทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบของการบริหารงานองค์กร โดยรวมมีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เป็นวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ($\chi=3.37$) อันดับสอง เป็นวิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน ($\chi=3.15$) และอันดับสาม เป็นวิธีการบริหารงานบุคคล ($\chi=2.97$)

3) ผู้ตอบแบบสอบถามในเทศบาลตำบลท่าจีน โดยรวมมีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย ในปัจจัยส่วนบุคคลของลักษณะการกระทำ อันดับหนึ่ง เป็นการใช้จ่ายเงินเกินฐานะ ($\chi=2.90$) อันดับสอง เป็นการใช้จ่ายตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน ($\chi=2.47$) และอันดับสาม เป็นความต้องการความร่ำรวย ($\chi=2.46$) ส่วนการทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบของการบริหารงานองค์กร โดยรวมมีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง อันดับหนึ่ง เป็นวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ($\chi=2.77$) อันดับสอง เป็นวิธีการบริหารงานบุคคล ($\chi=2.44$) และอันดับสาม เป็นวิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน ($\chi=2.40$)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของแต่ละการกระทำ มีความสัมพันธ์กัน กับรูปแบบของการบริหารองค์กรในแต่ละวิธีการ ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) เมื่อค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ น้อยกว่า 0.05 และหากมีความสัมพันธ์กัน หรือค่า (r) มีค่า 0.90 - 1.00 จะมีความสัมพันธ์กันสูงมาก หากมีค่า 0.70 - 0.90 จะมีความสัมพันธ์กันสูง หากมีค่า 0.50 - 0.70 จะมีความสัมพันธ์กันปานกลาง หากมีค่า 0.30 - 0.50 จะมีความสัมพันธ์กันต่ำ และหากมีค่า 0.00 - 0.30 จะมีความสัมพันธ์กันต่ำมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แจกแจงการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของแต่ละการกระทำ มีความสัมพันธ์กันกับรูปแบบของการบริหารองค์กร ในแต่ละวิธีการที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ ในการใช้จ่ายเงินเกินฐานะ มีความสัมพันธ์กัน กับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง วิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน วิธีการบริหารงานบุคคลและวิธีการต่อใบอนุญาตต่าง ๆ ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน จากการวิเคราะห์ พบว่า การใช้จ่ายเงินเกินฐานะ มีความสัมพันธ์กันกับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง (Sig.=1.62 และ $r=0.57$) วิธีการ

บริหารงานบุคคล (Sig.=7.76 และ $r=0.63$) และวิธีการต่อใบอนุญาตต่างๆ (Sig.=5.54 และ $r=0.63$) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก นั่นคือการใช้จ่ายเงินเกินฐานะ มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง วิธีการบริหารงานบุคคล และวิธีการต่อใบอนุญาตต่างๆ ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดทำโครงสร้าง (Sig.= 0.00 และ $r=0.56^*$) จึงยอมรับสมมติฐานรอง นั่นคือ การใช้จ่ายเงินเกินฐานะไม่มีความสัมพันธ์กับในวิธีการจัดทำโครงสร้าง กล่าวคือ หากเจ้าหน้าที่กระทำการทุจริตคอร์รัปชันเพิ่มขึ้นในวิธีการจัดทำโครงสร้าง จะมีความถี่ในการใช้จ่ายเงินในระดับปานกลาง เช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ ในความต้องการความร่ำรวย มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง วิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน วิธีการบริหารงานบุคคลและวิธีการต่อใบอนุญาตต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน จากการวิเคราะห์ พบว่า ความต้องการความร่ำรวย ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง (Sig.= 0.00 และ $r=0.56^*$) จึงยอมรับสมมติฐานรอง นั่นคือ ความต้องการความร่ำรวย ไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง กล่าวคือ หากเจ้าหน้าที่กระทำการทุจริตคอร์รัปชันเพิ่มขึ้นในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง จะมีความถี่ต่อในความต้องการความร่ำรวย ในระดับปานกลาง เช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน (Sig.= 0.66 และ $r=8.65$) วิธีการบริหารงานบุคคล (Sig.= 0.64 และ $r=6.69$) และวิธีการต่อใบอนุญาตต่างๆ (Sig.= 0.67 และ $r=1.06$) โดยยอมรับสมมติฐานหลัก นั่นคือ ความต้องการความร่ำรวย มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน วิธีการบริหารงานบุคคล และวิธีการต่อใบอนุญาตต่างๆ ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ ในการใช้ตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง วิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน วิธีการบริหารงานบุคคลและวิธีการต่อใบอนุญาตต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน จากการวิเคราะห์ พบว่า การใช้ตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง (Sig.= 0.64 และ $r=1.38$) วิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน (Sig.= 0.64 และ $r=1.25$) วิธีการบริหารงานบุคคล (Sig.= 0.64 และ $r=1.25$) และวิธีการต่อใบอนุญาตต่างๆ (Sig.= 0.65 และ $r=2.49$) จึงยอมรับสมมติฐานหลัก นั่นคือ การใช้ตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง วิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน วิธีการบริหารงานบุคคล และวิธีการต่อใบอนุญาตต่างๆ ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร มีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้ **ประการแรก** ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีจำนวน 312 คน ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล จังหวัดสมุทรสาคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอยู่ในช่วงอายุ 25 – 35 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,00 บาท และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 5 ปี **ประการที่สอง** ปัจจัยส่วนบุคคลของการกระทำ ที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน *อันดับหนึ่ง* เป็นเรื่องของการใช้จ่ายเงินเกินฐานะ โดยเจ้าหน้าที่มีภาระค่าใช้จ่ายมากมาย เช่น เลี้ยงบุตรหรือคนในครอบครัวป่วย อีกทั้งยังมีค่านิยมและความต้องการทางวัตถุนิยมภายนอกเหมือนผู้อื่น และเจ้าหน้าที่ใช้จ่ายเงิน ตามวัตถุนิยมในสังคมปัจจุบันที่ส่วนใหญ่คนในสังคมกระทำกัน จึงมีแรงจูงใจในการแสวงหาเงินทองเกิดความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ขาดศีลธรรมประจำใจ *อันดับที่สอง* เป็นการให้ตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน ซึ่งเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในงานหรือโครงการต่างๆ ให้กับผู้ขอรับบริการที่ผิดไปจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ โดยอาจมีหรือมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการใช้ดุลพินิจ ในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารงานบุคคลและการออกใบอนุญาต ทำให้เกิดการใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งงาน เอื้อประโยชน์แก่ตน มีการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ มีเจตนาไม่เข้าตรวจสอบโครงการหรือพัสดุให้ผู้อื่นดำเนินการปฏิบัติหน้าที่แทนตนเอง แต่มีการรับรองให้ผ่าน *และอันดับที่สาม* เจ้าหน้าที่มีความต้องการความร่ำรวย ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีประโยชน์ร่วมกัน โดยเจ้าหน้าที่ใช้โอกาส ค่าพูดเอื้อให้เกิดผล

ประโยชน์ต่อตน และใช้ประโยชน์ในวิธีการจัดหาพัสดุ ซึ่งคุณภาพไม่เหมาะสมกับราคา ซึ่งทั้งหมดนั้นอาจเกิดหรือเป็นความตั้งใจจริงจากความเกรงใจของเจ้าหน้าที่ ที่ได้รับค่าน้ำร้อนน้ำชา ในบางครั้งหรือบ่อยครั้งจากผู้ให้บริการ ซึ่งเห็นว่า เป็นเพียงเล็กน้อย และมีอีกหนึ่งนัยที่ เจ้าหน้าที่ได้ผลประโยชน์ (ทรัพย์สิน เงิน) อย่างพอใจจากผู้ให้บริการ จึงกลายเป็นความเคยชินจากการได้รับสินน้ำใจและเกิดการกระทำตามผู้อื่น อีกทั้งยังมีความล่าช้าของ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ กระบวนการหรือการเอาผิดไม่ได้ ซึ่งต้องมีหลักฐานระบุอย่างชัดเจน จึงทำให้เจ้าหน้าที่กระทำตามผู้กระทำผิดที่ยังไม่ถูกลงโทษ ใช้ช่องว่างของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้เอื้อประโยชน์ต่อตน อย่างมิได้เกรงกลัวบทลงโทษ ดังกล่าวมาโดยรวมแล้ว สาเหตุของการกระทำส่วนบุคคลเกิดจากปัจจัย 2 ปัจจัย ปัจจัยแรกเกิดจากปัจจัยภายใน ได้แก่ ความต้องการความร่ำรวย การไม่ซื่อสัตย์ สุจริต ขาดศีลธรรม การไม่เกรงกลัวบทลงโทษ การใช้จ่ายเงินเกินฐานะ และความเคยชินจากการได้รับสินน้ำใจหรือการกระทำตามผู้อื่น และ ปัจจัยที่สองเกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และการใช้ตำแหน่งให้เอื้อประโยชน์ต่อตน ซึ่งได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดิฐภัทร บวรชัย (2560) เรื่อง “รูปแบบการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ” กรณีศึกษาระดับสถานีตำรวจ และ ผลงานวิจัยของ จินตนา พลอยภัทรภิญโญ (2554) เรื่อง ปัจจัยเอื้อที่ให้เกิดการทุจริตต่อหน้าที่ของบุคลากร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และ **ประการที่สาม** การทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบของการบริหารองค์กร ในวิธีการต่างๆ สรุปได้ดังต่อไปนี้ 1) วิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งเกิดจากไม่มีความชัดเจนและขาดความโปร่งใส ในวิธีตกลงราคา วิธีการพิเศษและวิธีกรณีพิเศษ (ไม่มีการประกวดราคากัน) โดยที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจแก้ไขและเปลี่ยนแปลง และกำหนดราคาขึ้นใหม่ได้ ที่ต่างจากราคากลางพาณิชย์จังหวัดกำหนดไว้ในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง 2) วิธีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน (การสร้าง ซ่อมแซม สิ่งอำนวยความสะดวก) ที่สามารถดำเนินการได้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 9 พ.ศ. 2553) ซึ่งอาจเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่สามารถกระทำการทุจริตคอร์รัปชันได้เช่นกัน และ 3) วิธีการบริหารงานบุคคล จะเป็นเรื่องของค่าครองชีพและสวัสดิการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เอื้อให้เกิดการทุจริต ด้วยเพราะตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 2 เรื่องการปรับเงินเดือนของข้าราชการพลเรือน) พ.ศ. 2558 และตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยค่าตอบแทนนายก รองนายก ประธานสภา รองสภา สมาชิก เลขานุการนายกและเลขานุการประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยระบุการจ่ายค่าตอบแทนตามรายได้ (ล้านบาท) และตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เรื่อง กำหนดมาตรฐานกลางการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 9 ปรับปรุงโครงสร้างบัญชีอัตราเงินเดือน) พ.ศ. 2558 ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้อมูลยังเป็นการได้รับค่าตอบแทนที่อาจจะยังไม่สมเหตุสมผลกับสภาพเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบันที่มีค่าครองชีพที่สูงขึ้น อีกทั้ง 4) ในวิธีการออกใบอนุญาต ต่างๆ มาจากผู้ให้บริการต้องการความรวดเร็ว ในการยื่นขอ-ต่อใบอนุญาต จึงเสนอผลประโยชน์ (เงิน ของขวัญ) ให้เจ้าหน้าที่ และอีกนัยหนึ่งเกิดจากความล่าช้าและความซับซ้อนของกฎเกณฑ์ ที่ใช้พิจารณาในการยื่นขอหรือการต่อใบอนุญาต ซึ่งเป็นช่องว่างให้เรียกร้อยผลประโยชน์ ซึ่งได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ (2555: ๑) เรื่อง “การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” อีกทั้งยังสอดคล้องกับคำกล่าว ของ ฌักทรี เตโซ (2560:16) ที่ได้กล่าวถึง สาเหตุของการทุจริตที่พบในสังคมไทย

แนวทางการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน

ผลการสัมภาษณ์จากฝ่ายบริหารงาน หัวหน้าส่วนราชการ และผู้อำนวยการกองแต่ละกอง ขององค์การบริหารส่วนตำบล 2 แห่ง เทศบาลตำบล 1 แห่ง โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์และเรียบเรียงข้อความที่ได้จากการบันทึกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ ที่ให้แนวทางในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร ดังต่อไปนี้

ประการแรก ในด้านการบริหารองค์กร ต้องปรับปรุงโครงสร้างภายในองค์กร เช่น ด้านงบประมาณให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ต้องสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนอย่างชัดเจนและโปร่งใส

คุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ มีการแต่งตั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ตรวจสอบ หมุนเวียนเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในตัดสินใจ และการบริหารงานบุคคล ควรลดอำนาจผู้บริหารท้องถิ่น การคัดเลือกบุคลากรต้องมีคุณสมบัติตรงหรือใกล้เคียงมากที่สุด

ประการที่สอง ในด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล เริ่มจากฝ่ายบริหารและผู้ปฏิบัติงานต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน หากอำนาจในการตัดสินใจ ต้องกระทำตนให้มีความซื่อสัตย์เป็นตัวอย่างที่ดี มีความชัดเจน และหากมีอำนาจตัดสินใจที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ ไม่กระทำการแต่เพียงผู้เดียว ไม่ส่งเสริมหรือช่วยเหลือผู้ที่กระทำผิดโดยเจตนาไม่ว่าความผิดนั้นจะเป็นเรื่องใหญ่หรือเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย และยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อีกทั้งร่วมกันสร้างและส่งเสริมให้ข้าราชการและผู้ปฏิบัติงานให้มีความซื่อสัตย์สุจริต โดยการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกและอุดมการณ์ ให้ประพฤติตนเป็นคนดีไม่กระทำตนให้ตนเองเสื่อมเสียชื่อเสียง หน้าที่การงานและหลีกเลี่ยงกระทำการใดๆ ที่ส่งผลก่อให้เกิดการทุจริต

และจากข้อมูลทีกล่าวมาในการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน ตามความคิดเห็นของผู้วิจัยที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า จากงานวิจัย เอกสาร บทความ สื่อออนไลน์ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอเสนอแนะหรือใช้เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเกิดทุจริตคอร์รัปชัน สรุปได้ดังต่อไปนี้ โดยต้องเริ่มต้น 1) ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างอันดีงาม มีความมุ่งมั่นต้องการจะต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันอย่างชัดเจน ในทุกวิธีการต่างๆ ของรูปแบบการบริหารองค์กร 2) ให้มีประกาศใช้นโยบายการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันขึ้นไว้ในสถานที่ทำงาน เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวด้านจิตใจ 3) จัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันขึ้นในองค์กร โดยใช้บุคลากรที่มีอยู่ (บางองค์กรได้มีการจัดตั้งแล้ว) มอบอำนาจในการตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนของรูปแบบการบริหารองค์กรและกำหนดการตรวจสอบอาจเป็นทุก 3 เดือนหรืออาจน้อยกว่าต่อครั้ง ดังเช่น หากเริ่มมีการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานให้มีการตรวจสอบทันทีในทุกๆ กระบวนการ ซึ่งหากรอรับการร้องเรียนแล้วเริ่มดำเนินการตรวจสอบ หรือให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเข้ามาตรวจสอบอาจเนิ่นนานและซ้ำเกินไป ทำให้พยานหรือหลักฐานอาจสูญหายได้ และหากเป็นพยานบุคคลอาจมีความเกรงกลัวถึงอิทธิพลเข้ามาข่มขู่ อาจทำให้การให้คำที่เป็นประโยชน์มีการเปลี่ยนแปลงไปได้ รวมทั้ง 4) ควบคุมการบังคับใช้กฎ ระเบียบข้อบังคับ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 หรือกฎ ระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และ 5) กำกับและควบคุมเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน รวมถึงการใช้อำนาจหน้าที่ ให้เป็นไปตามระเบียบของการบริหารการจัดการ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนแม้เพียงเล็กน้อย หรือจากความเป็นเครือญาติ หรือมีความสนิทสนมรู้จักกัน และสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน และแม้จะไม่สามารถขจัดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้หมดสิ้นไปได้ แต่ก็อาจสามารถยับยั้งการเจริญเติบโตได้และจะเป็นไปได้สูง หากผู้บริหารเริ่มต้นมุ่งมั่นที่จะทำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการทุจริตคอร์รัปชัน ดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลลักษณะของการกระทำ อันเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ในการใช้จ่ายเงินเกินฐานะ ซึ่งอาจเกิดจากสภาพครอบครัวที่มีความยากจนหรือมีภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ มากมายและหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมในสังคมที่มีการแข่งขันกันสูงทางด้านวัตถุนิยม และหากเจ้าหน้าที่มีตำแหน่งที่สามารถให้อื้อประโยชน์ต่อตน ยังเป็นช่องทางในการกระทำการทุจริตคอร์รัปชันได้ง่ายขึ้น กลายเป็นการส่งเสริมก่อให้เกิดความต้องการความร่ำรวยขึ้นได้อีก

1.2 การทุจริตคอร์รัปชัน รูปแบบของการบริหารงานองค์กร ซึ่งรูปแบบของการบริหารงานองค์กรเป็นวิธีการ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนหรือองค์กรต่างๆ ใช้ในการดำเนินงานให้องค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ และแม้รูปแบบของการบริหารงานองค์กรในแต่ละวิธีการ มีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อเหตุการณ์ในยุคปัจจุบันแล้ว แต่ก็ยังกลายเป็นช่องว่างของผู้มีอำนาจในการ

ตัดสินใจ หรือผู้ที่รู้แนวทางในการแสวงหาผลประโยชน์ จากรูปแบบของการบริหารงานองค์กรในแต่ละวิธีการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยสรุปแล้ว ความต้องการของมนุษย์ เป็นจุดเริ่มต้นของการทุจริตคอร์รัปชัน เมื่อบุคคลเริ่มมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เกิดการเปรียบเทียบกันในกลุ่ม ดังเช่น เห็นผู้อื่นมี อยากมี เห็นผู้ทำได้ อยากทำได้เช่นกัน และการที่ทุกองค์กรต่างๆ ทำทุกวิถีทางเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ก็ไม่สามารถป้องกันได้ หากยังขาดการควบคุม การตรวจสอบที่มีความรวดเร็วหรือมีความชัดเจนในทุกขั้นตอน กับตัวบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ที่ยังมีความต้องการอย่างต่อเนื่อง และสิ่งสำคัญฝ่ายบริหารหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ขาดความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะควบคุมการกระทำจริงจังก หรือคอยมุ่งแต่จะปลุกฝังให้ผู้อื่นไม่กระทำการทุจริตคอร์รัปชัน แต่ตนกลับกลายเป็นผู้กระทำเสียเอง ก็มีอาจสัมฤทธิ์ผลได้อย่างแน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยควรนำผลวิจัยไปเผยแพร่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณา ให้เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในแนวทางการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชัน โดยผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่น จะทำให้องค์กรของตนเองเป็นต้นแบบการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน โดยมีต้องสนใจในองค์กรอื่นใดที่มีการทำกันแล้วไม่สัมฤทธิ์ผลหรือเกิดผลอื่นใดขึ้นเลย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. อาจมีปัจจัยอื่นๆ อีกหลายปัจจัยที่ผู้ศึกษาไม่ได้รวมไว้ในแบบสอบถามนี้ ดังนั้นจึงควรศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของลักษณะการกระทำอื่นที่นอกเหนือจากแบบสอบถามเพิ่มเติม เพื่อให้ครอบคลุมและนำไปสู่งานวิจัยที่ดีขึ้นต่อไป
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล ในการป้องกันและแก้ไขการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น ควรเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เขมมาวีร์ รักษ์ชูชีพ ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. วิเชียร วิทยอุดม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและแก้ไขจนสำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ราเชนทร์ นพณ์ฐ่วงศกร และบูรพาจารย์ทุกท่านที่มอบความรู้ และแนวคิดทางการศึกษา พัฒนามาเป็นวิทยานิพนธ์ และได้สัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่มีส่วนสำคัญ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้โดยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยจะประสบความสำเร็จได้หากปราศจากความรัก ความห่วงใย และความช่วยเหลือ ในทุกๆ ด้านจากครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง ซึ่งขอมอบความสำเร็จและความดีทุกอย่างให้แก่ คุณพ่อ คุณแม่ พี่น้องที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนและคอยเป็นกำลังใจเสมอมา อันมีค่ายิ่งเหนือสิ่งใดตลอดจนขอขอบคุณอุปสรรคและความยากลำบากที่ฝึกฝนให้ผู้วิจัยได้รู้ซึ่งถึงความสำเร็จ และคุณประโยชน์อันอาจจะเกิดจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอมอบให้แด่วงการทางการศึกษา ในการนำไปใช้ในศึกษาหรือการวิจัยต่อหรือการอื่นใดเห็นตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- โกวิท พวงงาม. (2550). **การปกครองท้องถิ่นไทย**: เอกสารตำราหลักประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาการเมือง การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2544). **การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารอ้างอิง

วิทยานิพนธ์

- จารุวรรณ สุขุมลพพงษ์. (2556). **แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย**. งานวิจัย กลุ่มงานกฎหมาย 2, สำนักกฎหมาย, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐสภา.
- จินตนา พลอยภัทรภิญโญ. (2554). **ปัจจัยเอื้อที่ทำให้เกิดการทุจริตต่อหน้าที่ของบุคลากร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดิฐภัทร บวรชัย. (2560). **รูปแบบการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กรณีศึกษาระดับสถานีตำรวจ**. งานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.). สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2561. จาก <https://research.police.go.th/index.php/datacenter/research/2558/-2560/406---40/file>
- สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ. (2555). **การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. งานวิจัย สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- อรุณ ก้นพร้อม. (2560). **ประสิทธิผลการป้องกันการทุจริตการสอบเข้าเป็นนักเรียนนายสิบตำรวจ ของตำรวจภูธรภาค 7 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสยาม.

บทความในวารสาร

- กรมเจรจาการค้าระหว่างต่างประเทศ ศูนย์ประสานราชการใสสะอาด. (2558). **การทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ**. วารสารเผยแพร่ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2, (มีนาคม). จาก https://www.dtn.go.th/files/60/trangov_0358-1.pdf

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กฤษณ์ วงศ์วิเศษธร. (2561). **การทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2561. จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น>. (ออนไลน์)
- กฤษณ์ วงศ์วิเศษธร. (2561). **ผลประโยชน์ทับซ้อน**. ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า. สืบค้นเมื่อ 24 กันยายน 2561. จาก [http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ผลประโยชน์ทับซ้อน_\(กฤษณ์_วงศ์วิเศษธร\)](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ผลประโยชน์ทับซ้อน_(กฤษณ์_วงศ์วิเศษธร)). (ออนไลน์)
- โกวิทย์ พวงงาม. (2559). **สภาพปัญหาและสาเหตุการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)**. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2561. จาก [http://www.anticorruption.in.th2016/th/detail/643/4/สภาพปัญหาและสาเหตุการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น%20\(อปท.\)](http://www.anticorruption.in.th2016/th/detail/643/4/สภาพปัญหาและสาเหตุการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น%20(อปท.)). (ออนไลน์)
- ณภัทร เตโซ,อภิชาติ จันทราธิบัติ,ภัชชรี มีแก้ว,และอรติ ไกรยุทธศักดิ์. (2560). **แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในส่วนราชการไทย**. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2561. จาก https://cms.opsmoac.go.th/ewt/moac_ops/download/s_2553_038.pdf
- โพสทูเดย์. (2561). **ป.ป.ท. เผยปี 60 ชาวบ้านร้องสอบทุจริตองค์กรปกครองท้องถิ่นมากที่สุด**. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2561. จาก <https://www.posttoday.com/politic/news/552877>. (ออนไลน์)

กฎหมายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ
: ศึกษาลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึงรับจดทะเบียนได้
AUTONOMOUS VEHICLES REGULATION
: A CASE STUDY OF THE SPECIFICATIONS FOR REGISTRATION

ภาวิดา กองแสงศรี¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกฎหมายเกี่ยวกับลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึงรับจดทะเบียนได้ โดยมุ่งศึกษาพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 กฎกระทรวง กำหนดลักษณะ ขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์ และของรถที่จะรับจดทะเบียนเป็นรถประเภทต่างๆ พ.ศ. 2548 กฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ. 2551 และประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต และระยะเวลาในการใช้รถ และเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่ใช้เพื่อการทดสอบ พ.ศ. 2560 การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารโดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ กฎหมาย ตลอดจนเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ รายงานการวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์สารสนเทศ ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับประเด็นของการศึกษาวิจัยนี้เพื่อการสำรวจบทบัญญัติของกฎหมายที่ดีสำหรับลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึงรับจดทะเบียนได้ ผลการศึกษพบว่าบทบัญญัติตามกฎหมายไทยปัจจุบันมุ่งบังคับใช้กับรถยนต์ธรรมดา ยังไม่ครอบคลุมถึงบทบัญญัติสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ และมีบทบัญญัติที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการอนุญาตให้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่ใช้งานได้ในประเทศไทย ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมีการปรับใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึงรับจดทะเบียนได้ โดยศึกษาจากมลรัฐเนวาด้าประเทศสหรัฐอเมริกา สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐสิงคโปร์

คำสำคัญ: รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ รถยนต์ไร้คนขับ การจดทะเบียนรถยนต์ มาตรฐานความปลอดภัย

ABSTRACT

The thesis aims to study regulation on autonomous vehicle specifications for registration focusing on Thai Vehicle Act B.E.2522, the Ministerial Regulation on Manner, Size, Power or Power of the Engine and Car Type Registration B.E.2548, the Ministerial Regulation on Vehicle Component Parts and Equipment B.E. 2551 and Notification of the Department of Land Transport Re: Determination of Rules, Procedures and Conditions for Obtaining Permits, Permits and Duration of Use of Vehicles And the Sign of The Car Used for Testing B.E.2560. The study based on documentary research method by analyzing data derived from legal texts and secondary resources including textbooks, research articles and internet with related contents to explore a good regulation on autonomous vehicle specifications for registration. The results of the study found that the current Thai laws were designed for regulating traditional vehicles. The laws do not cover registration of autonomous vehicles. Consequently, they are an obstacle in allowing autonomous vehicles to be used in Thailand. Therefore, Thailand should adopt regulation on

¹ สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 10240, เบอร์โทรศัพท์ 0881276949, Email: pawida5413055.k@gmail.com

autonomous vehicle specifications for registration by learning from experiences of Nevada, Germany and Singapore.

Keywords: *autonomous vehicles, unman vehicles, vehicle registration, safety standards*

บทนำ

บทความวิจัยเรื่องนี้ได้เป็นผลมาจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง กฎหมายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอันพึงรับจดทะเบียนได้ เพราะในปัจจุบันรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ (Autonomous Vehicle) มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งมีการนำระบบอัตโนมัติมาใช้เพื่อให้รถยนต์สามารถดำเนินการด้วยระบบอัตโนมัติเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมดและไม่ต้องอาศัยการควบคุมโดยมนุษย์ จุดประสงค์ของการพัฒนารถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติคือการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยแก้ปัญหาต่างๆ เช่น ช่วยประหยัดและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้เชื้อเพลิง ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่คนพิการและผู้สูงอายุ (Infocomm Media development authority, 2017) ช่วยลดจำนวนอุบัติเหตุแก้ไขปัญหารถจราจรคับคั่งและลดปัญหาการขาดแคลนคนขับ (Daniel J.Fagnant, 2018) แม้เทคโนโลยีดังกล่าวจะมีความก้าวหน้า ทันสมัย อย่างไรก็ตาม ปรากฏข้อเท็จจริงระหว่างการพัฒนาทดสอบรถยนต์ต้นแบบ ได้เกิดอุบัติเหตุขึ้น เช่น รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติของ Uber ถูกชนจนพลิกคว่ำขณะการทดสอบ Bergen และ Newcomer (2017) อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นทำให้นานาประเทศตระหนักว่าการทดสอบและการใช้งานรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติต้องอาศัยกฎหมายเพื่อวางหลักเกณฑ์และเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาเพื่อคงไว้ซึ่งพื้นฐานในเรื่องความปลอดภัย (VoiveTV21,2017) จึงต้องมีกฎหมายออกมาเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ (REUTERS, 2107)

จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอยู่หลายมุมมอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความรับผิดชอบใครจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดจากรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ กล่าวคือผู้ผลิตหรือผู้ควบคุมหรืออื่นๆ เรื่องการป้องกันข้อมูลความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยทางไซเบอร์ เรื่องคุณสมบัติและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ เป็นต้น แต่ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงเพียงเฉพาะปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายควบคุมการอนุญาตให้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติจะใช้ได้ในประเทศไทยบนพื้นฐานของมาตรฐานความปลอดภัย จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการพบว่า ประเทศไทยมีการให้ความสนใจในเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ โดยมีการตั้งเป้าให้ประเทศไทยเป็นฐานในการพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุมยานยนต์ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเพราะประเทศไทยถือเป็นฐานการผลิตและพัฒนายานยนต์ที่มีความสำคัญอย่างมาก (ผู้จัดการออนไลน์, 2562) นอกเหนือไปจากนี้ คณะกรรมการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสารมวลชนสภานิติบัญญัติแห่งประเทศไทยยังมีการจัดทำรายงานพิจารณาศึกษา เรื่อง นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนเทคโนโลยียานไร้คนขับ หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติขึ้นโดยตระหนักถึงความเจริญก้าวหน้าในเทคโนโลยี (คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสารมวลชนสภานิติบัญญัติ, 2562) และการมีประกาศกระทรวงคมนาคมเรื่อง หลักเกณฑ์การขออนุญาตและเงื่อนไขในการบังคับหรือปล่อยอากาศยานซึ่งไม่มีนักบิน ประเภทอากาศยานที่ควบคุมการบินจากภายนอก พ.ศ. 2558 แสดงให้เห็นถึงการตระหนักและยอมรับเทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างถูกกฎหมายแล้วในประเทศไทย

แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ คือ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 กฎกระทรวง กำหนดลักษณะขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์ และของรถที่จะรับจดทะเบียนเป็นรถประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2548 กฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ. 2551 และประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต และระยะเวลาในการใช้รถ และเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่ใช้เพื่อการทดสอบ พ.ศ. 2560 แต่บทบัญญัติที่มีอยู่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บังคับกับรถยนต์ที่มีคนขับเท่านั้น จึงมีปัญหาทางกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับลักษณะของ

รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึ่งรับจดทะเบียนได้ในประเทศไทย คือ ปัญหาในการกำหนดรูปแบบของกฎหมายและเนื้อหาของกฎหมายที่สำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ของประเทศไทยนำมาปรับใช้กับลักษณะรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึ่งรับจดทะเบียนได้ในประเทศไทยและมาตรการตามกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้กับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึ่งรับจดทะเบียนได้ในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาและวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากฎหมายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติเกี่ยวกับลักษณะรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึ่งรับจดทะเบียนได้ในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารโดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ กฎหมาย ตลอดจนเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการและวิทยานิพนธ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สารสนเทศ ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับประเด็นของการศึกษาวิจัยนี้ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบและอธิบายในเชิงพรรณนาเพื่อตอบคำถามการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษากฎหมายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติเกี่ยวกับลักษณะรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึ่งรับจดทะเบียนได้ในประเทศไทยพบว่า รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ คือ รถยนต์ที่สามารถเคลื่อนตัวเองได้แม้ไม่มีคนขับ มีการติดตั้งระบบเซนเซอร์ที่ทำงานร่วมกับซอฟต์แวร์อัจฉริยะจนทำให้มีความสามารถในการตรวจจับความเคลื่อนไหวของวัตถุที่อยู่รอบตัวรถ เพื่อกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนอัตโนมัติและมีลักษณะการทำงานด้วยการบูรณาการเทคโนโลยี 4 ประเภทเข้าด้วยกัน ประกอบด้วย Computer Vision ทำหน้าที่รับรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆตัวได้ ส่วน Deep Learning ทำหน้าที่วิเคราะห์สภาพในท้องถนน ส่วน Robotic เป็นการแปลงจากคำสั่งที่ประมวลผลมาแล้วให้กลายเป็นคำสั่งที่ใช้กับเครื่องยนต์และส่วนต่าง ๆ ของรถได้จริง และ Navigation คือ เทคโนโลยีการนำทาง (ทำความเข้าใจ Self-Driving Car ฉบับเบื้องต้น, 2561) และมีการพัฒนารถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติมายาวนานจนปัจจุบันที่มีแผนการดำเนินงานของบริษัทชั้นนำ รวมถึงบริษัทผู้พัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงประเทศต่างๆที่มีแผนการดำเนินงานโดยมุ่งหวังที่จะนำรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆไม่ว่าจะเป็นรถแท็กซี่ รถบัส หรือการโดยสารในรูปแบบ ride-sharing อีกด้วย

ส่วนในการจัดระดับของเทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติออกเป็น 2 เกณฑ์ คือ เกณฑ์ที่ถูกจัดระดับโดยสมาคมวิศวกรรมยานยนต์นานาชาติ SAE (Society of Automotive Engineers) ที่เริ่มจากเทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติระดับ 0 ถึงระดับที่ 5 และเกณฑ์ที่ถูกจัดระดับโดยองค์การบริหารความปลอดภัยการจราจรบนทางหลวงของสหรัฐอเมริกา NHTSA (National Highway Traffic Safety Administration) เริ่มจากเทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติระดับ 0 ถึงระดับที่ 4 ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะมุ่งเน้นไปถึงเกณฑ์ที่ถูกจัดระดับโดยสมาคมวิศวกรรมยานยนต์นานาชาติและรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติหมายถึงความถึงรถยนต์ที่มีเทคโนโลยีขับเคลื่อนอัตโนมัติระดับที่ 3, 4 และ 5 กล่าวคือ ระดับที่ 3 เป็นระดับที่รถจะทำหน้าที่ขับแทนคนขับโดยคนขับมีหน้าที่ในการนั่งเพื่ออนุมัติคำสั่งต่างๆ เพียงเท่านั้น ระดับที่ 4 เป็นระดับที่รถสามารถขับด้วยตัวเองได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องมีคนขับ แต่ข้อจำกัดคือจะสามารถไปได้ในเฉพาะพื้นที่หรือเส้นทางที่มีการบันทึกไว้เท่านั้น (รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติให้เลือกตัวผู้รอดชีวิตเมื่อเกิดอุบัติเหตุได้, 2561) และระดับที่ 5 คือรถจะสามารถขับเคลื่อนอัตโนมัติไปยังสถานที่ต่างๆตามที่ต้องการ โดยที่ไม่จำเป็นต้องรู้เส้นทางเส้นทางนั้นเลยก็ได้ (ระบบขับอัตโนมัติ 6 ระดับ คุณรู้หรือไม่ว่าเราถึงขั้นไหน?, 2561)

โดยแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่สำคัญคือแนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัย เพราะเมื่อมีการสำรวจพบว่าอย่างน้อย 90% ของการเกิดอุบัติเหตุเกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์ และมีความคาดหวังว่าการใช้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติจะสามารถช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม การเกิดขึ้นของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติทำให้เกิดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยขึ้นมา ถึงแม้ว่ารถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติจะสามารถขจัดความผิดพลาดของมนุษย์ได้ แต่ไม่สามารถขจัดความผิดพลาดของเครื่องจักรได้ Banks และคณะ (2016) ประเทศต่างๆจึงมีการใช้กลยุทธ์เกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยสรุปได้ตามโครงการวิจัยการคมนาคมร่วมกันของกระทรวงคมนาคมแห่งมลรัฐอินเดียนาและมหาวิทยาลัยเพอติว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ประเทศออสเตรเลียและสหภาพยุโรปมีการควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยอย่างไม่เคร่งครัด ส่วนประเทศเยอรมัน ประเทศสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่นมีการควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด (INDIANA DEPARTMENT OF TRANSPORTATION AND PURDUE UNIVERSITY, 2018) อีกทั้งยังมีคำแนะนำของการปฏิบัติงานของยานพาหนะประเภทอัตโนมัติของสำนักงานบริหารความปลอดภัยบนทางหลวงแห่งชาติและนโยบายรถยนต์อัตโนมัติของสหพันธรัฐ (The Federal Automated Vehicles Policy) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอีกด้วย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนมุ่งศึกษาวิเคราะห์พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 ซึ่งกำหนดให้รถที่จะใช้ได้ตามกฎหมายนั้นจะต้องมีการจดทะเบียนก่อนตามที่ปรากฏในมาตรา 6 ความว่า ห้ามมิให้ผู้ใดใช้รถที่ยังมิได้จดทะเบียน อีกทั้งรถที่จะจดทะเบียนได้ต้องเป็นไปตามความในมาตรา 7 ความว่า รถที่จะจดทะเบียนได้นั้นต้อง (1) เป็นรถที่มีส่วนควบและมีเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถครบถ้วนถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง กล่าวคือ กฎกระทรวง กำหนดลักษณะ ขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์ และของรถที่จะรับจดทะเบียนเป็นรถประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2548 และกฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ. 2551ซึ่งตามกฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ. 2551 ในข้อ 3 จึงกำหนดให้รถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัด รถยนต์รับจ้าง รถยนต์สี่ล้อเล็กรับจ้าง รถยนต์บริการ และรถยนต์ส่วนบุคคลต้องมีและใช้ส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถอย่างน้อย เช่น ระบบบังคับเลี้ยว สามารถบังคับรถได้อย่างคล่องตัว สะดวก และปลอดภัย ระบบห้ามล้อ ระบบห้ามล้อหลัก สามารถลดความเร็วหรือหยุดรถที่วิ่งอยู่ให้หยุดนิ่งได้อย่างปลอดภัย ติดตั้งในตำแหน่งที่ผู้ขับรถสามารถใช้การได้สะดวก ระบบห้ามล้อขณะจอด สามารถทำให้รถหยุดนิ่งในขณะที่จอดได้ คันเร่ง สามารถเร่งเครื่องกำเนิดพลังงานได้อย่างสมบูรณ์และปลอดภัย และมีกลไกหรือระบบควบคุมคันเร่งที่สามารถควบคุมคันเร่งให้กลับคืนสู่ตำแหน่งปกติ ส่วนกฎกระทรวง กำหนดลักษณะ ขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์ และของรถที่จะรับจดทะเบียนเป็นรถประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2548 ข้อ 3 จึงกำหนดว่ารถที่จะรับจดทะเบียนต้องมีลักษณะ ขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์และของรถดังต่อไปนี้ (1) รถยนต์สาธารณะ (2) รถยนต์บริการ (3) รถยนต์ส่วนบุคคลจะเห็นได้ว่าตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ. 2551 และกฎกระทรวง กำหนดลักษณะ ขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์ และของรถที่จะรับจดทะเบียนเป็นรถประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2548 กำหนดว่าหากจะนำรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติมาใช้ในประเทศไทยได้นั้นจะต้องมีการจดทะเบียน โดยการจดทะเบียนจะทำได้ต่อเมื่อรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติมีส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์ตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงมีลักษณะ ขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์ และของรถที่จะรับจดทะเบียนเป็นรถประเภทต่าง ๆตามที่กฎหมายกำหนด แต่รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัตินั้นมีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง ดังนั้นรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอาจจะไม่มีพวงมาลัยหรือคันเร่งอันเป็นส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์ตามที่ ข้อ 3 (4) และ (6) แห่งกฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น บริษัท General motor มีการวางแผนการผลิตรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติให้ไม่มีพวงมาลัยหรือคันเร่งในปี ค.ศ. 2019 หรืออาจจะมียุคใหม่ที่มีลักษณะ ขนาดหรือกำลังของเครื่องยนต์แตกต่างออกไปจากรถยนต์ทั่วไปไม่เป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ ขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์และของรถที่จะรับจดทะเบียนเป็นรถประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2548 กำหนด ซึ่ง

หากเป็นเช่นนี้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติจะไม่สามารถนำมาใช้ได้ในประเทศไทยเพราะไม่สามารถจดทะเบียนเป็นรถได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย อีกทั้งการที่รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติมีโครงสร้างพื้นฐานที่แตกต่างออกไปจากรถยนต์ธรรมดาอันมีส่วนสำคัญทำให้รถยนต์สามารถขับเคลื่อนโดยระบบอัตโนมัติได้คือ Computer Vision, Deep Learning, Robotic และ Navigation ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น บทบัญญัติในกฎหมายไทยปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ คงมีแต่เพียงการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานสำหรับรถยนต์ธรรมดาเท่านั้น

ผลการศึกษาของบริษัท Baker & McKenzie International ระบุว่า มีการตรากฎหมาย 2 แนวทาง คือ การตราเป็นกฎหมายเฉพาะ อย่างกฎหมายของแต่ละมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา และการแก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมายจราจรทางบก อย่างสาธารณรัฐสิงคโปร์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Baker mckenzie, 2018)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่จะพึงรับจดทะเบียนได้ของมลรัฐเนวาด้า ประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในประเด็นต่อไปนี้

1. มาตรการทางกฎหมายสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติของมลรัฐเนวาด้า ประเทศสหรัฐอเมริกา

มลรัฐเนวาด้าเป็นมลรัฐแรกของประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ซึ่งมีการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติไว้ กล่าวคือ ถ้ารถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติได้เป็นรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างเต็มรูปแบบต้องติดตั้งวิธีการยึดและปล่อยระบบขับเคลื่อนแบบอัตโนมัติ ซึ่งผู้ควบคุมสามารถเข้าถึงได้ อีกทั้งจัดให้มีตัวบ่งชี้ติดตั้งอยู่ภายในรถเมื่อระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติทำงานโดยอัตโนมัติ และมีการติดตั้งวิธีเตือนผู้ขับขี่เพื่อควบคุมรถยนต์ด้วยตนเองหากเกิดความล้มเหลวของระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติ และถ้ารถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติเป็นรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติเต็มรูปแบบจะต้องบรรลุนiveau ความเสี่ยงที่น้อยที่สุดได้ถ้าเกิดความเหลวของระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติ ซึ่งniveau ความเสี่ยงที่น้อยที่สุด หมายถึง เงื่อนไขในการที่รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติดำเนินการโดยไม่มีคนขับเป็นมนุษย์ เผชิญความล้มเหลวของตัวระบบการขับโดยอัตโนมัติ แต่สามารถเข้าถึงความปลอดภัยได้รวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการหยุดรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติโดยสมบูรณ์ และมีบทบัญญัติที่กำหนดห้ามมิให้จดทะเบียนรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ เว้นแต่รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติได้ติดฉลาก นอกไปจากนั้นยังมีข้อกำหนดอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการอนุญาตให้ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ได้แก่ การประกันภัยหรือการวางเงินประกัน

2. มาตรการทางกฎหมายสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติของสาธารณรัฐสิงคโปร์

มีการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติไว้เพื่อให้เกิดความปลอดภัย โดยกำหนด โครงสร้าง การออกแบบ หรือการใช้งานของโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์หรือชิ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติหรือเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ โดยกำหนดให้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติต้องถูกติดตั้งเซนเซอร์และวิดีโอเพื่อตรวจจับและเก็บข้อมูล และให้มีระบบการเตือนความล้มเหลวซึ่งอนุญาตให้มนุษย์สามารถเข้าควบคุมยานพาหนะได้ด้วยตนเองในทันทีเมื่อระบบอัตโนมัติล้มเหลวหรือมีเหตุฉุกเฉินอื่นๆถูกตรวจจับได้ นอกไปจากนั้นยังมีข้อกำหนดอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการอนุญาตให้ใช้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ได้แก่ การประกันภัยหรือการวางเงินประกัน การกำหนดพื้นที่ กำหนดช่วงเวลา กำหนดสภาพอากาศและภูมิอากาศหรือเหตุการณ์อื่นใดและกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการขออนุญาตต่างๆ

3. มาตรการทางกฎหมายสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติของสาธารณรัฐเยอรมนี

แม้ไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติไว้โดยตรงแต่มีการกำหนดว่าการดำเนินการของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติระดับสูงหรือในระดับการขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างเต็มรูปแบบสามารถได้รับการอนุญาตได้ตามรูปแบบการใช้งานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติระดับสูงหรือในระดับการขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างเต็มรูปแบบหมายถึงรถยนต์จำพวกที่มีอุปกรณ์ทางเทคนิค ซึ่งสามารถที่จะแสดงให้เห็นถึงการทำงานขับเคลื่อนภายหลังมีการใช้งาน รวมถึงการควบคุมทั้งทางยาวและทางกว้างอันเกี่ยวข้องกับรถยนต์ สามารถที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายจราจร

ที่ใช้บังคับอยู่สำหรับการทำงานขับเคลื่อนระหว่างที่ขับเคลื่อนด้วยระบบอัตโนมัติระดับสูงหรือในระดับการขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างเต็มรูปแบบ สามารถเข้าแทนที่ด้วยการบังคับด้วยมือหรือปิดการใช้งานโดยคนขับในเวลาใดก็ได้ สามารถที่จะยอมรับถึงความจำเป็นในการเข้าควบคุมรถยนต์ด้วยมือโดยคนขับได้ สามารถที่จะได้รับทราบถึงการแจ้งเตือนโดยการเห็น การได้ยินหรือในทางอื่นของผู้ขับขึ้นเพื่อที่จะส่งต่อการควบคุมรถยนต์ไปยังผู้ขับซึ่งตามเวลาที่สมควรและแจ้งการใช้งานซึ่งตรงกันข้ามกับที่ระบบได้อธิบายไว้

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบว่า พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ประกอบกับกฎกระทรวง กำหนดลักษณะ ขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์ และของรถที่จะรับจดทะเบียนเป็นรถประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2548 กฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ. 2551 และประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต และระยะเวลาในการใช้รถ และเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่ใช้เพื่อการทดสอบ พ.ศ. 2560 ไม่ครอบคลุมไปถึงโครงสร้างพื้นฐานของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอันประกอบด้วยเทคโนโลยี คือ Computer Vision, Deep Learning, Robotic และ Navigation โดยองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนั้นเป็นส่วนสำคัญในการทำงานของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ทำให้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติสามารถขับเคลื่อนเองได้โดยไม่ต้องมีมนุษย์เป็นผู้ควบคุม ดังนั้นบทบัญญัติในกฎหมายไทยจึงยังไม่ครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ อีกทั้งหากรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติมีการพัฒนารูปแบบของลักษณะภายในของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติจนไม่ติดตั้งพวงมาลัยหรือคันเร่ง อันถือว่าเป็นส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์ที่สำคัญในการเป็นรถยนต์ตามที่บทบัญญัติในกฎหมายไทยที่ใช้สำหรับรถยนต์ทั่วไปกำหนด ดังนั้นจะมีปัญหาต่อไปว่ารถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติดังกล่าวจะไม่สามารถบรรลุโครงสร้างพื้นฐานตามบทบัญญัติของกฎหมายไทยที่มีอยู่อีกด้วย อีกทั้งบทบัญญัติในกฎหมายไทยทุกฉบับนั้นมีจุดประสงค์เพื่อระบุถึงข้อกำหนดในการอนุญาตจดทะเบียนรถยนต์ทั่วไปเท่านั้น ไม่ครอบคลุมไปถึงกรณีของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างที่ควรต้องมีบทบัญญัติเฉพาะเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มหลักเกณฑ์ก่อนการอนุญาตให้จดทะเบียนได้

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันหลายประเทศได้ตรากฎหมายกำหนดลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอันพึงรับจดทะเบียนได้ โดยมีการตรากฎหมายดังกล่าวในสองรูปแบบ คือ การตราเป็นกฎหมายเฉพาะ ได้แก่ กฎหมายของแต่ละมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา และการแก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมายจราจรทางบก ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่กฎหมายรถยนต์ของประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ ขนาด หรือกำลังของเครื่องยนต์ และของรถที่จะรับจดทะเบียนเป็นรถประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2548 กฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ. 2551 และประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต การอนุญาต และระยะเวลาในการใช้รถ และเครื่องหมายแสดงการใช้รถที่ใช้เพื่อการทดสอบ พ.ศ. 2560 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ และบัญญัติที่เกี่ยวข้องมีหลายฉบับ จึงเป็นการไม่สะดวกต่อการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ ก่อให้เกิดความล่าช้าและไม่เท่าทันต่อความรวดเร็วของเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ โดยปัจจุบันรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติได้เกิดขึ้นแล้วและเริ่มมีการใช้งานในหลายประเทศเพราะประโยชน์ต่างๆที่เกิดจากการใช้งานรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติสามารถนำมาแก้ไขปัญหาที่นานาประเทศประสบอยู่ได้ แต่อย่างไรก็ตามการใช้เทคโนโลยีย่อมต้องคำนึงถึงพื้นฐานของความปลอดภัยประกอบด้วย ซึ่งเมื่อประเทศไทยจะนำรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติเข้ามาใช้ในประเทศไทย จึงต้องพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การใช้งานรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติเป็นไปได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เขียนมุ่งเน้นไปยังประเด็นเรื่องความปลอดภัยอันเกี่ยวกับลักษณะรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอันจะพึงรับจดทะเบียนได้

เมื่อศึกษาความโดยทั่วไปเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ไม่ว่าจะเป็นความหมายและลักษณะ ความเป็นมาและการพัฒนา
รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ สถานการณ์ปัจจุบันของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ประเภทของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ
ตลอดจนประโยชน์ของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ อีกทั้งแนวความคิดเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อน
อัตโนมัติ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัย แนวคิดพื้นฐานความปลอดภัย มาตรฐานความปลอดภัย คำแนะนำของ
การปฏิบัติงานของยานพาหนะประเภทอัตโนมัติของสำนักงานบริหารความปลอดภัยบนทางหลวงแห่งชาติ นโยบายรถยนต์
อัตโนมัติของสหพันธรัฐและโครงสร้างของกฎหมายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติของมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าพื้นฐาน
เรื่องความปลอดภัยเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายกำหนดลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึง
รับจดทะเบียนได้ข้างพบว่ากฎหมายต่างประเทศทั้งของมลรัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์
และกฎหมายของสหพันธรัฐเยอรมนีมีบทบัญญัติที่เหมาะสมสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ แม้ว่าจะมีบทบัญญัติที่
แตกต่างกันออกไปบ้างในส่วนของรายละเอียด แต่สำหรับกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึง
รับจดทะเบียนได้ พบว่ากฎหมายของประเทศไทยที่ปรากฏอยู่ไม่เอื้อต่อการกำหนดลักษณะของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึง
รับจดทะเบียนได้ในประเทศไทย จึงสมควรให้มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึงรับจดทะเบียนได้ เป็น
การยกพระราชบัญญัติ รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ พ.ศ. และให้มีสาระสำคัญในเนื้อหาของกฎหมายกำหนดโครงสร้าง
พื้นฐานของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่แตกต่างจากรถยนต์โดยทั่วไปเพื่อให้เกิดความปลอดภัย
กำหนดค่านิยมของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ไม่ว่าจะเป็นไปมาตรการทางกฎหมายสำหรับการกำหนดลักษณะของรถยนต์
ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึงรับจดทะเบียนได้ของรัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายสำหรับการกำหนดลักษณะของ
รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึงรับจดทะเบียนได้ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ กฎหมายสำหรับการกำหนดลักษณะของรถยนต์
ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่พึงรับจดทะเบียนได้ของ สหพันธรัฐเยอรมนีอันมีการให้ค่านิยมเกี่ยวกับระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติ
รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ รถยนต์ที่มีระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีการกำหนดนิยามไปในลักษณะเดียวกัน
แม้จะแตกต่างกันในรายละเอียด และค่านิยมอื่นๆเกี่ยวกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ เพื่อแบ่งแยกลักษณะการทำงานของ
รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติให้ชัดเจนและแยกออกจากรถยนต์ธรรมดาได้ง่าย ไม่ก่อให้เกิดความสับสน อันจะนำไปสู่การกำหนด
โครงสร้างพื้นฐานสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติต่อไป โดยผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดค่านิยมสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อน
อัตโนมัติว่า รถยนต์ที่มีการติดตั้งทั้งหมดหรือโดยส่วนมากด้วยระบบอัตโนมัติ ให้มีการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานของรถยนต์
ขับเคลื่อนอัตโนมัติ เพราะรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติมันจะประกอบด้วยเทคโนโลยีอันเป็นเสมือนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้
รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติสามารถขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง คือ Computer Vision เพื่อใช้ในการรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆตัวได้
ด้วยกล้องถ่ายภาพ การใช้คลื่นเสียงเพื่อตรวจจับวัตถุรอบๆ Deep Learning ถือเป็นสมองของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ โดย
จะทำหน้าที่วิเคราะห์สภาพในท้องถนน เป็นส่วนที่เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจกระทำใดๆของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ
Robotic เป็นส่วนของการแปลงจากคำสั่งที่ประมวลผลมาแล้ว (สัญญาณไฟฟ้า) ให้กลายเป็นคำสั่งที่ใช้กับเครื่องยนต์และส่วน
ต่าง ๆ ของรถได้จริงและNavigation คือ เทคโนโลยีการนำทาง เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจากข้อมูลแผนที่
การประมวลผล และการตัดสินใจเส้นทางของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่
แตกต่างจากรถยนต์โดยทั่วไป อันนอกเหนือจากตามที่กฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ พ.ศ. 2551
กำหนด จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดเพื่อก่อให้เกิดความชัดเจน อีกทั้งควรที่จะกำหนดโครงสร้างพื้นฐานให้แยกออกจาก
บทบัญญัติของรถยนต์โดยทั่วไปเพราะรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอาจจะไม่ติดตั้งพวงมาลัยและคันเร่ง เนื่องจากสามารถ
ขับเคลื่อนด้วยตนเองได้แล้ว นอกไปจากนี้ควรมีการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติไว้ว่าถักรถยนต์
ขับเคลื่อนอัตโนมัติไม่ได้เป็นรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติอย่างเต็มรูปแบบ รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติต้องติดตั้งวิธีการยึดและ
ปล่อยระบบขับเคลื่อนแบบอัตโนมัติ ซึ่งผู้ควบคุมสามารถเข้าถึงได้ อีกทั้งจัดให้มีตัวบ่งชี้ติดตั้งอยู่ภายในรถเมื่อระบบขับเคลื่อน

อัตโนมัติทำงานโดยอัตโนมัติ และมีการติดตั้งวิธีเตือนผู้ขับขี่เพื่อควบคุมรถยนต์ด้วยตนเองหากเกิดความล้มเหลวของระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติ และถ้ารถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติเป็นรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติเต็มรูปแบบจะต้องบรรลุเงื่อนไขความเสี่ยงที่น้อยที่สุดได้ถ้าเกิดความเหลวของระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติ หรือควรมีการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานสำหรับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติไว้โดยกำหนด โครงสร้าง การออกแบบ หรือการใช้งานของโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์หรือชิ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติหรือเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ โดยกำหนดให้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติต้องถูกติดตั้งเซ็นเซอร์และวิดีโอเพื่อตรวจจับและเก็บข้อมูล และให้มีระบบการเตือนความล้มเหลวซึ่งอนุญาตให้มนุษย์สามารถเข้าควบคุมรถยนต์ได้ด้วยตนเองในทันทีเมื่อระบบอัตโนมัติล้มเหลวหรือมีเหตุฉุกเฉินอื่น ๆ ถูกตรวจจับได้ ให้มีข้อกำหนดในการทดสอบและการใช้งานโดยควรมีการกำหนดให้จุดทะเบียนรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ เว้นแต่รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติได้ติดฉลาก ดังนั้นควรให้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติจะต้องมีการติดฉลากก่อนถึงจะจดทะเบียนได้และควรที่จะต้องบรรลุโครงสร้างพื้นฐาน ก่อนที่จะได้รับอนุญาตให้จดทะเบียน โดยให้มีการกำหนดในเรื่องการประกันภัยหรือการวางเงินประกันซึ่งถือเป็นหนึ่งในข้อกำหนดสำหรับการอนุญาตในการทดสอบหรือการใช้งานรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ โดยกำหนดให้มีบุคคลที่ได้รับอนุญาตเพื่อที่จะทำการทดสอบหรือดำเนินการใช้งานต้องมีการวางประกันความรับผิดชอบก่อนมีการทดสอบหรือการใช้งานเริ่มขึ้นและต้องแน่ใจว่าการประกันมีผลใช้บังคับตลอดเวลาขณะที่อยู่ในช่วงเวลาของการทดสอบหรือการใช้งานหรือวางมัดจำต่อหน่วยงานเพื่อเป็นหลักประกันตามประเภทและจำนวนต้องไม่ต่ำกว่าจำนวนตามที่กำหนด ซึ่งหากฝ่าฝืนจะต้องมีความผิดตามกฎหมาย นอกจากนี้ให้มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคำร้องเพื่อขอรับผิดชอบในการทดสอบหรือการใช้งานเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติหรือรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ให้มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการอนุญาต กำหนดรูปแบบการอนุญาต กำหนดเงื่อนไขในการอนุญาต กำหนดรายละเอียดกำหนดการแก้ไขเงื่อนไขการอนุญาตโดยหน่วยงานหรือบุคคลที่ระบุ และกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการยกเลิกหรือระงับการอนุญาตและให้มีการกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้งานของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ โดยไม่ว่าจะเป็นเพื่อประโยชน์ส่วนตัว สาธารณะประโยชน์หรือเชิงพาณิชย์ และให้ครอบคลุมถึงการใช้งานแบบการเดินทางร่วมกัน (Ride-Sharing) อันเป็นรูปแบบการคมนาคมลักษณะใหม่ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาเทคโนโลยีรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ อีกทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์จะช่วยให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมาย เพราะการใช้รถยนต์แต่ละประเภทมีบทบัญญัติของกฎหมายที่แตกต่างกันออกไป และสถานที่ในการใช้งานของรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ซึ่งจะก่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้กฎหมายเพื่อการควบคุมการอนุญาตให้รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติจะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยประเด็นต่างๆ เหล่านี้เป็นเพียงหนึ่งในแง่มุมของกฎหมายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติ ซึ่งยังมีหลายมุมมองเกี่ยวกับกฎหมายรถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติที่ยังสามารถศึกษาต่อไปได้เช่น ประเด็นในเรื่องของความรับผิด ประเด็นเรื่องความปลอดภัยทางไซเบอร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

Banks, V. A., Plant, K. L., & Stanton, N. A. (2016). **Safety Science**. University Press

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสารมวลชนสภานิติบัญญัติ. (2562). **รายงานพิจารณา**

ศึกษาเรื่องนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนเทคโนโลยียานไร้คนขับหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ. สืบค้นจาก

http://complain.mot.go.th/prproject/files_upload/%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B9%82%E0%B8%99%E0%B9%82%E0%B8%A5%E0%B8%A2%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B9%8C%E0%B9%84%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%82%E0%B8%B1%E0%B8%9A.pdf.

เอกสารอ้างอิง

- ทำความเข้าใจ Self-Driving Car ฉบับเบื้องต้น. (2561). สืบค้นจาก <https://www.techtalkthai.com/intro-to-self-driving-car/>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). โตโยต้า ฟูโซ่ จัดประกวดซอฟต์แวร์คุมรถยนต์จำลองไร้คนขับ. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/cyberbiz/detail/9610000033148>.
- รถยนต์ขับเคลื่อนอัตโนมัติให้เลือกตัวผู้รอดชีวิตเมื่อเกิดอุบัติเหตุได้. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/international-41626263>.
- ระบบขับอัตโนมัติ 6 ระดับ คุณรู้หรือไม่ว่าเราถึงขั้นไหน?. (2561). สืบค้นจาก <https://www.ridebuster.com/autonomous-6-level/>.
- VoiceTv21. (2562). ลิงคโพรให้ทดสอบรถยนต์ไร้คนขับบนถนนสาธารณะได้แล้ว. สืบค้นจาก <https://shows.voicetv.co.th/worldtrend/460137.html>, <https://www.reuters.com/article/us-germany-autos-self-driving-idUSKBN1881HY>
- Baker mckenzie. (2018). **Global Driverless Vehicle Survey 2018**. Retrieved from <https://www.bakermckenzie.com/en/insight/publications/2018/03/global-driverless-vehicle-survey-2018>
- Infocomm Media development authority. (2017). **Driverless cars picking up speed in Singapore**. Retrieved from <http://www.imda.gov.sg/infocomm-and-media-news/whats-trending/2017/2/driverless-cars-picking-up-speed-in-singapore>.
- Daniel J.Fagnant. (2018). **Preparing a nation for autonomous vehicles: opportunities, barriers and policy recommendations**. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0965856415000804>.
- INDIANA DEPARTMENT OF TRANSPORTATION AND PURDUE UNIVERSITY. (2018). **Synthesis of Automated Vehicle Legislation**. Retrieved from <https://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3183&context=jtrp>.
- Bergen M. and Eric Newcomer. (2017). **Uber to Suspend Autonomous Tests After Arizona Accident**. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-03-25/uber-autonomous-vehicle-gets-in-accident-in-tempe-arizona>.
- REUTERS.(2017). **Germany adopts self-driving vehicles law**. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-germany-autos-self-driving-idUSKBN1881HY>.

การศึกษากระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศของต่างประเทศ

Study on the Process of Developing National Strategy from others Country

วิไลฐ ญาณภักดิ์¹ปณชรี จันทรวะดิน²

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีบทบัญญัติที่ให้การรับรองการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล ในบทความนี้ ผู้เขียนทำการศึกษาแนวทางการปฏิรูปประเทศของต่างประเทศที่มีกฎหมายและการออกนโยบายแห่งรัฐเพื่อปฏิรูปประเทศ โดยศึกษาข้อมูลของประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส เครือรัฐออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น และ สาธารณรัฐประชาชนจีน

จากการค้นคว้าพบว่า ประเทศต่างๆ ที่มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ บางประเทศเน้นปฏิรูปประเทศด้วยการออกกฎหมาย บางประเทศเน้นการออกนโยบายของรัฐเป็นเครื่องมือ และยังพบว่าบางประเทศ ได้นำทั้งการออกกฎหมายและการออกนโยบายของรัฐมาเป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ

จากการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่าควรมุ่งกฎหมายที่มีอยู่มาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางปฏิรูปประเทศ นำตัวอย่างของต่างประเทศที่มีการใช้ทั้งกฎหมายและนโยบายของภาครัฐในการปฏิรูปและไม่ออกกฎหมายใหม่เพื่อยั่งยืนไป อีกทั้งนโยบายของภาครัฐต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่นเพื่อให้สอดคล้องและเท่าทันกับปัจจัยแวดล้อมของรัฐที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นอกจากนี้กระบวนการ ขั้นตอน และการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐ จำเป็นต้องมีระบบตรวจสอบที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใสเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการดำเนินการของรัฐบาลได้ด้วย

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์ชาติ ปฏิรูปประเทศ นโยบายของรัฐ รัฐธรรมนูญ

Abstract

At present day, Thailand has legal provision that supported the preparation of national strategies appearing in the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Section 65, which stipulates that the state should provide a national strategy as a goal for sustainable national development according to the principles of good governance. In this article, the author studied the reform process of foreign states which applying laws and state policies for state reform. Those sampler states are United State of America, United Kingdom, French Republic, Commonwealth of Australia, Japan, and People's Republic of China.

According to the research, it was found that countries that have developed national strategies and state reform. Some countries focus on reforming the country by legislation. Some countries focus on

¹ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

² นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

issuing state policies as tools. Also found that some countries has adopted both legislation and government policy as a tool for the national strategic plan

In conclusion, the existing law should be used as a tool in determining the reform of the country. Follow the examples of foreign countries by using both the legislation and government policy for reforming and do not promulgate too much law. In addition, the government's policy must be flexible and ready to be modified when face with the major change. Moreover, all activities of the government sector require a transparency and accountability system. Therefor people can check the activity of the government as well.

Keywords: national strategy, state reform, state policy, constitution

บทนำ

ในบริบทของประเทศไทยที่อยู่ในกระแสความตื่นตัวต่อการปฏิรูปประเทศ มีผู้ที่แสดงทัศนะและความเห็นต่อกระบวนการปฏิรูปประเทศอย่างกว้างขวาง อาทิ การพัฒนาประเทศสู่ความเป็นเลิศ มีความมั่นคง ยั่งยืน และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล โดยที่ในกระบวนการพัฒนานี้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถขับเคลื่อนให้ไปในทิศทางเดียวกันนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับชาติที่เป็นระบบ มีการใช้ข้อมูลความรู้ที่เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ อย่างรอบคอบ มีการกำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนาที่ชัดเจน ทันสมัยและเหมาะสมเป็นยุทธศาสตร์ชาติที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก และที่สำคัญการจัดทำยุทธศาสตร์ชาตินี้ต้องสะท้อนถึงความต้องการของประเทศชาติและประชาชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ดำรงความเป็นธรรมและคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

ที่ผ่านมาการพัฒนาและการบริหารราชการแผ่นดินของไทยอาจกล่าวได้ว่าดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางมีแผนยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย โดยแต่ละหน่วยงานต่างจัดทำแผนและยุทธศาสตร์ระยะต่างๆ เป็นของตัวเอง และเป็นเอกเทศจากแผนและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งมีเงื่อนไขและเป้าหมายที่แตกต่างกันขาดการบูรณาการ บางครั้งมีการดำเนินการซ้ำซ้อนขาดเอกภาพ และยิ่งขาดความต่อเนื่องอันเป็นผลจากการที่รัฐบาลและนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาประเทศในระยะยาวไม่มีความต่อเนื่อง ขาดการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาตามลำดับความจำเป็น และขาดความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (สุรชัย ศรีสารคาม, 2551)

นอกจากนี้ การที่จะทำให้การพัฒนาประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีพื้นฐานการพัฒนาตั้งแต่ระดับบุคคล จนถึงระดับประเทศ ซึ่งจะต้องทำให้เกิดความมั่นคง แข็งแกร่งของทุกภาคส่วน ทั้งนี้ นักวิชาการได้พยายามเสนอแนวทางการปฏิรูปประเทศไทยในด้านต่างๆ เช่น การปฏิรูปด้านการเมือง การปฏิรูปด้านการต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชันและสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้บริหารประเทศ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม การปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคมการปฏิรูปด้านข้อมูลข่าวสาร การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด การปฏิรูปด้านการท่องเที่ยว การปฏิรูปด้านสิ่งแวดล้อม การปฏิรูปด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การปฏิรูปด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปฏิรูปด้านโลจิสติกส์ และการปฏิรูปด้านพลังงาน เป็นต้น (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2557) แต่ในทางกลับกันพบว่าข้อเสนอเหล่านั้นยังคงมีความแตกต่างกันทั้งในเชิงเนื้อหาและกระบวนการอยู่

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะได้มีกฎหมายที่มีผลบังคับใช้เป็นเครื่องมือประการสำคัญที่ปรากฏถึงหลักการอันเป็นเอื้อประโยชน์ต่อการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ แล้ว ในบทความนี้ ผู้เขียนจะ

นำแนวทางการปฏิรูปประเทศของต่างประเทศที่มีกฎหมายเป็นเครื่องมือประกาศสำคัญในการออกนโยบายแห่งรัฐเพื่อปฏิรูปประเทศในแต่ละประเด็นที่รัฐต้องการจะปฏิรูป เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น โดยจะอธิบายโดยสังเขปในหัวข้อถัดไป เพื่ออาจนำมาเป็นแนวทางอันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา และรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของประเทศต่างๆ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ กระบวนการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ ตลอดจนกระบวนการต่างๆ ที่ส่งเสริมให้การปฏิรูปประเทศของต่างประเทศเกิดผลสำเร็จได้ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา และเครือรัฐออสเตรเลีย เป็นต้น

สมมติฐาน

การปฏิรูปประเทศนั้นภาครัฐจำเป็นต้องนำตัวบทกฎหมาย และ ระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่มาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางปฏิรูปประเทศในประเด็นที่สมควร การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้แต่ละประเทศจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของตน ในส่วนของของกระบวนการ นโยบาย กลไก และ หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเงื่อนไขทางสังคม หรือสถานการณ์ของประเทศที่ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปประเทศ ตลอดจนผลของการปฏิรูปประเทศ เป็นประโยชน์ในการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติของเราได้

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาที่เน้นความสำคัญของการหาความรู้ (Body of Knowledge) ที่เกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในมิติของกระบวนการ รูปแบบ กลไก และหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องของประเทศต่างๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา และเครือรัฐออสเตรเลีย อันรวมถึงเงื่อนไขทางสังคม หรือสถานการณ์ของประเทศที่ส่งผลให้เกิดการปฏิรูปประเทศ ตลอดจนผลของการปฏิรูปประเทศ ดังที่กล่าวมาเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับ การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาข้อมูลโดยวิจัยเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือ เป็นการใช่วิธีการศึกษาโดยการค้นคว้า และสรุปข้อมูลจากหนังสือ ตำรา และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการวิจัย การนำวิทยานิพนธ์ บทความ เอกสาร การประชุมสัมมนา รวมถึงแหล่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์จากฐานข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ เป็นต้น เพื่อนำมารวบรวมองค์ความรู้ประกอบการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา และเครือรัฐออสเตรเลีย เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมดมาศึกษาเปรียบเทียบกับบริบทของประเทศไทย

ผลการวิจัย

แนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่า ประเทศไทยได้มีบทบัญญัติกฎหมายที่ให้การรับรองการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 ที่บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว และการจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย

ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ ในกฎหมายดังกล่าว ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย ต่อมาจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช 2560 ขึ้น เพื่อสอดคล้องกับหลักการของบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ ดังกล่าว ซึ่งกำหนดให้นำร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้านมาปรับใช้

ขณะเดียวกันยังได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศปรากฏใน มาตรา 259 รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยบัญญัติให้การปฏิรูปประเทศเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผล การดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศทุกด้าน ต่อมาจึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

1. ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนา ด้านจิตใจ
2. สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ
3. ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ

นอกจากนี้ ตามมาตรา 7 พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ยังต้องกำหนดแผนการปฏิรูปประเทศซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) แผน ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการปฏิรูปประเทศ และผลอันพึงประสงค์ในด้านที่จะดำเนินการปฏิรูป ซึ่งต้องสอดคล้องกับผลที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและยุทธศาสตร์ชาติ
- (2) กำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการในแต่ละขั้นตอนตามลำดับในลักษณะที่เป็นการบูรณาการและตัวชี้วัดผลการดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน
- (3) การกำหนดหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่รับผิดชอบการดำเนินการตาม (1) และ (2)
- (4) วงเงินที่คาดว่าจะใช้ในการดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้านหรือแต่ละเรื่องตามมาตรา 8 แล้วแต่กรณี รวมตลอดทั้งประมาณการของแหล่งที่มาของเงิน
- (5) ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่คาดหวังว่าจะบรรลุภายในระยะเวลาห้าปี
- (6) การเสนอให้มีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศตามวรรคหนึ่ง ให้พิจารณาความเร่งด่วนของการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้านเพื่อกำหนดลำดับขั้นตอนในการปฏิรูปประเทศ และต้องคำนึงถึงความพร้อมทางด้านบุคลากรและการเงินการคลังของประเทศด้วย

สำหรับแผนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา 8 ของพระราชบัญญัตินี้ ได้มีการกำหนดให้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ด้วยกัน 11 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการเมือง (2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (3) ด้านกฎหมาย (4) ด้านกระบวนการยุติธรรม (5) ด้านการศึกษา (6) ด้านเศรษฐกิจ (7) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (8) ด้านสาธารณสุข (9) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (10) ด้านสังคม (11) ด้านอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด ตลอดจนได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ จำนวน 11 คณะด้วยกันตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 315 ตอนที่ 24 ก ลงวันที่ 6 เมษายน 2561

จากการศึกษาการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของต่างประเทศตามที่ได้รับมาในบทนำข้างต้นแล้วนั้น ผู้เขียนขอหยิบยกประเทศต่างๆ ที่ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้เกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ โดยกฎหมายของประเทศต่างๆ เหล่านั้น ถือเป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญในการกำหนดกรอบ แนวทาง และประเด็นต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดความเป็นรูปธรรมของการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศฝรั่งเศส ประเทศออสเตรเลีย ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการตรากฎหมายกำหนดไว้ว่า รัฐบาลจะต้องจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ โดยปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยแนวทางและกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาตินั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาคิดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม “ผลประโยชน์แห่งชาติ” ที่ประกอบด้วย 4 ประการ คือ 1) ความมั่นคง 2) ความเจริญรุ่งเรือง 3) การเคารพต่อค่านิยมอเมริกัน 4) การใช้กฎระเบียบระหว่างประเทศ (จิตราภรณ์ จิตรธร, 2557) ที่มุ่งใช้ Smart Power เป็นแนวทางผสมผสานเครื่องมือทางการทูต เศรษฐกิจ การทหาร การเมือง กฎหมาย และวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน อันเป็นการผสมผสานระหว่าง Soft Power และ Hard Power โดยประเทศสหรัฐอเมริกาคงความเป็นผู้นำในเวทีเศรษฐกิจโลก ปกป้องผลประโยชน์ที่สำคัญของประชาคมโลก และการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการความขัดแย้งทางการทหารด้วยแนวทาง 3 ประการ ได้แก่ 1) การวางรากฐานพลังอำนาจของสหรัฐอเมริกาให้แข็งแกร่ง (Building US Foundation) โดยเฉพาะพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ 2) การสร้างความสัมพันธ์ที่ครอบคลุมทุกด้าน (Pursuing Comprehensive Engagement) โดยการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ทั้งที่อยู่ในสถานะของมิตร และคู่แข่งในทุกภูมิภาค และ 3) การส่งเสริมการจัดระเบียบระหว่างประเทศที่เที่ยงธรรม และยั่งยืน (Promotion a Just and Sustainable International Order) เพื่อใช้ระบียบกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ และกระแสที่สร้างขึ้นกดดันประเทศที่ขัดผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา (ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของโอบามา, 2555)

ทั้งนี้ ประเด็นการปฏิรูปประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกาตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติปี ค.ศ. 2014 ได้มีประเด็นปฏิรูปประเทศที่สำคัญ 5 ประเด็น (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2557) ได้แก่

1) การเป็นผู้นำการจัดระเบียบโลกด้วยการให้ความสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา โดยไม่ขึ้นอยู่กับความเป็นมิตรหรือการเป็นคู่แข่งกับสหรัฐอเมริกา การเปลี่ยนผ่านจากตะวันตสู่ตะวันออก และจากรัฐผู้ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ การกระจายตัวของอิทธิพลและความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้น รวมถึง การให้ความสำคัญกับองค์กรระดับโลก (Global Institutions) อันเกี่ยวกับการก่อการร้าย การสะสมอาวุธนิวเคลียร์ และการอ้างสิทธิ์ครอบครองทรัพยากรทางทะเล ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน และเส้นทางการเดินเรือ (จิตราภรณ์ จิตรธร, 2557)

2) ความมั่นคงด้านไซเบอร์ การก่อการร้าย อาวุธนิวเคลียร์

3) การเข้าถึงทรัพยากรทางยุทธศาสตร์ และภูมิภาคตะวันออกกลาง ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งทรัพยากร มีความสำคัญสำหรับความเจริญทางเศรษฐกิจทั่วโลก ปรากฏการณ์อาหรับสปริงส์ และอิหร่าน และผลประโยชน์และค่านิยม (Interests and Values) ด้วยสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อน

4) การเป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ โดยการปรับปรุงการแข่งขันของอเมริกันกับเศรษฐกิจนวัตกรรมลดช่องโหว่ของประเทศในยุคโลกาภิวัตน์การแข่งขัน และการลงทุนในประเทศสำหรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เน้นการค้าโลกแบบพหุภาคี และข้อตกลงทวิภาคี ตลอดจนการเป็นผู้นำด้านการเงินของโลก (จิตราภรณ์ จิตรธร, 2557)

5) การขยายความร่วมมือทางการทหาร และการป้องกันประเทศ เพื่อปกป้องวิถีชีวิตของชาวอเมริกัน ส่งเสริมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ และสร้างกลยุทธ์ในการป้องกันการเข้าถึงทรัพยากรโลก การสร้างกองทัพสำหรับอนาคต

หลักการใช้กำลัง (Use of Force Doctrine) ที่จะต้องพิจารณาในรายละเอียดให้ได้มาซึ่งคำตอบที่มีความชัดเจนในการใช้กำลังด้วย

อีกทั้ง ประเทศสหรัฐอเมริกาขยายความร่วมมือไปยังประเทศต่างๆ รวมทั้งการใช้ปฏิบัติการทางทหารให้อยู่ “ภายใต้กรอบขององค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ” (NATO) ตลอดจนรูปแบบการดำเนินยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันเป็นลักษณะประนีประนอม โดยยึดถือประโยชน์แห่งชาติของตนเป็นหลัก

2. ประเทศสหราชอาณาจักร

การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปของประเทศสหราชอาณาจักรแบ่งออกเป็นสามส่วนด้วยกัน ได้แก่ การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูประบบการศึกษา และการปฏิรูประบบสุขภาพ (จรี วิจิตรวาทการ และคณะ, 2547) ในส่วนการปฏิรูประบบราชการนั้น เป็นการดำเนินการโดยรัฐบาลที่เข้ามาแก้ไขปัญหารายจ่ายที่สูง แต่ไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม อีกทั้งประเทศสหราชอาณาจักรประสบปัญหาทางงบประมาณจากเหตุการณ์ต่างๆ มากมาย สำหรับการปฏิรูประบบการศึกษา ประเทศสหราชอาณาจักรมีโครงสร้างของสถาบันระดับอุดมศึกษาที่แข็งแกร่งอยู่แล้วแต่ส่วนที่ขาดไป คือ โครงสร้างของระดับโรงเรียน และระดับอาชีวศึกษาที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพของประชากรในระดับแรงงานให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ ในส่วนของการปฏิรูประบบสุขภาพนั้น ประเทศสหราชอาณาจักรได้ให้ความสำคัญในส่วนของการปฏิรูประบบสุขภาพอย่างมาก เนื่องจากประเทศประสบปัญหาค่าใช้จ่ายค่าใช้จ่ายในการให้บริการสาธารณสุข และการแทรกแซงการบริหารองค์กรจากรัฐบาล จนกระทั่งปี ค.ศ. 1988 นางมาร์กาเรต แทตเชอร์ นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นได้ประกาศว่าจะให้มีการระบบสุขภาพอย่างถอนรากถอนโคน และเป็นที่มาที่สำคัญของเอกสารนโยบาย (White Paper 1989) ที่ชื่อว่า Working for Patients ที่เสนอการปฏิรูประบบบริการสุขภาพอย่างที่ไม่เคยมีปรากฏในประเทศสหราชอาณาจักรเลย และออกเป็นกฎหมายองค์การสุขภาพแห่งชาติและดูแลชุมชน (National Health Service and Community Care Act 1990) ส่งผลให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการให้บริการ สร้างระบบตรวจสอบการทำงานของบุคคลากรสาธารณสุข องค์กรรับเรื่องร้องเรียนการให้บริการสาธารณสุขต่างๆ ตลอดจนองค์กรที่ทำหน้าที่รับประกันความผิดพลาดที่เกิดจากเวชปฏิบัติดังกล่าวได้ดำเนินการภายใต้กฎหมายและได้รับการเสริมด้วย “แผนสุขภาพแห่งชาติ 2000” (NHS Plan 2000) ซึ่งต่อมาถูกแทนที่ด้วย “ธรรมนูญสุขภาพเพื่ออังกฤษ 2013” (NHS Constitution for England in 2013) กล่าวคือการปฏิรูประบบสุขภาพนั้นจะต้องทำให้มีบริการที่มีคุณภาพดีราคาถูกลง บริการได้ทั่วถึงเสมอภาค โปร่งใสตรวจสอบได้

การออกจากสหภาพยุโรปของประเทศสหราชอาณาจักร (Bexit) ถึงแม้ในปัจจุบันการออกจากสมาชิกสหภาพยุโรปยังไม่แล้วเสร็จก็ตามได้มีการคาดการณ์ผลกระทบที่ตามมาอย่างหลากหลายและกระบวนการที่จะเกิดขึ้นต่อมาในภายหลังหากการแยกตัวแล้วเสร็จจะมีการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์และกฎระเบียบต่างๆ โดยไม่จำเป็นต้องอิงตามกรอบกฎหมายของรัฐสภายุโรป (EU Directives) อีกต่อไป ยกเว้นในประเด็นที่มีการเจรจาตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งนับได้ว่าจะมีการปฏิรูปประเทศอีกคราวหนึ่งที่ต้องติดตามกันต่อไป

3. ประเทศฝรั่งเศส

ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติของประเทศฝรั่งเศสมุ่งเน้นการป้องกันความเสี่ยงและภัยคุกคามทั้งทางตรง หรือทางอ้อมที่อาจมีแนวโน้มเป็นภัยคุกคามต่อประเทศชาติ โดยให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องกับภัยคุกคามทั้งภายใน และภายนอกประเทศอันมีผลต่อบูรณภาพแห่งดินแดน ประชาชน โดยเฉพาะผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) นโยบายด้านการเมืองระหว่างประเทศและการทูต (Diplomacy) ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นทางการเมืองทั้งภายใน และต่างประเทศ 2) นโยบายด้านข้อมูล ข่าวสาร สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Information) 3) นโยบายด้านการทหาร (Military) และ 4) นโยบายด้านเศรษฐกิจที่เน้นอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (สุนทรภรณ์ มะโน, 2557)

4. ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่สำคัญด้านการปฏิรูประบบราชการเป็นอย่างมาก โดยการออกกฎหมายหลายฉบับสำหรับใช้เป็นหลักเกณฑ์การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของระบบราชการ และระบบบริหารราชการทั้งในระดับสหพันธรัฐ ระดับมลรัฐ และระดับท้องถิ่นเป็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทั้งการปรับโครงสร้างของระบบราชการ การปรับเปลี่ยนเป้าหมายของการดำเนินการที่เน้นกระบวนการและการควบคุมมาสู่การเน้นความสำเร็จหรือผลลัพธ์ของงานไปจนกระทั่งถึงการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณและระบบความสัมพันธ์ภายในระหว่างข้าราชการกับรัฐ (สุรพล นิติไกรพจน์, 2542)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญกับประเด็นการปฏิรูประบบราชการของประเทศออสเตรเลียได้แก่ พระราชบัญญัติเฉพาะ (Commonwealth Authorities and Companies Act 1997) อันเป็นกฎหมายที่ทำให้เกิดองค์การบริหารอิสระของประเทศออสเตรเลียขึ้น เช่น หน่วยงาน Centrelink สำนักงานสรรพากรแห่งชาติ (Australian Tax Office – ATO) สำนักงานศุลกากรแห่งชาติ (Australian Customs Service – ACS) เป็นต้น รวมถึงองค์กรบริการบริหารเฉพาะด้านที่ตั้งขึ้นในฝ่ายบริหาร (Executive Agency) เช่น สำนักงานตรวจสอบและกีดกันพืชและสัตว์แห่งออสเตรเลีย ที่จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารการเงินและการตรวจสอบ พ.ศ. 2540 (Financial Management and Accountability Act 1997)

อีกทั้ง การปฏิรูประบบบริหารงานของบุคคลของราชการออสเตรเลียที่ถือว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก ได้แก่ การจัดระบบบริหารข้าราชการระดับสูง (Senior Executive Service – SES) กับการปฏิรูประบบบริหารงานบุคคลภาครัฐใหม่ที่เรียกว่า ระบบการจัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในสถานประกอบการ (Workplace Agreement) ซึ่งดำเนินการตาม “กฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ในสถานประกอบการ” (Workplace Relations Act 1996) และได้มีการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายอย่างต่อเนื่องในฉบับปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติการทำงานที่เป็นธรรม พ.ศ. 2552 (Fair Work Act 2009) (The Australian Public Service Commission, 2015)

นอกจากนี้ การจัดตั้งหน่วยงานอิสระเพื่อควบคุมการตรวจสอบการใช้อำนาจ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการข้าราชการ ก่อตั้งขึ้นตามความในพระราชบัญญัติข้าราชการ พ.ศ. 2542 (Public Service Act 1999) ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งสหพันธรัฐ (Commonwealth Ombudsman) ที่มีการจัดตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของแต่ละมลรัฐตามกฎหมายของมลรัฐนั้นๆ และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินแห่งชาติ (Australian National Audit Office - ANAO) ตามพระราชบัญญัติตรวจบัญชีทั่วไป พ.ศ. 2540 (Auditor General Act 1997)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าด้วยผลของกฎหมายฉบับต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น นับได้ว่าเป็นปัจจัยประการสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิรูประบบราชการของประเทศออสเตรเลียในทางที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ระบบราชการของประเทศออสเตรเลียมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว การประเมินผลงานที่มีคุณภาพ และความคุ้มค่าต่อการใช้งบประมาณของหน่วยงานนั้น ตลอดจนรัฐสามารถควบคุมต้นทุนงบประมาณได้ รวมถึง ความโปร่งใสด้านการตรวจสอบของหน่วยงานอิสระที่ดำเนินไปอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

5. ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นใช้วิธีการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการทูตกับนานาประเทศเชิงรุก เพื่อนำมาใช้ขับเคลื่อน ปฏิรูปและพัฒนาประเทศของตนในมิติด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเสริมสร้างความมั่นคง และเพิ่มขีดความสามารถในการคาดการณ์สภาพแวดล้อม (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2557) การสร้างสถาปัตยกรรมด้านการป้องกันประเทศ การป้องกันบูรณาการแห่งดินแดนของประเทศญี่ปุ่น (มนวดี ถกถวษ์, 2557) การตรวจสอบความมั่นคงทางทะเล การเสริมสร้างความเข้มแข็งความมั่นคงบนโลกไซเบอร์ และการต่อต้านการก่อการร้ายสากล เสริมสร้างความสามารถของหน่วยสืบราชการลับ ความร่วมมือด้านยุทธโศปกรณ์ และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ การตรวจสอบเสถียรภาพในการใช้งานพื้นที่อื่น และการเพิ่มขีดความสามารถด้าน

เทคโนโลยี (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2557) เป็นต้น ซึ่งประเทศต่างๆ ที่ญี่ปุ่นได้เป็นพันธมิตร ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา เข้าร่วมพัฒนา และให้ความสนับสนุนประเทศเกาหลีใต้ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศในอาเซียน ประเทศอินเดีย ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศญี่ปุ่นเน้นความสัมพันธ์กับประเทศในอาเซียนเป็นอย่างมาก แต่สำหรับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีกฎหมายและระเบียบในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ (Code of Conduct: COC) อยู่ เพื่อประสิทธิภาพและความถูกต้องตามกฎหมายต่อปัญหาทะเลจีนใต้ด้วย อีกทั้ง ยังให้การสนับสนุนความพยายามระหว่างประเทศทางการทูตใน UN การเสริมสร้าง “หลักนิติธรรม” ความพยายามในการเป็นผู้นำด้านการลดอาวุธ และไม่แพร่กระจายอาวุธ การส่งเสริมความร่วมมือด้านสันติภาพระหว่างประเทศ ตลอดจนการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศ ตลอดจนความร่วมมือบนพื้นฐานค่านิยมสากล เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในระดับโลก ด้วยการใช้นิยามร่วมกัน การตอบสนองต่อการพัฒนาและประเด็นปัญหาระดับโลก และตระหนักในด้านความมั่นคงมนุษย์ ความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาประเทศ การรักษาและสร้างความเข้มแข็งของระบบการค้าเสรี การตอบสนองต่อประเด็นพลังงานและสิ่งแวดล้อม รวมถึง การเพิ่มการแลกเปลี่ยนระดับบุคคล

6. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

แผนการปฏิรูปประเทศของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น พบว่ามีการปฏิรูปประเทศทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งทางการเมืองได้มีการเปิดระบบการเมืองเพิ่มมากขึ้น เช่น เน้นการเคารพหลักนิติรัฐ (Rule of Law) และการเคารพสิทธิมนุษยชน และยังให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอีกด้วย ส่วนในทางเศรษฐกิจได้ประกาศให้ใช้กลไกทางตลาดเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดหรือจัดสรรทรัพยากร ให้มีการลดช่องว่างระหว่างรายได้ของประชากร และแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ให้มีการขยายพื้นที่เมืองสู่ชนบทเพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในทศวรรษต่อไป รวมทั้งพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม ทั้งระบบการศึกษา สาธารณสุข ประกันสังคม และการสร้างที่พักให้แก่ประชาชน โดยมุ่งที่คนยากจนเป็นลำดับแรกก่อนที่จะขยายไปสู่ประชาชนกลุ่มอื่นๆ

แนวทางและกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาตินั้น มีสาระสำคัญในทางยุทธศาสตร์ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2556 คือ แผนการปฏิรูปประเทศที่เรียกว่า การปฏิรูปเชิงลึกที่ครอบคลุม (Comprehensively Deepening Reform) ที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่ในภาพรวมจะเน้นน้ำหนักไปในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเสริมสร้างกำลังป้องกันประเทศ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2556)

สำหรับนโยบายด้านเศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจใหม่ภายหลังจากเศรษฐกิจของประเทศประสบภาวะชะลอตัวในปี พ.ศ. 2556 ด้วยการประกาศยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อนโยบายด้านเศรษฐกิจไว้ 3 ประการ คือ 1) การกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดของยุทธศาสตร์ เนื่องจากประเทศในขณะนั้นกำลังเผชิญเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่มีความซับซ้อน ทั้งภาวะเงินเฟ้อ ความผันผวนทางเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ 2) พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และ 3) ปกป้องความยุติธรรมทางสังคม นอกจากนี้ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนยังอาศัยปัจจัยภายนอกประเทศมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของตน คือ การส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากประเทศ (Foreign Direct Investment – FDI) และการค้าต่างประเทศ (Foreign Trade) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการส่งออก (เชษฐา พวงหัตถ์, 2556)

นโยบายด้านสังคมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้มีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบอบสังคมนิยม ส่งผลให้ระบบการปกครองมีความทันสมัยและเพิ่มขีดความสามารถมากขึ้น ทั้งนี้ แผนการปฏิรูปประเทศยังเน้นการปฏิรูปเศรษฐกิจผสมผสานร่วมกับด้านสังคมในเชิงลึก เช่น การผ่อนปรนนโยบายลูกคนเดียวที่เป็นการแก้ไขกฎเหล็กเดิมที่ควบคุมประชากรมานานกว่า 30 ปี คือ นโยบายลูกคนเดียวที่เคยกำหนดให้ประชาชนจีนมีลูกได้เพียงคนเดียว ด้วยวิธีการกำหนด

เงื่อนไขใหม่ว่า หากสามหรือภรรยาคนใดคนหนึ่งเป็นลูกคนเดียวของตระกูลสามารถมีลูกได้ 2 คน เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากสัดส่วนประชากรภายในประเทศประชากรวัยแรงงานมีจำนวนลดลงสวนทางกับประชากรผู้สูงอายุที่มีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการพัฒนาและเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว (ไพจิตร วิบุรณ์ธนสาร: 2556) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจีนได้เตรียมมาตรการ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาจำนวนทารกแรกเกิดที่มีมากขึ้นในระยะเวลานับแสนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ นโยบายอีกประการหนึ่ง คือ การยกเลิกค่าจ้างแรงงานที่เป็นสถานที่กักขัง และอบรมบุคคลที่มีแนวคิดหรือการกระทำใดๆ ในการต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์จีน เพื่อเป็นการเริ่มต้นในการเคารพสิทธิมนุษยชนมากขึ้น (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2557)

นอกจากนี้ ด้านการป้องกันประเทศนับว่าเป็นนโยบายหลักของการปฏิรูปที่น่าสนใจ เป็นการนำนโยบายที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและด้านการป้องกันประเทศมาบูรณาการควบคู่กัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความมั่นคงของประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยรวม เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสร้างประเทศให้มีความมั่งคั่งและมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ตอบสนองความต้องการของการป้องกันประเทศ และในมิติความสำคัญด้านต่างๆ เช่น ในมิติมหาสมุทร อวกาศ และสารสนเทศ ด้วยการส่งเสริมนโยบายและมาตรฐานทางเทคนิคให้มีความสมบูรณ์ ผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจกับการพัฒนากำลังป้องกันประเทศให้ไปในทางที่มีความสมดุลในการพัฒนา และสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการประกาศเขตแสดงตนเพื่อการป้องกันภัยทางอากาศ (Air Defense Identification Zone หรือ ADIZ) ของจีนเหนือ่านฟ้าทะเลจีนตะวันออก นอกจากจะเกี่ยวข้องกับประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และได้หันแล้วยังคงเกี่ยวกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะอาเซียน ที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดให้เครื่องบินที่จะมุ่งเข้ามาในเขตนี้ ต้องระบุแจ้งตนเอง ในทางกลับกันอาจจะมองได้ว่าประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีบทบาทในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากขึ้น (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2557)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการปฏิรูปประเทศและการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศต่างๆ ข้างต้นนั้น ผู้เขียนสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การตรากฎหมายนั้นเป็นองค์ประกอบหรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการปฏิรูปประเทศ ซึ่งประเทศต่างๆ ที่นำมายกเป็นตัวอย่างข้างต้น ได้อาศัยกฎหมายที่ให้อำนาจต่อรัฐในการกำหนดแนวนโยบายของภาครัฐในหลากหลายประเด็นของแต่ละประเทศเล็งเห็นว่าสมควรนำมาปฏิรูปประเทศ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ ความร่วมมือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตนั้น นับว่าเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศ ให้เกิดการประนีประนอมมากขึ้นในหลากหลายมิติ ซึ่งประเทศที่นิยมใช้ความสัมพันธ์ทางการทูต หรือความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างประเทศญี่ปุ่น หรือแม้กระทั่งประเทศสหรัฐอเมริกาที่ถือว่าเป็นประเทศที่ให้ความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก อีกทั้ง ประเทศสหรัฐอเมริกายังถือได้ว่าเป็นประเทศที่นำทั้งทางการทูต เศรษฐกิจ การทหาร การเมือง กฎหมาย และวัฒนธรรมเข้าด้วยกันด้วยการนำ Smart Power มาใช้ นอกเหนือจากการใช้ Soft Power หรือ Hard Power เพียงอย่างเดียว

2. ประเทศที่เน้นการออกกฎหมาย ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสหราชอาณาจักร โดยประเทศออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญด้านการปฏิรูประบบราชการเป็นอย่างมาก จึงได้มีการออกกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบราชการของประเทศ ส่งผลให้เป็นที่ยอมรับว่าการปฏิรูประบบราชการของประเทศออสเตรเลียนั้น มีประสิทธิภาพอย่างมาก รวมถึงหน่วยงานในฐานะองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานของราชการดำเนินไปอย่างถูกต้องโปร่งใส ซึ่งการปฏิรูประบบราชการนั้นประเทศสหราชอาณาจักรได้เล็งเห็นความสำคัญเช่นกัน โดยได้นำไปเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปประเทศ เพื่อก่อให้เกิดการบริการประชาชนที่ทั่วถึงและเป็นธรรม อีกทั้งยังได้เห็นสมควรที่จะปฏิรูป

ระบบการศึกษา ถึงแม้ว่าประเทศสหราชอาณาจักรจะมีโครงสร้างสถาบันการศึกษาที่ติดอยู่แล้ว แต่ยังคงพบข้อบกพร่องของโครงสร้างของระดับโรงเรียน และระดับอาชีวะ รวมถึงการปฏิรูประบบสุขภาพที่ให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวเป็นอย่างมาก โดยได้มีการประกาศใช้กฎหมายควบคู่กับนโยบายของภาครัฐเพื่อให้ระบบสุขภาพของประเทศไทยมีประสิทธิภาพสูง ทั้งด้านการบริการ ค่าใช้จ่าย โปร่งใสและตรวจสอบได้

3. บางครั้งนโยบายของรัฐที่ออกมาเพื่อเป็นแนวทางกำหนดทิศทางการปฏิรูปในประเด็นต่างๆ ของแต่ละประเทศ ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างประเทศที่นโยบายของรัฐสามารถทำให้การปฏิรูปประเทศและพัฒนาประเทศต่อไปได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่

3.1 ประเทศฝรั่งเศสที่นำสมุดปกขาว (White Paper) ในปี 2008 มาเทียบเคียงเป็นพิมพ์เขียว (Blueprint) หรือกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Strategic Way) ที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญที่ประเทศฝรั่งเศสต้องการที่จะจัดการกับประเด็นต่างๆ ที่ควรเฝ้าระวัง ทั้งนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การออกแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศสที่ใช้สมุดปกขาวของเดิมมาเป็นตัวเปรียบเทียบนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า แต่เดิมการออกหนังสือปกขาวของรัฐบาลฝรั่งเศสนั้น สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นสัญญาจากฝ่ายรัฐที่ประกาศต่อประชาชนเป็นผลผูกพันรัฐให้ปฏิบัติตามจะเรียกว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของสัญญาประชาคมก็ว่าได้

การออกเอกสารในลักษณะนี้แม้ว่าจะไม่ใช่กฎหมายโดยตรงแต่ก็เป็นการออกกรอบและแนวทางปฏิบัติของรัฐบาลในสมัยต่อๆ มาให้ยึดถือและต้องปฏิบัติตามแนวทางที่ระบุไว้ในสมุดปกขาว อีกทั้งเป็นเครื่องมือของประชาชนในการตรวจสอบรัฐบาลว่าได้กระทำการตามที่ได้สัญญาเอาไว้หรือไม่ ดังนี้ การออกสมุดปกขาวเป็นเพียงแนวนโยบายที่ผูกพันรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการต่างๆ ทั้งทางนโยบาย การออกกฎหมายบังคับใช้ และการบริหารจัดการประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายที่ได้แถลงไว้ในสมุดปกขาว จึงสามารถพิจารณาได้อีกว่าการออกสมุดปกขาวนั้น มีลักษณะเป็นกฎกติกา รูปแบบหนึ่งที่ผูกพันรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐให้ต้องยึดถือและปฏิบัติตาม

3.2 ประเทศสาธารณประชาชนจีนที่ใช้นโยบายของภาครัฐกำหนดแนวทางและกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงของชาติในด้านต่างๆ เช่น การปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การปฏิรูปการแข่งขันในตลาดและการเข้าถึงทรัพยากรในการผลิต ที่รัฐบาลเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันในตลาดเสรีมากขึ้น การปฏิรูปด้านการเงิน การปฏิรูปการคลังและโครงสร้างภาษี การปฏิรูปด้านสังคมด้วยการผ่อนคลายนโยบายลูกคนเดียว การปฏิรูประบบทะเบียนราษฎร์ และประกันสังคม การปฏิรูปด้านสิ่งแวดล้อม การรับรองกฎหมายยกเลิกระบบค่าแรงงานนโยบายด้านการป้องกันประเทศ ตลอดจนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนยังได้เพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านการเมืองที่อาจจะมีการเปิดระบบการเมืองเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการเน้นการเคารพ “หลักนิติรัฐ” (Rule of Law) และ “การเคารพสิทธิมนุษยชน” เป็นปัจจัยสนับสนุนการปฏิรูปประเทศ

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แต่ละประเทศที่ยกตัวอย่างมานั้นต่างเน้นประเด็นที่ต้องการปฏิรูปมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ชาติของตนที่ทั้งมีความเหมือนและความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของประเทศเหล่านั้น ที่มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของประเทศตนเองเป็นประการสำคัญประกอบการพิจารณา อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนสังเกตได้ว่าประเทศต่างๆ เหล่านี้ ในบางประเทศจะเน้นหนักไปทางออกกฎหมายในการปฏิรูปประเทศของตนเป็นหลัก เช่น ประเทศออสเตรเลียกับการปฏิรูประบบราชการ ในขณะที่เดียวกันยังพบว่าประเทศฝรั่งเศส ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่นกลับเน้นการออกนโยบายของรัฐเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปประเทศในมิติของประเทศตนเป็นหลักมากกว่าการออกกฎหมาย และยังพบว่าบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสหราชอาณาจักรได้นำทั้งการออกกฎหมายและการออกเพียงนโยบายมาเป็นเครื่องมือในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติของประเทศตนตามแต่ละประเด็นที่เห็นสมควรว่าเหมาะสมว่าจะใช้รูปแบบใด ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นกลับพบว่าความสัมพันธ์ทางการทูตหรือความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือประการสำคัญสำหรับเสริมสร้างความเข้มแข็งของประเทศ

หากนำกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติหรือการปฏิรูปประเทศของแต่ละประเทศข้างต้นมาวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางประเทศไทยจะพบว่าประเทศไทยมีความพยายามที่จะดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยอาศัยกฎหมายของประเทศที่ได้วางหลักการและได้รับรองอำนาจแก่รัฐไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประกอบกับกฎหมายลำดับรอง ได้แก่ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 รวมถึง ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ทำให้เห็นได้ว่าประเทศไทยได้เริ่มมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีข้อสังเกตดังนี้

1. การที่ประเทศไทย 20 ปี ซึ่งกำหนดให้นำร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้านมาใช้กับ ทั้ง 11 ด้านดังนี้ การวางกรอบที่กำหนดระยะเวลาถึง 20 ปีนั้น อาจจะยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควรกับสถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมในบางเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจที่ยังคงต้องพิจารณาถึงปัจจัยภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน รวมถึงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่นับวันยิ่งพัฒนาและก้าวไปไกลอย่างต่อเนื่อง และต้องยอมรับว่าเทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ การจะวางกรอบนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก

2. ควรพิจารณาว่านโยบายของประเทศที่จะออกมาต้องมีความยืดหยุ่น เพราะการที่จะไปแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ก้าวทันกระแสพลวัตของโลกนั้น จะประสบกันขั้นตอนที่หลากหลายและยุ่งยากซับซ้อน ตัวอย่าง การปฏิรูปของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้อาศัยความยืดหยุ่นของการออกนโยบายเพื่อให้ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาด้วยการผสมผสานบูรณาการทั้ง Hard Power และ Soft Power ตามความเหมาะสมของแต่ละด้านที่ต้องการจะปฏิรูป แม้กระทั่งประเทศสหราชอาณาจักรยังอาศัยความยืดหยุ่นของนโยบายแห่งรัฐ ทั้งๆ ที่ในบางเรื่องประเทศสหราชอาณาจักรได้ให้ความสำคัญด้วยการออกกฎหมายมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัดสำหรับแก้ปัญหาในบางประเด็น

3. หากประเทศไทยมองว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือประการสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิรูปประเทศ สมควรที่นำกฎหมายและแนวทางการปฏิรูปประเทศของประเทศออสเตรเลียมาพิจารณา เพราะปัจจัยประการสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศหรือกำหนดทิศทางของประเทศได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ คือ ระบบราชการและการบริหารงานบุคคล นั้นเอง

ดังนั้น ผู้เขียนอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า รัฐควรพิจารณาบริบทของประเทศไทยและสภาพแวดล้อมปัจจัยต่างๆ ภายนอกประเทศ หรือตัวอย่างความสำเร็จของการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้านของต่างประเทศมาเทียบเคียง เช่น การปฏิรูปด้านการศึกษาของประเทศไทยที่เน้นพัฒนาจุดต่อยอดบนพื้นฐานของโครงสร้างของการศึกษาที่มีความแข็งแกร่งอยู่แล้ว เป็นต้น เพื่อจะมาวางแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยได้อย่างรอบด้านมากกว่าความพยายามวางกรอบระยะเวลา 20 ปี

ข้อเสนอแนะ

การจัดยุทธศาสตร์และการปฏิรูปประเทศนั้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญและสมควรจัดทำให้มีขึ้นอย่างยั่งยืนสำหรับการพัฒนาประเทศในมิติด้านต่างๆ โดยนานาประเทศได้อาศัยทั้งกฎหมายและกำหนดเป็นนโยบายของรัฐเป็นเครื่องมือ ขณะที่ประเทศไทยควรจะเป็นในทิศทางไหนถึงจะเหมาะสม ซึ่งผู้เขียนขอเสนอว่า สมควรนำตัวบทกฎหมายที่มีอยู่มาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางปฏิรูปประเทศในประเด็นที่สมควร ด้วยการนำตัวอย่างของประเทศที่ใช้ทั้งกฎหมายและนโยบายของภาครัฐในการปฏิรูปประเทศมาใช้ โดยพิจารณาว่าสมควรนำตัวบทกฎหมายมาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางปฏิรูปประเทศในประเด็นที่สมควร และเล็งเห็นว่าจำเป็นจะต้องออกเป็นกฎหมาย เพราะหากจะออกบทบัญญัติกฎหมายในทุกๆ ด้านอาจจะส่งผลให้ออกกฎหมายฟุ่มเฟือยหรือมากเกินไป และนโยบายของภาครัฐต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่นที่พร้อมจะแก้ไขได้ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องและเท่าทันกับสภาพแวดล้อมภายในประเทศและนอกประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหา การเสริมสร้างศักยภาพ และการพัฒนาประเทศได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ไม่ว่าจะดำเนินการไปในรูปแบบใด กระบวนการ ขั้นตอน และการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐ จำเป็นต้องมีระบบตรวจสอบที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใสเช่นเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงกลไกการดำเนินการของรัฐบาลด้วย

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- จิตราภรณ์ จิตรธร. (2557). **ยุทธศาสตร์ความมั่นคงสหรัฐอเมริกา 2014**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันป้องกันประเทศ.
- มนวดี ถกลธวัช. (2557). **ยุทธศาสตร์ปริทรรศน์: มหาอำนาจในบริบทความมั่นคงโลก**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2557). **ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติญี่ปุ่น 2556**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันป้องกันประเทศ.
- สุนทรภรณ์ มะโน. (2557). **ยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติฝรั่งเศส 2013**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันป้องกันประเทศ.

รายงานวิจัย

- จูรี วิจิตรวาทการ จีรวรรณ ภักดีบุตร และ เกศกานดา จตุรงค์โชค. (2547). **บทบาท อำนาจหน้าที่ ขององค์กรกลางบริหารงานบุคคล (Role and Responsibility of Central Personnel Agencies)**. สำนักงานสำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ TPN Press.

วิทยานิพนธ์

- สุรัชย์ ศรีสารคาม. (2551). **การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

บทความ

- สุรพล นิตไกรพจน์. (2542). **การปฏิรูประบบราชการของออสเตรเลีย**. วารสารกฎหมายปกครอง, เล่ม 18 ตอน 2, 55-81.

เอกสารอ้างอิง

เชษฐา พวงอรรถ. (2556) ยุทธศาสตร์ใหม่ของจีนในการเมืองระหว่างประเทศ: ข้อพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจอ่อนและการใช้อำนาจอย่างนุ่มนวล. วารสารวิภาษา, 56-70.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ไพจิตร วิบูลย์ธนสาร. (2556). **เมื่อจีนผ่อนคลายนโยบายลูกคนเดียว**. สืบค้นจาก https://www.moc.go.th/images/Agencies_Information/Trade_Situation/Commercial_Beijing/47.pdf.

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (2557). **ยุทธศาสตร์ปริทรรศน์: ร่างยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติ สหรัฐฯ 2014**. สืบค้นจาก <http://www.sscthailand.org/research/บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง-thailand-ssc-focus-thailand-security-and-strategic-focus/บทความวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศไทยรายสัปดาห์-ฉบับที่-๒๑๕๗-๑๗-๒๓-ก-พ-๕๗>.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2557). **NIDA Model ปฏิรูปประเทศไทย**. สืบค้นจาก <http://www.nida.ac.th/th/Download/news/NIDA%20MODEL.pdf>.

สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). **ระบอบประชาธิปไตยของไทยกับกระแสประชาธิปไตยโลก**. สืบค้นจาก <http://www.paliament.go.th/library>.

The Australian Public Service Commission (APSC). (2018). **Classification and work level standards**. สืบค้นจาก <https://www.apsc.gov.au/classification-and-work-level-standards-0>.

The Thai-News. (2555). **ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของโอบามา**. สืบค้นจาก http://thethainews.net/index.php?option=com_content&view=article&id=172:2012-11-14-03-06-37&catid=2:inter-news&Itemid=3.

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
ต่อการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า จังหวัดเชียงใหม่

Participatory Behavior of Residents in Nakorn Chiang Mai Municipality towards
Waste Water Treatment in Mae Kha Canal, Chiang Mai Province

พิษณุ เจียวกุล¹

วงกต โอวาทสกุล²

ภวัต ภักดีศรานูวัต¹

วลัยทิพย์ บุญญาติศัย¹

ณัฐภัท ทองศักดิ์³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการป้องกันปัญหาน้ำเสีย และทัศนคติของประชาชนต่อผลดำเนินการด้านการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่าของเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่บริเวณคลองแม่ข่าไหลผ่าน 377 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบชั้นภูมิสองขั้น โดยชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 22 ชุมชน เป็นชั้นภูมิ มีครัวเรือนเป็นหน่วย ตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง และสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สอง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันปัญหาน้ำเสียอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด ด้านทัศนคติของประชาชนต่อผลดำเนินการด้านการจัดการน้ำเสียพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อปริมาณขยะและวัชพืช และทัศนียภาพโดยรวมของคลองแม่ข่ามีลักษณะดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงใหม่ส่งผลดีต่อคลองแม่ข่าและความรู้สึกของประชาชน

คำสำคัญ: การจัดการน้ำเสีย พฤติกรรมมีส่วนร่วม

Abstract

The purpose of this research is to study households' waste water prevention practices and people's attitude toward the waste water treatment in the Mae Kha canal of Chiang Mai municipality in Chiang Mai province. In this study, 377 people were sampled from 22 communities in Chiang Mai municipality area where the canal flows through and using stratified two-stage sampling method. The first stratum consisted of 22 communities in Nakorn Chiang Mai municipality and the second stratum consisted of household members who were at least 15 years old. The data collection tool was questionnaires. The results were as follows: The majority of questionnaire respondents exhibited the medium to highest level of participation in the waste water prevention. Most respondents indicated that the quantity of trash and

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

² วิศวกร เทศบาลนครเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

³ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

weed were lowered and the view of Mae Kha canal was better. In conclusion, the waste water treatment by Chiang Mai municipality had a positive impact on the canal and the people's perception.

Keywords: Waste water treatment, Participatory behavior

บทนำ

คลองแม่ข่าเป็นทางน้ำธรรมชาติมาแต่โบราณ มีต้นกำเนิดมาจากลำห้วยแม่ห้วยวก ห้วยแม่ข่ามุง อีกทั้งมีลำน้ำสาขาย่อยไหลมาบรรจบในช่วงกลางน้ำ เช่น ลำเหมืองกาง ร่องกระแจะ และลำคูไหว โดยลำน้ำแม่ข่าสายหลัก ไหลผ่านตำบลตอนแก้ว อำเภอแมริม ผ่านเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และในท้ายที่สุดไหลลงสู่แม่น้ำปิงที่เขตเทศบาลตำบลสบแม่ข่า อำเภอหางดง ในอดีตคลองแม่ข่ามีประโยชน์ด้านการระบายน้ำจากเขตเมืองสู่แม่น้ำปิง การใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค การเกษตร ตลอดจนด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่ (ศูนย์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐานและภัยพิบัติ, 2555)

การเจริญเติบโตของเมืองเชียงใหม่โดยเฉพาะเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีชุมชนเข้ามาอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นช่วงระยะเวลา 20-30 ปีที่ผ่านมา ก่อเกิดเป็นชุมชนแออัดหลายชุมชนในพื้นที่เขตเทศบาล มีชุมชนที่ตั้งเรียงรายริมฝั่งคลองแม่ข่า 22 ชุมชน ส่งผลให้คลองแม่ข่าถูกทำลายเนื่องจากการทิ้งขยะ การระบายน้ำทิ้งจากครัวเรือนลงสู่คลอง ตลอดจนการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำจนไม่สามารถใช้เป็นเส้นทางระบายน้ำได้ดังเดิม สร้างความเสียหายและส่งผลกระทบต่อเขตเมืองชั้นในซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจและที่อยู่อาศัยสำคัญ ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียอย่างรุนแรงเป็นแหล่งมลพิษทางน้ำ (ศูนย์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐานและภัยพิบัติ, 2555) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2555 มีมติเห็นชอบในหลักการให้จัดทำโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูน้ำแม่ข่าขึ้น ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่ได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนแม่บทในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคลองแม่ข่าโดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ โดยมีสำนักการช่าง ฝ่ายจัดการคุณภาพน้ำ งานควบคุมและตรวจสอบการบำบัดน้ำเสีย เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกันในการหาแนวทางจัดการน้ำเสียคลองแม่ข่า

จากสภาพปัญหาภาพรวมของคลองแม่ข่า ได้แก่ 1. ปัญหาปริมาณน้ำต้นทุนและการบริหารจัดการที่ช่วงเวลาฤดูแล้งพบว่าในช่วงที่ปัญหาน้ำเสียคลองแม่ข่าในเขตตัวเมืองรุนแรงเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่มีแหล่งน้ำต้นทุนน้ำดื่มมาช่วยเจือจางคลองชลประทานแม่แตงต้องนำน้ำที่มีจำกัดในลำน้ำแม่แตงส่งไปหล่อเลี้ยงการอุปโภคบริโภค และการเกษตรตามพื้นที่ท้ายน้ำจึงไม่สามารถแบ่งน้ำมาเจือจางน้ำเสียในคลองแม่ข่าได้ 2. ปัญหาคุณภาพน้ำ ที่มีสาเหตุหลักของปัญหามาจากชุมชนเมือง ชุมชนที่อาศัยริมน้ำ การระบายน้ำทิ้งของอาคารบ้านเรือนหรือโรงแรม และสถานประกอบการต่างๆ และ 3. ปัญหาการล่องลำน้ำและการบุกรุกเขตคลอง โดยพบการครอบครองเกินหลักฐานโฉนดที่ดินและมีสิ่งปลูกสร้างล่องลำน้ำหรือบุกรุกเขตคลอง

เทศบาลนครเชียงใหม่ โดยฝ่ายจัดการคุณภาพน้ำ สำนักการช่าง จึงได้ดำเนินการเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ศึกษาพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาน้ำเสียของครัวเรือนประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลองแม่ข่า และศึกษาทัศนคติประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมคลองแม่ข่าต่อผลการดำเนินการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่าของเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการน้ำเสีย การรับรู้ถึงปัญหาและการมีส่วนร่วมของชุมชนคลองแม่ข่า จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการป้องกันปัญหาน้ำเสีย
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อผลดำเนินการด้านการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ของเทศบาลนครเชียงใหม่

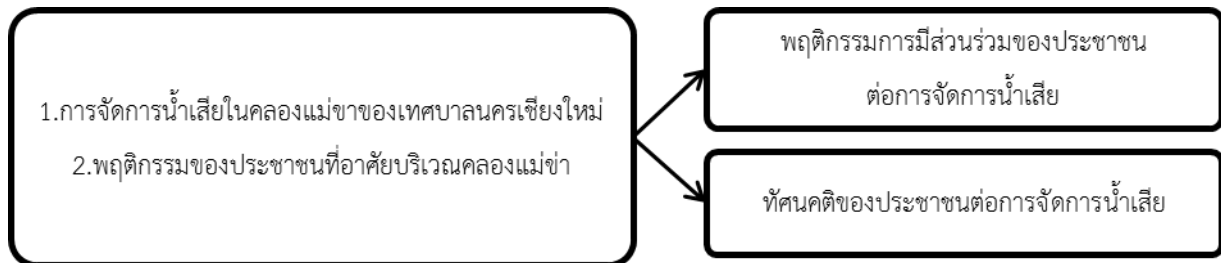
จังหวัดเชียงใหม่

สมมุติฐานการวิจัย

การดำเนินการของเทศบาลนครเชียงใหม่ มีผลทำให้พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนและทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่าดีขึ้น

กรอบความคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษาการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ของเทศบาลนครเชียงใหม่ และพฤติกรรมของประชาชนที่อาศัยบริเวณคลองแม่ข่าที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมและทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการน้ำเสีย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนทั้งหมดที่อาศัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่บริเวณคลองแม่ข่าไหลผ่านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่บริเวณคลองแม่ข่าไหลผ่าน 377 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบชั้นภูมิสองชั้น (Two-stage Stratified Random Sampling) ชั้นภูมิคือ ชุมชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 22 ชุมชน มีครัวเรือนเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง และสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปเป็นหน่วยตัวอย่างชั้นที่สอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงใหม่ และการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ประกอบด้วยคำถามที่แสดงถึงพฤติกรรมของประชาชน และคำถามที่แสดงถึงการมีส่วนร่วม ตลอดจนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการจัดการน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงใหม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การดำเนินงานของเทศบาลนครเชียงใหม่

ฝ่ายจัดการคุณภาพน้ำ สำนักการช่าง ได้ดำเนินการ 3 ส่วนหลัก เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 ถึงเดือน มกราคม พ.ศ. 2561 โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนคือ 1. การเติมน้ำดี ขั้นตอนนี้เป็นการจัดหาแหล่งน้ำต้นทุน เพื่อใช้เป็นน้ำดีสำหรับเติมเข้าสู่คลองแม่ข่าจากแหล่งน้ำในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ น้ำจากคลองชลประทาน และนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ น้ำแม่สา น้ำแม่ชะเอือง ซึ่งน้ำดีที่นำมาเติมลงในคลองแม่ข่าจะถูกนำมา

พักไว้ที่อ่างเก็บน้ำในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ก่อนสูบน้ำเข้าคลองแม่ข่า ขั้นตอนที่ 2. **หยุดน้ำเสีย** ขั้นตอนนี้เป็นการควบคุมคุณภาพน้ำที่ปล่อยลงสู่คลองแม่ข่า โดยการตรวจสอบสถานประกอบการและครัวเรือนบริเวณริมคลองแม่ข่าและบริเวณโดยรอบที่มีท่อระบายน้ำเสียลงสู่คลองแม่ข่าโดยตรง ทั้งนี้คุณภาพน้ำที่ปล่อยลงคลองแม่ข่าได้ต้องมีค่ามาตรฐานและเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด หากสถานประกอบการใดที่คุณภาพน้ำทิ้งไม่ได้มาตรฐานจะต้องปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียให้ดีขึ้น ซึ่งทางเทศบาลกำหนดช่วงระยะเวลาการปรับปรุงให้แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลา 60 วัน หรือตามความเหมาะสมกับสภาพการดำเนินการ นอกจากนี้เทศบาลนครเชียงใหม่ยังมีการรวบรวมน้ำเสียจากท่อระบายน้ำที่ปล่อยลงคลองแม่ข่าโดยตรงให้เข้าสู่ระบบที่รวบรวมน้ำเสีย โดยฟื้นฟูท่อรวบรวมน้ำเสียใต้คลองแม่ข่าเดิมที่เกิดการชำรุด อุดตัน ทำให้สามารถรวบรวมน้ำเสียในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จากเดิม 15,000-20,000 ลบ.ม./วัน เป็น 25,000-30,000 ลบ.ม./วัน คิดเป็นปริมาณน้ำเสียที่รวบรวมได้เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณน้ำเสียที่เคยรวบรวมได้ และขุดลอกคลองแม่ข่า กำจัดวัชพืช เพื่อลดปริมาณตะกอนสะสมซึ่งก่อให้เกิดก๊าซมีเทน (ก๊าซไข่เน่า) ลดมลภาวะทางกลิ่น และเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในคลองแม่ข่า ตลอดจนขอความร่วมมือจากชุมชนให้ทำที่เก็บขยะในแนวคลองแม่ข่าแยกเป็นของแต่ละชุมชนเพื่อการตรวจสอบและจัดการขยะ

ขั้นตอนที่ 3. **ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์คลองแม่ข่า** โดยเทศบาลนครเชียงใหม่ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์สองฝั่งคลองแม่ข่าให้เป็นต้นแบบและแหล่งพักผ่อนสาธารณะ ได้แก่ สวนสัตว์มงคลศรีดอนไชย และสวนสัตว์มงคลศรีภูมิ และลงนามความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานชลประทานจังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ร่วมกันจัดกิจกรรมประเพณี กิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพื่อพัฒนาคลองแม่ข่า โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา ประเพณียี่เป็งลอยกระทง การแข่งเรือในคลองแม่ข่า การประกวดเรือไม้ดอกไม้ประดับ กิจกรรมรณรงค์ “ไม่ทิ้งที่ว่าง ไม่ขว้างลงคลอง ไม่กองในที่สาธารณะ” เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ทางสถิติ

หลังจากเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ดำเนินการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่าตามขั้นตอนต่างๆ เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เรื่อง “การบริหารจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ของเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 377 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาน้ำเสีย 3) ทศนคติเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า และ 4) ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลด้วยจำนวนความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของครัวเรือนในการป้องกันปัญหาน้ำเสียและทัศนคติของประชาชนต่อการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ของเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จากหน่วยตัวอย่าง 377 คน พบข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ตัวแปร	จำนวน (ร้อยละ)	ตัวแปร	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ ²⁷		แหล่งน้ำที่ใช้ในครัวเรือน ²¹	
หญิง	205 (59%)	น้ำประปา	329 (92%)
ชาย	145 (41%)	อื่นๆ	27 (8%)

ตัวแปร	จำนวน (ร้อยละ)	ตัวแปร	จำนวน (ร้อยละ)
อายุ ⁸		ลักษณะการใช้น้ำ ⁵⁹	
ไม่เกิน 29 ปี	50 (14%)	ใช้เฉพาะครัวเรือน	304 (96%)
30-49 ปี	141 (38%)	ใช้ประกอบกิจการ	14 (4%)
50 ปีขึ้นไป	178 (48%)	ลักษณะการบำบัดน้ำเสียของครัวเรือน/กิจการก่อนระบายน้ำทิ้ง ⁷³	
ระดับการศึกษา ²⁶		ใช้บ่อเกรอะ/บ่อซึม	94 (31%)
มัธยมศึกษา/ปวช. หรือต่ำกว่า	251 (72%)	ใช้ถังบำบัดน้ำเสียสำเร็จรูป/ถังดักไขมัน	82 (27%)
อนุปริญญา/ปวส. หรือสูงกว่า	100 (28%)	ไม่มีการบำบัดน้ำเสีย	115 (38%)
อาชีพ ³³		อื่นๆ	13 (4%)
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท	57 (17%)	ลักษณะการระบายน้ำทิ้งของครัวเรือน/กิจการ ⁴⁰	
ค้าขาย/รับจ้าง	185 (54%)	ปล่อยลงท่อระบายน้ำของเทศบาล	158 (47%)
อื่นๆ	102 (29%)	ปล่อยลงแม่น้ำ/แหล่งน้ำธรรมชาติ	22 (6%)
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่หรือประกอบกิจการในพื้นที่ ²⁷		ปล่อยลงท่อระบายน้ำและซึมลงพื้นดิน/ลง	
ไม่เกิน 15 ปี	150 (43%)	พื้นดิน	153 (46%)
16 ปีขึ้นไป	200 (57%)	อื่นๆ	4 (1%)

/จำนวนข้อมูลสูญหาย

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 377 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 50 ปีขึ้นไป มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. หรือต่ำกว่า มีอาชีพค้าขายและรับจ้าง อาศัยหรือประกอบกิจการในพื้นที่มากกว่า 15 ปี เมื่อพิจารณาแหล่งน้ำที่ใช้ในครัวเรือนพบว่า เป็นน้ำประปาและส่วนใหญ่ใช้น้ำเฉพาะในครัวเรือนเท่านั้น ทั้งนี้ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังไม่มีการบำบัดน้ำเสียก่อนการระบายน้ำทิ้ง ส่วนครัวเรือนมีการบำบัดน้ำเสียก่อนการระบายน้ำทิ้ง ส่วนใหญ่ใช้การบำบัดโดยใช้บ่อเกรอะ/บ่อซึม และใช้ถังบำบัดน้ำเสียสำเร็จรูป/ถังดักไขมัน ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่าครัวเรือน/กิจการส่วนใหญ่ระบายน้ำทิ้งโดยปล่อยลงท่อระบายน้ำของเทศบาล ผู้วิจัยพบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรมการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาน้ำเสีย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามพฤติกรรมและระดับพฤติกรรมกรมการป้องกันปัญหาน้ำเสีย

พฤติกรรม	ระดับพฤติกรรมกรมการป้องกันปัญหาน้ำเสีย		
	มาก-มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย-ไม่มี
1. ท่านเชี่ยวชาญอาหารที่ลงถังขยะก่อนล้างภาชนะ ⁶	325 (88%)	38 (10%)	8 (2%)
2. ท่านใช้น้ำยาล้างจานในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อลดปริมาณน้ำล้างภาชนะเกินความจำเป็น ⁷	272 (74%)	85 (23%)	13 (3%)
3. ท่านล้างวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารและภาชนะที่ใช้แล้วในอ่างที่บรรจุน้ำแทนการล้างด้วยการเปิดจากหัวก๊อกโดยตรง ⁸	235 (64%)	104 (28%)	30 (8%)
4. ท่านใช้ตะแกรงกรองเศษอาหารก่อนระบายน้ำทิ้งจากอ่างล้างจาน ⁸	276 (75%)	83 (23%)	10 (2%)
5. ท่านมีการตรวจสอบการรั่วไหลของน้ำ และหากพบเห็นการรั่วไหลท่านจะดำเนินการแก้ไข ⁴	293 (79%)	62 (16%)	18 (5%)
6. ท่านมีการนำน้ำที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ⁹	105 (29%)	107 (29%)	156 (42%)

/จำนวนข้อมูลสูญหาย

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาน้ำเสียอยู่ในระดับมาก-มากที่สุดหลายพฤติกรรม คือการทิ้งเศษอาหารลงถังขยะก่อนล้างภาชนะ การใช้น้ำยาล้างจานในปริมาณที่เหมาะสม การล้างวัตถุดิบที่ใช้ทำอาหารในอ่างที่บรรจุน้ำ การใช้ตะแกรงดักเศษอาหารก่อนระบายน้ำทิ้ง และการตรวจสอบการรั่วไหลของน้ำ มีเพียงพฤติกรรมการนำน้ำที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่เท่านั้น ที่ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย-ไม่มี โดยมีข้อมูลทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 : แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเด็นการประเมินและระดับทัศนคติหลังการจัดการน้ำเสีย

ประเด็นการประเมิน	ระดับทัศนคติ		
	ดีขึ้น	ไม่แตกต่าง	แย่ลง
1. สีของน้ำ ¹⁹	118 (33%)	192 (54%)	48 (13%)
2. กลิ่นของน้ำ ²²	133 (37%)	173 (49%)	49 (14%)
3. ความใสของน้ำ ¹⁹	145 (41%)	165 (46%)	48 (13%)
4. ปริมาณขยะและวัชพืช ²³	179 (51%)	132 (37%)	43 (12%)
5. ทัศนียภาพโดยรวม ²⁴	184 (52%)	141 (40%)	28 (8%)
6. การใช้น้ำเพื่อการอุปโภค ⁷⁹	45 (15%)	188 (63%)	65 (22%)
7. การใช้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ⁴¹	82 (24%)	210 (63%)	44 (13%)
8. การใช้เป็นแหล่งจับสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค/จำหน่าย ⁶⁸	46 (15%)	171 (55%)	92 (30%)

/จำนวนข้อมูลสูญหาย

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับปริมาณขยะและวัชพืช และทัศนียภาพโดยรวมของคลองแม่ข่าดีขึ้นจากเดิม ในขณะที่สี กลิ่น และความใสของน้ำ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากคลองแม่ข่าเพื่อการอุปโภค การใช้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และการใช้เป็นแหล่งจับสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค/จำหน่าย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่แตกต่างจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการใช้เป็นแหล่งจับสัตว์น้ำเพื่อการบริโภค/จำหน่าย ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 30 มีทัศนคติในระดับที่แย่ลง ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่บริเวณคลองแม่ข่าไหลผ่าน มีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า ได้แก่ การติดตั้งเครื่องเติมอากาศหรือกังหันน้ำ การขุดลอกคลอง นอกจากนี้ยังเสนอแนะให้เทศบาลนครเชียงใหม่ออกมาตรการในการดำเนินการกับบุคคล/ครัวเรือน/สถานประกอบการที่ทิ้งขยะหรือปล่อยของเสียลงสู่คลอง รวมทั้งจัดอบรมให้ความรู้ในการแยกขยะหรือเศษอาหารและการจัดการน้ำเสียให้แก่ประชาชน

สรุปและอภิปรายผล

การจัดการน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงใหม่ส่งผลให้คุณภาพน้ำของคลองแม่ข่าดีขึ้น ปริมาณขยะและวัชพืชลดลง รวมทั้งทัศนียภาพโดยรวมของคลองแม่ข่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นจนประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกได้ อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงช่วยกันดูแลรักษา จากผลการสำรวจพบว่าร้อยละ 38 ของครัวเรือนทั้งหมดไม่มีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยน้ำทิ้ง และร้อยละ 6 ของครัวเรือนทั้งหมดมีการปล่อยน้ำทิ้งลงแม่น้ำหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวม แม้ว่าเทศบาลนครเชียงใหม่จะมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระวุฒิชัย มหาสทโท

(2556) ที่พบว่าอุปสรรคในการจัดการปัญหาน้ำเสียของเทศบาลนครเชียงใหม่คือประชาชนในพื้นที่ยังขาดความรับผิดชอบมีการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลเป็นจำนวนมากลงในคลอง ดังนั้นเทศบาลควรดำเนินการแก้ปัญหาเชิงรุกเพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนของคลองแม่ข่า นอกจากนี้ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่บริเวณคลองแม่ข่าไหลผ่านประกอบไปด้วยประชาชนจากหลายชุมชน ซึ่งมีปัญหาและความรุนแรงของปัญหาที่ไม่เหมือนกัน จึงควรมีการระดมความคิดของประชาชนแต่ละชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

ถึงแม้ว่าเทศบาลนครเชียงใหม่จะจัดกิจกรรมเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง (หน่วยวิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติ, 2561) แต่เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง/ค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่มีช่วงเวลาในการทำงานไม่แน่นอน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าได้ทุกครั้ง นับเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ บัณฑิต เฝ้าวัฒนา (2548) ดังนั้นเทศบาลนครเชียงใหม่ควรดำเนินการแก้ไขปัญหานี้โดยใช้วิธีการอื่นๆ เช่น การสำรวจช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรม หรือจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนและนำไปขยายต่อยอดให้แก่ผู้ที่อาศัยในชุมชน เป็นต้น

ผลการศึกษาศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่า พบว่าประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าคุณภาพโดยรวมดีขึ้น มีปริมาณขยะและวัชพืชน้อยลง ประเด็นการใช้ประโยชน์เพื่ออุปโภค พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกถึงความแตกต่างของการใช้ประโยชน์ก่อนและหลังการจัดการน้ำเสีย อาจมีสาเหตุมาจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้น้ำประปาในครัวเรือนเป็นหลัก ส่วนในการประเมินทัศนคติการใช้ประโยชน์เพื่อจับสัตว์น้ำมาบริโภคหรือจำหน่าย พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกถึงความแตกต่างของการใช้ประโยชน์ก่อนและหลังการจัดการน้ำเสีย อาจเป็นเพราะการศึกษาครั้งนี้สำรวจโดยรวมทุกอาชีพซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับจับสัตว์น้ำ นอกจากนี้จากสภาพการเน่าเสียของน้ำในคลองแม่ข่าที่มีมาอย่างยาวนาน อาจทำให้ประชาชนที่อาศัยบริเวณคลองแม่ข่า เปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นและไม่ได้ใช้ประโยชน์จากคลองแม่ข่าเพื่อเป็นแหล่งจับสัตว์น้ำเพื่อการบริโภคและจำหน่ายอีกต่อไป

ผลการประเมินทัศนคติในประเด็นเรื่องสี กลิ่น และความใสของน้ำในคลองแม่ข่า พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกถึงความแตกต่างของการใช้ประโยชน์ก่อนและหลังการจัดการน้ำเสีย อาจเป็นเพราะการเปรียบเทียบกับตาเปล่าไม่สามารถบอกความแตกต่างได้อย่างชัดเจน แต่หากพิจารณาจากค่าปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำ (Dissolved Oxygen; DO) ที่วัดโดยเทศบาลนครเชียงใหม่ ก่อนและหลังการจัดการน้ำเสียพบว่ามีค่าเพิ่มขึ้น (DO ก่อนจัดการน้ำเสียมีค่าเท่ากับ 0.87 มิลลิกรัม/ลิตร, DO หลังจัดการน้ำเสียมีค่าเท่ากับ 1.43 มิลลิกรัม/ลิตร) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของน้ำในคลองแม่ข่ามีคุณภาพดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 3 ประเด็นคือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 เทศบาลนครเชียงใหม่ควรมีการตรวจสอบสภาพของน้ำในคลองแม่ข่าอย่างต่อเนื่อง โดยเปรียบเทียบค่าดัชนีชี้วัดคุณภาพของน้ำ (ค่า DO) และติดตั้งป้ายแสดงค่าดังกล่าวในแต่ละชุมชนบริเวณคลองแม่ข่าไหลผ่าน

1.2 การรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณคลองแม่ข่าอย่างต่อเนื่อง โดยมีการสำรวจช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง

1.3 การจัดกิจกรรมประกวดชุมชนอนุรักษ์คลองแม่ข่า เพื่อให้ชุมชนทั้ง 22 ชุมชนบริเวณคลองแม่ข่าไหลผ่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในคลองแม่ข่า และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการของแต่ละชุมชนที่ทำให้คลองแม่ข่ากลับมาใสสะอาดเช่นในอดีต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิเคราะห์สภาพน้ำคลองแม่ข่าที่ไหลผ่าน 22 ชุมชน เปรียบเทียบคุณภาพน้ำและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการน้ำเสียในคลองแม่ข่าของแต่ละชุมชน

เอกสารอ้างอิง

บัณฑิต เผ่าวัฒนา. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลข้างคลาน

เทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระวุฒิชัย มหาสทโท. (2556). การบริหารจัดการปัญหาลำน้ำคูไหว่น้ำเสียของเทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศูนย์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐานและภัยพิบัติ. (2555). แผนแม่บทการจัดการน้ำแม่ข่า

แบบบูรณาการ (ฉบับผ่านการมีส่วนร่วม วันที่ 7 ธันวาคม 2555). สืบค้นจาก

http://nid.eng.cmu.ac.th/sites/default/files/แผนแม่บทคลองแม่ข่า_10_01_56.pdf.

หน่วยวิจัยภัยพิบัติทางธรรมชาติ.(2561) คลองแม่ข่ากับการพัฒนาที่ยั่งยืน. สืบค้นจาก

<http://cendru.eng.cmu.ac.th/maekha/>.

ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม

Attitudes of Srinakharinwirot University students towards LGBT education personnel

อชิระ อดิมา¹อัญชลี สุขในสิทธิ์¹จิณณวัตร เลิศประดิษฐ์¹**บทคัดย่อ**

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม รวบรวมข้อมูลจากนิสิตที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 260 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการคำนวณจากโปรแกรม G Star Power การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม มีลักษณะการตอบเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีข้อคำถาม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน 2) ด้านการยอมรับและความไว้วางใจ และ 3) ด้านความรู้ ความสามารถ รวมทั้งสิ้น 26 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายและสถิติอนุมาน

ผลการวิจัย พบว่า นิสิตมีทัศนคติต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตนอยู่ ด้านการยอมรับและความไว้วางใจ และด้านความรู้-ความสามารถ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตจำแนกตามเพศและกลุ่มคณะ พบว่า ทัศนคติของนิสิตเพศชายแตกต่างจากเพศหญิง และทัศนคติของนิสิตเพศชายแตกต่างจากเพศที่สาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่พบความแตกต่างของทัศนคติเมื่อกลุ่มคณะแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ทัศนคติที่มีต่อเพศที่สาม บุคลิกภาพและการปฏิบัติตน การยอมรับและความไว้วางใจ ความรู้ ความสามารถ

Abstract

The research aims to study the attitudes of Srinakharinwirot University students towards education personnel who are third sex. Collecting data from 260 students studying in the second semester of the academic year 2561. The sample size can be obtained by calculating from the G Star Power program. Sampling is a multi-step sampling. The research tool is the attitude questionnaire of Srinakharinwirot University students towards the third sex education personnel There are 5 levels of response as a metric. There are 26 questions in 3 domains: 1) Personality and self-practice 2) Acceptance and trust and 3) Knowledge and abilities. Data analysis using statistics Lectures and inferential statistics

The results of the study showed that students had attitudes towards education personnel who were third sex in the overall picture at a high level. When considering each aspect, it was found that Personality and self-practice acceptance and trust, knowledge-ability at the same level, in addition, the results of comparative analysis of students' attitudes classified by gender and faculty group showed that

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

the attitude of male students was different from females. And the attitude of male students is different from the third gender with statistical significance at the level of .05, and there was no difference in attitude when the faculty was different

Keywords: Attitude toward LGBT, Personality and self-practice, Acceptance and trust, Knowledge and abilities.

บทนำ

โลกปัจจุบันมีความหลากหลายทางเพศ ไม่ได้แบ่งเป็นแต่ชายและหญิง แต่ยังมีทั้งเป็น เกย์ ชายรักชาย หญิงรักหญิง ไบเซ็กชวล และพวกที่ข้ามเพศ หรือเรียกกันอย่างทั่วไปว่าเพศที่สาม สังคมไทยมักใช้คำว่า “เบี่ยงเบนทางเพศ” ในการเรียกคนที่ไม่ปฏิบัติตามแบบแผนหรือบทบาททางเพศที่สังคมได้กำหนด สื่อถึงความบกพร่อง ไม่ปกติ การมองกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศในลักษณะดังกล่าวนั้น บ่มเพาะให้เกิดอคติและความรุนแรงที่แอบแฝงอยู่ในสังคม หลายคนยังถูกดูถูกเหยียดหยาม และไม่ได้รับสิทธิที่เขาพึงจะได้รับ จากการวิจัยของอาจารย์แพทย์หญิงจิราภรณ์ อรุณากูร อาจารย์ประจำภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ซึ่งสำรวจความหลากหลายทางเพศของเด็กมัธยม 2,700 คน จากโรงเรียน 5 แห่งในกรุงเทพฯ พบว่าหากพ่อแม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศของเด็ก จะส่งผลให้เด็กมีผลการเรียนดีขึ้น มีความสุขมากกว่า ตกอยู่ในภาวะซึมเศร้าน้อยกว่า และคิดฆ่าตัวตายน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ภัทรภรณ์ จึงเลิศศิริ. 2558)

ในหลายประเทศเริ่มให้การยอมรับเพศที่สามมากขึ้น เห็นได้จากบทบาทในสังคม เช่น ดารา นักร้อง นักแสดง นักวิชาการ นักการเมือง เป็นต้น ที่ออกมายอมรับต่อหน้าสาธารณชนซึ่งถือเป็นเรื่องดีที่สังคมให้การยอมรับและมีสิทธิที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม อย่างไรก็ตามในบางประเทศกลับไม่เปิดกว้าง และไม่เปิดพื้นที่ให้กับเพศที่สาม จนนำไปสู่การดูถูกเหยียดหยามขับไล่ ไร้อันในสังคม เห็นได้จากข่าวในหลายประเทศที่หยิบประเด็นนี้มานำเสนอ จากการศึกษาของ กังวาท พองแก้ว (2558) พบว่าประเทศไทยจะเปิดพื้นที่ให้กับผู้มีความหลากหลายทางเพศ อาทิ การนำเสนอข่าวที่มากขึ้น ซึ่งหากย้อนกลับไปประมาณ 40-50 ปีที่แล้ว การพูดถึงเพศที่สามมีน้อยมาก มีเพียงบางบริบทในสังคมไทยเท่านั้น แต่ปัจจุบัน พบว่า ถูกพูดถึงมากขึ้นในสื่อ แต่ยังไม่เชิงคุณภาพ เนื่องจากถูกนำเสนอในบางมิติที่สื่อต้องการเท่านั้น แม้สังคมไทยจะเปิดกว้างกับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ แต่การเปิดกว้างนั้นก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเท่าเทียมกับคนทั่วไป หรือได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับประชาชนคนอื่นๆ นอกจากนั้นคนบางส่วนในสังคมยังเห็นว่ากลุ่มคนเหล่านี้มีความผิดปกติและต้องได้รับการแก้ไข บางคนมีความรู้ ความสามารถ สามารถทำประโยชน์มากมายให้กับประเทศชาติ แต่ต้องกลับต้องทนต่อการเหยียดเนื่องจากเพศสภาพของตน (ภัทรภรณ์ จึงเลิศศิริ. 2558)

ศูนย์สำรวจความคิดเห็นนิด้าโพล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2560) เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเรื่องสังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่สาม ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 1 – 2 กรกฎาคม 2558 จากประชาชนทั่วประเทศกระจาย ทั่วทุกภูมิภาค ระดับการศึกษา และอาชีพ รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,250 หน่วยตัวอย่าง เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อเพศที่สาม จากการสำรวจเมื่อถามถึงการยอมรับของประชาชนกรณีหากมีเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานในองค์กรเป็นเพศที่สาม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.72 ระบุว่ายอมรับได้ เพราะควรวัดกันที่ความสามารถและนิสัยใจคอเป็นหลัก ไม่ควรเอาเรื่องเพศมาตัดสิน ถือเป็นคนในสังคมเหมือนกันทุกคน อีกทั้งมีเพื่อนเป็นเพศที่สาม ที่คอยสร้างความสนุกสนานและเพิ่มสีสันให้กับชีวิต แม้คนไทยจำนวนหนึ่งจะชื่นชมเพศที่สาม แต่ความชื่นชมนั้นถูกตีกรอบด้วยความเชื่อที่ว่า เพศที่สามเป็นผู้สร้างเสียงหัวเราะ ตัวประหลาด และตัวตลก (Ünalı, 2011, p. 64) การถูกตีกรอบให้มีตัวตนในฐานะประชากรชั้นสอง ทำให้คนที่ถูก

จัดประเภทให้เป็นเพศที่สามเข้าใจว่าทางออกเดียวที่พวกเขาจะมีชีวิตที่ดีในสังคมได้ คือ ความพยายามที่จะปรับตัวให้เข้ากับบทบาทของชายจริงหญิงแท้ เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม (นฤพล ด้วงวิเศษ. 2557)

สำหรับประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนกับบุคคลเพศที่สามรวมถึงเรื่องการยอมรับอาจารย์เพศที่สามในฐานะอาชีพครูอาจารย์ที่ศรัทธาต่อคนภายนอกต่อพวกเขาก็ไม่ดี เป็นเหตุให้พวกเขาเหล่านี้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายๆเรื่อง และรวมถึงสิทธิบางประการที่คนกลุ่มนี้ไม่สามารถเข้าถึงได้เหมือนกับคนในเพศปกติ แต่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคของบุคคลเอาไว้ในมาตรา 30 โดยมีหลักว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” ข้อ 23 (1) ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน ในการเลือกงานโดยอิสระในเงื่อนไขอันยุติธรรม และเป็นประโยชน์แห่งการทำงานและในการคุ้มครองต่อการว่างงาน (2) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับเงินค่าจ้างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ (3) ทุกคนที่ทำงานมีสิทธิที่จะได้รับเงินจ้างที่ยุติธรรมและเป็นประโยชน์ ที่จะให้ประกันแก่ตนเองและครอบครัวแห่งตน ซึ่งความเป็นอยู่อันคู่ควรแก่เกียรติศักดิ์ของมนุษย์ และถ้าจำเป็นก็ต้องได้รับวิถีทางคุ้มครองทางสังคมอื่นๆเพิ่มเติมด้วยรวมถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา 43 ได้วางหลักว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ แต่ในความเป็นจริงเพศที่สามมักถูกกีดกันหรือถูกห้ามไม่ให้ทำงานบางประเภทหรือแม้กระทั่งได้รับเงินค่าจ้างน้อยกว่าคนอื่น ปัญหาที่เกิดจากการไม่ยอมรับในความเป็นเพศที่ผิดปกติ ทำให้สถานที่ทำงานหลายแห่งปฏิเสธการรับเหล่าเพศที่สามนี้เข้าทำงานถึงแม้ว่าจะมีความสามารถเทียบเท่าหรือมากกว่าเพศปกติ ดังจะเห็นได้จากข่าวที่มีการกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาแพทย์ว่าไม่รับเพศที่สามเข้าเรียน ห้ามไม่ให้เหล่าบรรดาครูเพศที่สามสอนเด็กนักเรียน เนื่องจากกลัวเด็กจะเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมรวมถึงการไม่ได้รับการยอมรับในบางสังคมเพียงเพราะคนในสังคมนั้นมองว่าคนเหล่านี้เป็นพวกผิดปกติเป็นที่น่ารังเกียจ โดยลืมนึกไปว่าคนเหล่านี้ก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง อย่างไรก็ตามเราก็ควรเคารพสิทธิมนุษยชนของพวกเขาเหล่านั้นในฐานะมนุษย์เหมือนเราเช่นกัน (ศรีลักษณ์ เป็ยงอุตร. 2550)

จากกระแสทางสังคมที่กล่าวถึงบุคคลที่เป็นเพศที่สาม ที่นำไปสู่การไม่ยอมรับให้บุคคลเพศที่สามประกอบอาชีพครู/อาจารย์ในสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษามุมมองของผู้เรียนที่มีต่อครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สาม ในฐานะที่ผู้เรียนเป็นบุคคลที่ได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งด้านความรู้ คุณธรรมจริยธรรม จากครู/อาจารย์เพศที่สามโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 16,384 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G Star power Version 3.1 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ด้วยสถิติ F – test มีขนาด effect size เท่ากับ 0.25 ความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 จำนวนกลุ่มทดสอบเพื่อการเปรียบเทียบด้วยสถิติ F – test จำนวน 3 กลุ่ม ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 252 คน ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยคำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมกับขนาดประชากร เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายครอบคลุมทุกกลุ่มคณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ มีลักษณะการตอบแบบเลือกตอบ (Check list) และตอนที่ 2 สอบถามทัศนคติที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน จำนวน 9 ข้อ 2) ด้านการยอมรับและความไว้วางใจ จำนวน 10 ข้อ และ 3) ด้านความรู้ความสามารถ จำนวน 7 ข้อ รวมทั้งสิ้น 26 ข้อ แต่ละข้อมีลักษณะการตอบแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 5 ระดับ ตัวอย่างแบบสอบถาม แสดงในภาพที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ชาย หญิง เพศที่สาม
2. คณะ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม

ข้อคำถาม	ระดับทัศนคติ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน					
1.1 ท่านคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความมั่นคงทางอารมณ์					
1.2 ท่านคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความสามารถปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี					
2. ด้านการยอมรับการความไว้วางใจ					
2.1 ท่านมีความไว้วางใจต่อครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สาม					
2.2 ท่านคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความเอาใจใส่ผู้อื่น					
3. ด้านความรู้ - ความสามารถ					
3.1 ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความรู้ความสามารถตามสาขาวิชา					
3.2 ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเพศอื่น					

ภาพที่ 1 ตัวอย่างเครื่องมือวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศวิถี จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญที่มีลักษณะเป็นเพศที่สาม จำนวน 1 คน ได้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามและนิยามเชิงปฏิบัติการของข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ พบว่ามีข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 จำนวน 4 ข้อ ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าสามารถตัดทิ้งได้โดยไม่กระทบกับคุณลักษณะที่มุ่งวัด จึงเหลือข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ นอกจากนี้ยังมีการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยกับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำนวน 50 คน และวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก พบว่า ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง .35 - .76 มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .86

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามไปยังคณะต่างๆตาม สัดส่วนของการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวนทั้งสิ้น 280 ชุด เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยดำเนินการ ตรวจสอบความเรียบร้อยและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีการตอบที่สมบูรณ์ ได้จำนวนทั้งสิ้น 260 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ด้วยการ วิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 260 คน เป็นเพศหญิง 131 คน (ร้อยละ 50.4) เพศชาย 98 คน (ร้อยละ 37.7) และ เพศที่สามจำนวน 31 คน (ร้อยละ 11.9) ซึ่งสังกัดกลุ่มคณะสายสังคมศาสตร์มากที่สุด จำนวน 178 คน (ร้อยละ 68.5) รองลงมา คือ สายวิทยาศาสตร์ประยุกต์ จำนวน 48 คน (ร้อยละ 18.5) และสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 34 คน (ร้อยละ 13.1) ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ตัวแปร	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	98	37.7
	หญิง	131	50.4
	เพศที่สาม	31	11.9
	รวม	260	100.0
กลุ่มคณะ	สายสังคมศาสตร์	178	68.5
	สายวิทยาศาสตร์ประยุกต์	48	18.5
	สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ	34	13.1
	รวม	260	100.0

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 260 คน ได้ตอบแบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน 2) ด้านการยอมรับและความไว้วางใจ และ 3) ด้านความรู้ ความสามารถ พบว่า กลุ่ม ตัวอย่างมีทัศนคติต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้าน บุคลิกภาพและการปฏิบัติตนอยู่ ด้านการยอมรับและความไว้วางใจ และด้านความรู้-ความสามารถ อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะคิดที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความหมาย
ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน	4.13	.50	มาก
ด้านการยอมรับและความไว้วางใจ	3.70	.54	มาก
ด้านความรู้ ความสามารถ	3.96	.58	มาก
ภาพรวม	4.02	.48	มาก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ทักษะคิดที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามจำแนกตามรายด้าน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3 – 5

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะคิดที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน

ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความหมาย
1. ท่านคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความมั่นคงทางอารมณ์	3.67	.73	มาก
2. ท่านคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความสามารถปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี	4.26	.73	มาก
3. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่สังคม	1.68	.95	น้อย
4. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมักจะใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล	2.07	.94	น้อย
5. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามสร้างเสียงหัวเราะและความสุขให้กับคนรอบข้าง	4.30	.80	มาก
6. บุคคลที่เป็นเพศที่สามมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพครู	1.46	.84	น้อย
7. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามให้ความสนใจต่อผู้เรียนเท่าเทียมกันโดยไม่มีอคติกับผู้เรียน	3.84	.90	มาก
8. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีการรับและส่งข้อมูลข่าวสารผ่านทาง social media อย่างสร้างสรรค์	4.14	.71	มาก
9. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม	4.13	.73	มาก

จากตารางที่ 3 ทักษะคิดของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม พบว่าส่วนใหญ่แล้วทักษะคิดของนิสิตที่มีต่อบุคลิกภาพและการปฏิบัติตนของบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม ที่เป็นข้อคำถามทางบวกอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ นิสิตคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามสร้างเสียงหัวเราะและความสุขให้กับคนรอบข้าง (mean = 4.30, SD = .80) รองลงมาคือ ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความสามารถปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี (mean = 4.26, SD = .73) ในขณะที่ข้อคำถามที่เป็นข้อความทางลบสะท้อนความคิดเห็นในระดับน้อย ได้แก่ บุคคลที่เป็นเพศที่สามมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพครู (mean = 1.46, SD = .84) ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่สังคม (mean = 1.68, SD = .95) และครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมักจะใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล (mean = 2.07, SD = .94)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทศนคติที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามด้านการยอมรับการ
ความไว้วางใจ

ด้านการยอมรับการความไว้วางใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
1. ท่านมีความไว้วางใจต่อครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สาม	4.08	.80	มาก
2. ท่านคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความเอาใจใส่ผู้อื่น	4.12	.72	มาก
3. เมื่อท่านมีปัญหาท่านเลือกที่จะปรึกษาครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามก่อน	3.19	.93	ปานกลาง
4. ท่านให้การยอมรับครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สาม	4.55	.70	มากที่สุด
5. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความเป็นกันเองกับนักเรียน	4.35	.68	มาก
6. ท่านคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามเป็นบุคคลที่ใช้เหตุผลในการตัดสินเรื่องต่างๆ	3.88	.77	มาก
7. ท่านคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามยอมรับและปฏิบัติตามมติของคนส่วนใหญ่แม้ว่าจะ ไม่เห็นด้วย	3.80	.87	มาก
8. ท่านคิดว่าครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นนั้นไม่จำเป็นต้อง เข้าใจเหตุผลที่เขาคิดไม่เหมือนผู้เรียนและไม่ควรบังคับให้คนอื่นคิดเหมือนผู้สอน	3.75	.84	มาก
9. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามจะทุ่มเทการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จแม้จะ ยากลำบากเพียงใดก็ตาม	4.07	.72	มาก
10. ท่านสนใจติดตามข่าวสารเกี่ยวกับครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในระดับมหาวิทยาลัย ชุมชน ประเทศ และระดับโลก	3.90	.90	มาก

จากตารางที่ 4 ทศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม ด้านการ
ยอมรับและความไว้วางใจ พบว่า นิสิตให้การยอมรับครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สาม ในระดับมากที่สุด (mean = 4.55, SD = .70)
รองลงมา คือ ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความเอาใจใส่ผู้อื่น (mean = 4.35, SD = .68) และครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความ
เป็นกันเองกับนักเรียน (mean = 4.12, SD = .72) ตามลำดับ มีเพียงข้อคำถามเดียวที่มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง นั่นคือ เมื่อ
ท่านมีปัญหาท่านเลือกที่จะปรึกษาครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามก่อน (mean = 3.19, SD = .93)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทศนคติที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามด้านความรู้ -
ความสามารถ

ด้านความรู้ - ความสามารถ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปล ความหมาย
1. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความรู้ความสามารถตามสาขาวิชา	4.28	.67	มาก
2. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเพศอื่น	3.27	.84	มาก
3. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความสามารถในการสื่อสารด้วยอวัจนภาษา	4.01	.71	มาก
4. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมักมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจ	4.12	.71	มาก
5. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหา	4.10	.73	มาก
6. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมักแสวงหาความรู้ที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.07	.75	มาก
7. ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามเป็นบุคคลที่สามารถปฏิบัติงานที่มีความซับซ้อนได้ เป็นอย่างดี	3.90	.78	มาก

จากตารางที่ 5 ทศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม ด้านความรู้ ความสามารถ พบว่าทุกข้อคำถามมีความคิดเห็นในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่สูงที่สุด คือ ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความรู้ความสามารถตามสาขาวิชา (mean = 4.28, SD = .67) รองลงมา คือ ครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมักมีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจ (mean = 4.12, SD = .71) และครู/อาจารย์ที่เป็นเพศที่สามมีความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหา (mean = 4.10, SD = .73) ตามลำดับ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามจําแนกตามเพศและกลุ่มคณะ ผลปรากฏ ดังตารางที่ 6 และ 7

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของนิสิตที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามเมื่อเพศต่างกัน

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน	ระหว่างกลุ่ม	2.06	2	1.03		
	ภายในกลุ่ม	62.51	257	.24	4.24	.015
	รวม	64.57	259			
ด้านการยอมรับการความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	2.82	2	1.41		
	ภายในกลุ่ม	72.80	257	.28	4.95	.008
	รวม	75.61	259			
ด้านความรู้ - ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	3.55	2	1.77		
	ภายในกลุ่ม	82.95	257	.32	5.49	.005
	รวม	86.50	259			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.73	2	1.37		
	ภายในกลุ่ม	58.01	257	.23	6.05	.003
	รวม	60.74	259			

จากตารางที่ 6 พบว่า นิสิตที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ทัศนคติของนิสิตที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามเมื่อเพศต่างกัน

ตัวแปร	รายคู่	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	Sig.
ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน	ชาย หญิง	-.14017*	.06587	.034
	ชาย เพศที่สาม	-.26765*	.10163	.009
	หญิง ชาย	.14017*	.06587	.034
	หญิง เพศที่สาม	-.12747	.09850	.197
	เพศที่สาม ชาย	.26765*	.10163	.009
	เพศที่สาม หญิง	.12747	.09850	.197
ด้านการยอมรับการความไว้วางใจ	ชาย หญิง	-.18488*	.07108	.010
	ชาย เพศที่สาม	-.28720*	.10967	.009

ตัวแปร	รายชื่อ	ผลต่างของ	ความคลาดเคลื่อน	Sig.		
	หญิง	ชาย	.18488*	.07108	.010	
		เพศที่สาม	-.10231	.10630	.337	
	เพศที่สาม	ชาย	.28720*	.10967	.009	
		หญิง	.10231	.10630	.337	
	ด้านความรู้ - ความสามารถ	ชาย	หญิง	-.15780*	.07588	.039
			เพศที่สาม	-.37087*	.11707	.002
หญิง		ชาย	.15780*	.07588	.039	
		เพศที่สาม	-.21307	.11347	.062	
เพศที่สาม		ชาย	.37087*	.11707	.002	
		หญิง	.21307	.11347	.062	
ภาพรวม	ชาย	หญิง	-.16095*	.06345	.012	
		เพศที่สาม	-.30857*	.09790	.002	
	หญิง	ชาย	.16095*	.06345	.012	
		เพศที่สาม	-.14762	.09489	.121	
	เพศที่สาม	ชาย	.30857*	.09790	.002	
		หญิง	.14762	.09489	.121	

จากตารางที่ 7 การเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ด้านความคิดเห็นด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตัว ค่าเฉลี่ยทัศนคติของนิสิตเพศชายแตกต่างกับเพศหญิง และเพศชายแตกต่างจากเพศที่สาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ด้านการยอมรับการความไว้วางใจค่าเฉลี่ยทัศนคติของนิสิตเพศชายแตกต่างกับเพศหญิง และเพศชายแตกต่างจากเพศที่สาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ด้านความรู้ - ความสามารถ ค่าเฉลี่ยทัศนคติของนิสิตเพศชายแตกต่างกับเพศหญิง และเพศชายแตกต่างจากเพศที่สาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และในภาพรวมค่าเฉลี่ยทัศนคติของเพศชายแตกต่างกับเพศหญิง และเพศชายแตกต่างกับกับเพศที่สาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของนิสิตที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามเมื่อกลุ่มคณะต่างกัน

ตัวแปร	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน	ระหว่างกลุ่ม	.265	2	.132	.529	.590
	ภายในกลุ่ม	64.307	257	.250		
	รวม	64.572	259			
ด้านการยอมรับการความไว้วางใจ	ระหว่างกลุ่ม	.005	2	.002	.008	.992
	ภายในกลุ่ม	75.609	257	.294		
	รวม	75.614	259			
ด้านความรู้ - ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	.245	2	.123	.365	.695
	ภายในกลุ่ม	86.250	257	.336		
	รวม	86.495	259			

ตัวแปร	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.106	2	.053		
	ภายในกลุ่ม	60.631	257	.236	.225	.799
	รวม	60.737	259			

จากตารางที่ 8 พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของนิสิตที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สามเมื่อกลุ่มคณะต่างกันั้น ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มคณะทั้งภาพรวมและรายด้าน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม พบว่า ในภาพรวมนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีทัศนคติในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงการยอมรับในบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม ทั้งในด้านบุคลิกภาพและการปฏิบัติตน ด้านการยอมรับการความไว้วางใจ และด้านความรู้ – ความสามารถ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสังคมไทยเปิดกว้างยิ่งขึ้นในเรื่องของการเบี่ยงเบนทางเพศ เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคที่สังคมมีลักษณะพหุวัฒนธรรม สมาชิกของสังคมมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ รูปแบบการใช้ชีวิต และ มีการยอมรับในความเปลี่ยนแปลงรวมทั้งความแตกต่างของกลุ่มต่างๆ เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติ พฤติกรรมบางอย่างที่เคยต้องปกปิดไว้เนื่องจากขัดต่อวัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อเดิมๆ ก็ได้รับการเปิดเผย และยอมรับมากยิ่งขึ้น สิ่งหนึ่งที่ได้สังเกตเห็นได้ชัดคือการมีตัวตนในสังคมของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่มีศัพท์ เรียกกันทั่วไปตั้งแต่ กะเทย สาวประเภทสอง คนรักเพศเดียวกัน เพศที่สาม คนข้ามเพศ เกย์ ทอม ดี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการยอมรับคนข้ามเพศ คือ ผู้ชายทำตัวเป็นผู้หญิง และผู้หญิงทำตัวเป็นชาย พบว่าการยอมรับผู้ชายทำตัวเป็นผู้หญิง และผู้หญิงทำตัวเป็นชาย ไม่แตกต่างกัน แต่การยอมรับเพิ่มมากขึ้น ในการสำรวจครั้งที่ 2 คือในปี 2551 กลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 20 ที่ตอบว่า “ยอมรับได้” และสัดส่วนของผู้ที่ยอมรับ ได้เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 25 ในปี 2554 แต่การยอมรับคนข้ามเพศมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย โดยกลุ่มที่มีอายุน้อยจะมีการยอมรับมากกว่ากลุ่มที่มีอายุมากกว่า คือ กลุ่ม Gen Y ที่ขณะสำรวจปี 2551 มีอายุ 15–28 ปี และ ปี 2554 มีอายุไม่เกิน 31 ปี มีการยอมรับมากที่สุด (1 ใน 3) รองลงมาคือ Gen X ซึ่งเป็นกลุ่มวัยทำงาน อายุระหว่าง 29–43 และ 32–46 ปี ในปี 2551 และ 2554 ตาลำดับ ส่วน Baby Boomer ซึ่งเป็นกลุ่มอายุที่จัดเป็นพวก “อนุรักษ์นิยม” อายุ 44–62 ในปี 2551 และ 47–65 ในปี 2554 มีการยอมรับบุคคลที่ทำตัวข้ามเพศร้อยละ 16 และเพิ่มเป็นร้อยละ 22 ในการสำรวจปี 2554 และกลุ่มอายุมากที่สุดมีการยอมรับน้อยที่สุด คือ กลุ่ม Silent Gen/ Greatest Gen มีการยอมรับผู้ที่ทำตัวข้ามเพศเพียงร้อยละ 10 ในปี 2551 และในการสำรวจในปี 2554 ร้อยละของ การยอมรับเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเป็นร้อยละ 12 ในขณะที่กลุ่มผู้ที่มีอายุน้อยมีการยอมรับเพิ่มมากกว่าคือจากร้อยละ 33 เป็นร้อยละ 40 (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558)

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นเพศที่สาม พบว่า นิสิตชายมีทัศนคติแตกต่างจากเพศหญิง และนิสิตชายมีทัศนคติแตกต่างจากเพศที่สาม ซึ่งค่าเฉลี่ยทัศนคติของเพศชาย นั้นต่ำกว่าเพศหญิงและเพศที่สาม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเพศชายอาจจะรู้สึกยังไม่ให้การยอมรับเท่าที่ควร เพราะสังคมไทยยังมีลักษณะของผู้ชายเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำในทุกๆด้าน นอกจากนี้ พิมลพรรณ อิศรภักดี (2558) ยังได้สรุปอีกว่า ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ายังมีคนบางกลุ่มก็ยังรู้สึกและมองผู้มีความหลากหลายทางเพศนี้ ในแง่ลบ หรือยังไม่ยอมรับโดยสมบูรณ์ สังคมไทยเอง ยังคงมีปัญหาการกีดกัน ความรังเกียจอย่างไร้เหตุผล รวมถึง ความเชื่อผิดๆ และความไม่เข้าใจที่มีต่อการรักเพศเดียวกัน การข้ามเพศ และประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศอื่นๆ (Winter, 2011, หน้า 252–253 อ้างใน นรุตม์, ม.ป.ป.) การกีดกันผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีการวิพากษ์ วิจารณ์ในสังคมเรื่องหนึ่งคือ การออกกระเป๋ยไม่ให้ผู้ที่ไม่แปลงเพศ เกย์และหญิงรักหญิงเข้า

เรียนในสถาบันการศึกษา ที่ทำหน้าที่ผลิตบุคลากรทางการศึกษาเมื่อ พ.ศ. 2539–2540 แต่ข้อห้ามดังกล่าวก็ถูกยกเลิกไปแล้ว รวมทั้งการติตราผู้ที่มีลักษณะข้ามเพศเป็นการผิดเพศหรือผิดธรรมชาติ แต่การแสดงออกในสังคมของบุคคลทั่วไปที่ไม่ยอมรับความหลากหลายทางเพศ มักไม่มีการแสดงออก อย่างชัดเจน แม้ไม่มีการว่ากล่าว แต่อาจแสดงด้วยภาษากาย สายตาที่สื่อถึงการไม่ยอมรับ มองว่าเป็นกลุ่มที่มี ความแปลกแยก หรือมีการเรียกชื่อที่สื่อไปในทางลบ เช่น กะเทย ตืด เกย์ การปรากฏภาพของเกย์และกะเทย ที่ออกมาตามสื่อต่างๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ยังมีการแสดงภาพเชิงลบ เช่น เป็นตัวตลก แสดง กิริยาท่าทางในลักษณะคลั่งไคล้ในราคา หรือการเสนอข่าวที่แสดงว่าบุคคลเพศที่สามมีอารมณ์รุนแรง โหดเหี้ยม หรือ ขายบริการ เป็นภัยสังคมที่ไปหลอกลวง มอมยาเพื่อปลดทรัพย์คู่ขา เป็นต้น

สำหรับในสถาบันการศึกษา มุมมองที่มีต่อเพศทางเลือกยังพบว่า เพศทางเลือกเป็นสภาวะผิดปกติ จำต้องได้รับการแก้ไข และด้วยเหตุนี้ ทำให้เด็กนักเรียนที่เป็นเพศทางเลือกหลายต่อหลายคนจากประสบการณ์ที่ผ่านมา เลือกที่จะเข้าหาครูที่พวกเขาไว้วางใจโดยไม่จำเป็นต้องเป็นครูด้านเพศศึกษาที่สอนตามแบบเรียนที่พวกเขา มองว่าเป็นแบบเรียนที่มีปัญหามากกว่าตัวพวกเขาเองนั่นเองมากกว่า (นิธิ นิธิวีรกุล, 2560) แม้ว่าภาพของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศจะเห็นได้ทั่วไปทั้งในที่สาธารณะ สถานศึกษา ที่ทำงาน รวมทั้งปรากฏตัวในละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือแฉดวงสังคมของบุคคลชั้นนำ จนทำให้มีความเข้าใจว่าทัศนคติทั่วไป ของสังคมไทยที่มีต่อความหลากหลายทางเพศ คือ การยอมรับ แต่จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจระดับประเทศ 2 โครงการครั้งนี้ พบว่า ตัวอย่างจากการสำรวจในทุกวันนี้มีเพียงส่วนน้อยที่ “ยอมรับได้” แต่ส่วนใหญ่ “ยอมรับไม่ได้” รวมทั้งมีประมาณ 1 ใน 5 ที่ตอบว่ารู้สึกเฉยๆ/ไม่มีความคิดเห็นกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงอาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยมีทัศนคติต่อความหลากหลายทางเพศแบบที่นักวิชาการต่างประเทศวิเคราะห์ว่ามีลักษณะ “ทนได้ แต่ยอมรับไม่ได้” (Jackson & Cook, 1999)

กฤตยา อาชวนิจกุล (2554) วิเคราะห์ว่าบริบทที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเรื่องเพศวิถีในสังคมไทย น่าจะมาจาก การเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือ (1) เสรีภาพทางการเมืองนำมาสู่เสรีภาพเพศวิถี คนหนุ่มสาวในมหาวิทยาลัย และในระดับโรงเรียนต่างออกมาทำกิจกรรมสาธารณะเพื่อผู้อื่น การเรียนรู้เรื่องเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ กระจายไป อย่างรวดเร็ว (2) การระบาดของเอชไอวี/เอดส์และการเติบโตของภาค ประชาสังคม (ประมาณหลัง พ.ศ. 2530) มีการขับเคลื่อนเรื่องเพศวิถี เริ่มจากงานเอดส์และเกิดการปรากฏตัวของ เกย์และกะเทยที่ทำงานด้านเอดส์ รวมถึงการเกิดขององค์กรที่ทำงานด้านสิทธิของคนรักเพศเดียวกัน (3) การเติบโต ของการสื่อสารสนเทศตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ในการเรียนรู้เรื่องเพศ บุคคล สามารถที่จะเรียนรู้ เลือกที่จะเข้าถึงเรื่องเพศแบบใดก็ได้ ซึ่งกฤตยา อาชวนิจกุล (2554) สันนิษฐานว่าคนที่เติบโต มากับสังคมไซเบอร์นี้ น่าจะมีวิถีทางเพศแตกต่างไปจากคนรุ่นก่อนหน้า นี้ อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ เป็นที่สังเกตว่าปัจจุบันนี้มีพื้นที่ที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้แสดงตัวตนมากขึ้นในสื่อเฉพาะ เช่น นิตยสารของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ การจัดกิจกรรมรณรงค์สร้างความเข้าใจขององค์กรต่างๆ รวมทั้งสื่อสาธารณะได้มีการนำเสนอภาพและข่าวเกี่ยวกับการแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกันทั้งชายรักชายและ หญิงรักหญิง ทั้งที่เป็นประชาชนทั่วไปและในกลุ่มผู้มีชื่อเสียง เช่น ดารา นักแสดง นักกีฬาทีมชาติ ในหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์อย่างครึกโครม แสดงภาพของการจัดการแต่งงานตามประเพณีทุกขั้นตอนพร้อมทั้งสินสอดทองหมั้น จำนวนมาก ท่ามกลางความยินดีของญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่าย ข่าวสารลักษณะนี้ย่อมเป็นการตอกย้ำให้เห็น ว่าการแต่งงานของบุคคลเพศเดียวกันเกิดขึ้นได้ และได้รับการยอมรับในสังคมอย่างแพร่หลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. ใน สุรีย์พร พันพื้ง และมาลี สันภูวรรณ (บรรณาธิการ). ประชากรและสังคม 2554: จุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย (หน้า 43–66). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
- กั้วพ พงแก้ว (2558,30 พฤศจิกายน). การศึกษาเพศวิถี อัตราลักษณะทางเพศสถานะและการแสดงออกอัตลักษณ์ทางเพศในสื่อ. Huso News. ฉบับที่ 210/2558
- นรุตม์ ศุภวรรธนะกุล. (ม.ป.ป.). ในแดนสวรรค์ของ “เพศที่สาม”. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2558, จาก <http://midnightuniv.org/> ในแดนสวรรค์ของ-เพศที่สาม
- นฤพล ดำรงวิเศษ. (2557). วิพากษ์ “ความเป็นหญิง” ของหญิงในร่างชาย.
- นิธิ นิธิวีรกุล, 2560. เพศทางเลือกในสถานศึกษา: เรายอมรับจริงหรือเปล่า. บทบรรณาธิการ. ออนไลน์. https://waymagazine.org/lgbtq_sex_school/
- พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558. ต่างวัยต่างทัศนะต่อความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11 “ประชากรและสังคม 2558” หน้า 45 – 63
- ภัทรภรณ์ จิ่งเลิศศิริ, 2558 ออนไลน์ http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1409816785 ค้นเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2561
- ศรีลักษณ์ เป็ยงอุตร. (2550). สิทธิมนุษยชนกับบุคคลเพศที่สาม. ออนไลน์ <http://www.humanrightscenter.go.th>.
- ศูนย์สำรวจความคิดเห็นนิด้าโพล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2560) สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่สาม. ออนไลน์ <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=317> ออนไลน์ http://www.sac.or.th/main/content_detail.php?content_id=782.
- Jackson, P. A., & Cook, N.M. (1999). Genders & sexualities in modern Thailand. Chiang Mai: Silkworm Books
- Ünaldi, S. (2011). Back In the Spotlight - The Cinematic Regime of Representation of Kathoey and Gay Men In Thailand. In P. A. Jackson (Ed.), Queer Bangkok - 21st Century Markets, Media, and Rights. (pp. 59-80). Hong Kong: Hong Kong University Press.

พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการศึกษา การติดตามข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

The Internet Usage Behavior of Srinakharinwirot University's Students related to the
studying, the following up of Information and the Political Participation

เพชรรัตน์ ไสยสมบัติ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของนิสิต พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการเรียนของนิสิต ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการเรียนกับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 400 คน โดยการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Selection) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรอิสระ ได้แก่ (1) ลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง เช่น เพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา ภูมิลำเนาและรายได้ (2) พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการเรียน (ด้านการสืบค้นข้อมูล ด้านการติดตามข่าวสาร ด้านการนำข้อมูลไปใช้ และด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต) และตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแตกต่าง โดยการหาค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ศึกษาอยู่คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และมีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท
2. นิสิตที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ และคณะที่ศึกษา แตกต่างกันไป มีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตที่ศึกษาชั้นปีและภูมิลำเนาต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน
3. พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการเรียนด้านการสืบค้นข้อมูล ด้านการติดตามข่าวสาร ด้านการนำข้อมูลไปใช้ และด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการแสดงออกทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระดับค่อนข้างต่ำ
4. พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการเรียนด้านการสืบค้นข้อมูล ด้านการติดตามข่าวสาร ด้านการนำข้อมูลไปใช้ และด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ระดับต่ำมาก

คำสำคัญ : สื่ออินเทอร์เน็ต การมีส่วนร่วมทางการเมือง พฤติกรรมการใช้สื่อ

¹ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

This research aims at studying purposes and behavior of Srinakharinwirot University's students regarding to the internet usage related to their studying and examining demographics which affect to internet usage behavior in political participation of students. It also studies the relationship between the internet usage behavior in education and political participation. Questionnaires were used in collecting data. The sample was 400 students who were accidentally selected from students attending bachelor degree in Srinakharinwirot University. Independent variables were (1) demographic factors such as gender, field and year of study, domicile and income and (2) internet usage behavior related to the studying (searching information, following up and usage of information and university's policy in supporting the access of internet usage). Dependent variable was internet usage behavior related to political participation. The statistical analysis of variance was t-test, one-way analysis of variance and Pearson Product Moment Correlation.

The results are as follows:

1. The majority of the sample group was female, studying at Faculty of Social Sciences and Faculty of Humanities, was the second year student, lived in Bangkok and the perimeters and average income per month was lower than 6,000 Baht.
2. Demographic survey reveals that students with different genders and fields of study had different behavior on the usage of internet related to political participation at a statistical. Students with different year of study and domiciles had no different behavior on the usage of internet related to political participation.
3. The internet usage behavior in searching, following up and using of information and university's policy in supporting the internet access were positively correlated at low level with behavior on the usage of internet related to political participation on the effect of decision making in political expression at a statistical significant level of .05.
4. The internet usage behavior in studying regarding to searching, following up and using of information and university's policy in supporting the internet access was positively correlated at very-low level with internet usage behavior related to political participation in following up political news at a statistical significant level of .05.

Keywords: *Internet Media, Political Participation, Internet Usage Behavior*

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Community Technology หรือ ICT) เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนแทบจะทุกเพศ ทุกวัย และทุกสาขาอาชีพ ข้อมูลข่าวสารสามารถส่งผ่านถึงกันทั่วโลกอย่างไร้พรมแดนจนเกิดสังคมที่เรียกว่า “สังคมข้อมูลข่าวสาร” (Information Society) ซึ่งหมายถึงสังคมที่มีการนำสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ มาช่วยดำเนินกิจกรรมทั้งเพื่อตนเอง สังคม ชุมชนและประเทศ ข้อมูลข่าวสารสามารถส่งผ่านกันทั้งในรูปของเสียงภาพและข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษร นวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยปัจจุบันเอื้อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้นโดยผ่านเครือข่ายของคอมพิวเตอร์ที่โยงใยไปทั่วโลกหรือที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ทำให้คนทั่วโลกสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมกันทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วขึ้น

ความก้าวหน้าของระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสารก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ทางสังคม คือ เครือข่ายสังคมที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่า “สังคมออนไลน์” (Social Network) โดยเครือข่ายสังคมออนไลน์นี้เป็นพื้นที่สาธารณะที่สมาชิก ได้แก่ คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกเชื้อชาติ และศาสนา ทุกระดับการศึกษาอาชีพ และทุกกลุ่มสังคมย่อยจาก

ทั่วโลกเป็นผู้สื่อสาร หรือเขียนเล่าเนื้อหาเรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ และวิดีโอ ที่สมาชิกเขียนและทำขึ้นเองหรือพบเจอจากสื่ออื่น ๆ แล้วนำมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตนผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ เครือข่ายสังคมออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ก่อให้เกิดวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีของสื่อสังคมออนไลน์หลากหลายประเภท (ทศธนนท์ พุ่มนุช, 2553) อินเทอร์เน็ตมีบทบาทและมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของคนเราเป็นอย่างมาก อินเทอร์เน็ตสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลด้านความบันเทิง ด้านการแพทย์ การกีฬา การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม และอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงเปรียบเสมือนเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่ที่ผู้ที่สนใจสามารถใช้ประโยชน์จากมันได้ ที่สำคัญที่สุดคือการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา โดยนักเรียน นิสิตนักศึกษาสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม หรือสืบค้นข้อมูลที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์หรือครูผู้สอน และครูอาจารย์ก็สามารถใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อในการสอนหรือให้ความรู้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการเป็นผู้บรรยายหรือผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษานั้น พบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตและสามารถเข้าถึงสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างง่ายดาย และใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย จากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน และนอกห้องเรียน นิสิตนักศึกษาและอาจารย์ส่วนใหญ่จะพกพาสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตตลอดเวลา และสังเกตเห็นพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาใช้เวลาส่วนใหญ่ไม่ว่าจะขณะเรียนในห้องเรียน ช่วงพักเบรกนอกห้องเรียน ขณะรับประทานอาหารหรือเวลาพักผ่อนกับอุปกรณ์สื่อสารที่ตนเองพกพา จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่านิสิตเหล่านั้นใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ใด และใช้เพื่อการศึกษาหรือไม่ และหากใช้เพื่อการศึกษาแล้วนั้น สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถทำให้นิสิตเหล่านั้นเรียนรู้และมีความอยากรู้มากขึ้นหรือไม่ และจากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง นโยบายสาธารณะ รัฐบาลกับการพัฒนา และสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องการการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเพื่อถกประเด็นปัญหาสังคมหรือสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบัน พบว่านิสิตส่วนใหญ่มีความรู้รอบตัวน้อยมากโดยเฉพาะในเรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองของรัฐบาล การออกนโยบายและการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนในวิชาที่ผู้วิจัยสอนเป็นอย่างมาก ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบว่าในชีวิตประจำวันนิสิตใช้อินเทอร์เน็ตประเภทใด ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด โดยจะเน้นไปที่การใช้สื่อเพื่อการศึกษา และประเด็นการใช้สื่อในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

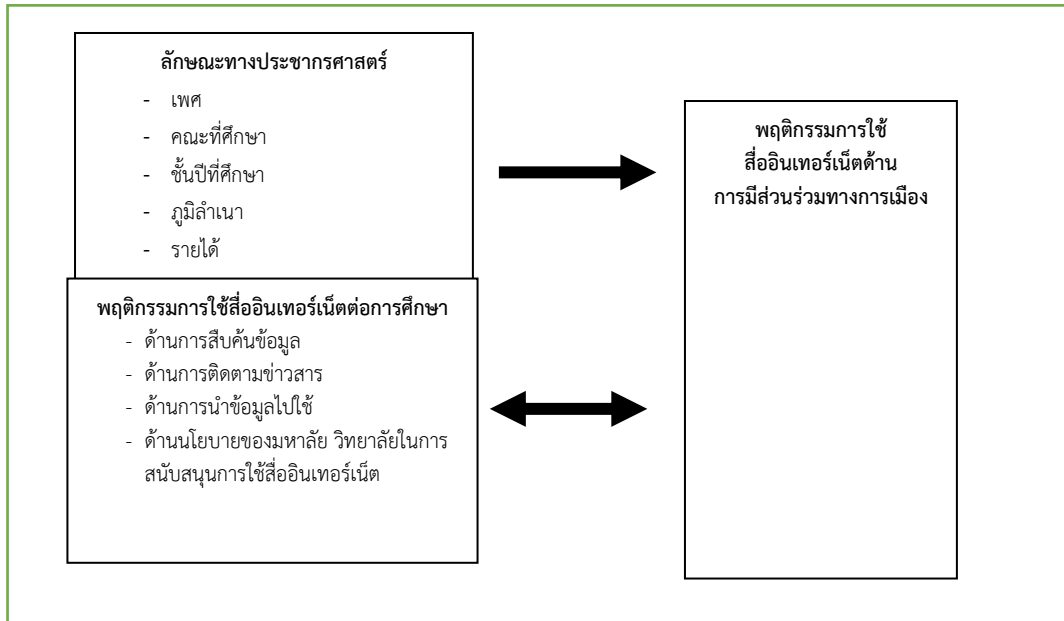
1. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของการใช้อินเทอร์เน็ตของนิสิต
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการศึกษาของนิสิต
3. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการศึกษาและพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 นิสิตที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา ภูมิภาค และรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตต่อการศึกษา ประกอบด้วยด้านการสืบค้นข้อมูล ด้านการติดตามข่าวสาร ด้านการนำข้อมูลไปใช้ และด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ (Field Survey) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยทำการศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา ภูมิลำเนา และรายได้ ว่ามีผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง พร้อมทั้งศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการเรียนของนิสิต มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 1-4 ในปีการศึกษา 2558 ซึ่งเป็นปีที่ทำการเก็บข้อมูลวิจัย มีนิสิตจำนวนทั้งสิ้น 18,871 คน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2559) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane' (1973 : 727-728) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน โดยการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Selection) ไม่เฉพาะเจาะจง โดยทำการสุ่มสอบถามข้อมูลจากนิสิตที่พบเมื่อทำการลงสำรวจข้อมูลในบริเวณมหาวิทยาลัย แต่เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มจนได้จำนวน 400 ชุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Selection) โดยให้นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ถึง 4 ทำการให้ข้อมูล ซึ่งมีคำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1: แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2: แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต
- ตอนที่ 3: พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษา
- ตอนที่ 4: พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ สถิติวิเคราะห์ค่าที (Independent t-test) สถิติ F-test สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ พบว่า

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 และเพศชาย จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8

คณะที่ศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาอยู่คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 รองลงมา คือ คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8

ชั้นปีที่ศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 รองลงมาชั้นปีที่ 1 จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 ชั้นปีที่ 3 จำนวน 9 คน คิดเป็น ร้อยละ 2.3 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

ภูมิลำเนา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 รองลงมาภาคกลาง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ภาคใต้ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ภาคเหนือ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 และภาคตะวันออก จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ

รายได้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 6,000 บาท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมา มีรายได้ 6,000 - 9,000 บาท จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 ถัดมามีรายได้ 9,001 - 12,000 บาท จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 มีรายได้ 12,001 - 15,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 และมีรายได้มากกว่า 15,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

ตาราง 1 : แสดงจำนวนความถี่ และค่าร้อยละ ของวัตถุประสงค์ของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของนิสิต

วัตถุประสงค์ของการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพื่อการศึกษาหาข้อมูล	75	18.8
2. เพื่อทำงาน/ธุรกิจ	24	6.0
3. เพื่อค้นคว้าข้อมูลทำรายงาน	13	3.3
4. เพื่อติดตามข่าวสาร	39	9.8
5. เพื่อความบันเทิง	203	50.8
6. เพื่อกิจธุระส่วนตัว	46	11.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่าวัตถุประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นอันดับ 1 คือเพื่อความบันเทิง จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมา คือ เพื่อการศึกษาหาข้อมูล จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 เพื่อกิจธุระส่วนตัว จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 เพื่อติดตามข่าวสาร จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 เพื่อทำงาน/ธุรกิจ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และเพื่อค้นคว้าข้อมูลทำรายงาน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3

2. พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการศึกษาของนิสิต

ตาราง 2 : แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แบบรวมและรายด้าน

พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. ด้านการสืบค้นข้อมูล	3.93	.593	มาก
2. ด้านการติดตามข่าวสาร	3.43	.732	มาก
3. ด้านการนำข้อมูลไปใช้	3.94	.685	มาก
4. ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต	3.74	.690	มาก
รวม	3.76	.461	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการศึกษาแบบรวมและรายด้าน โดยรวมให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการสืบค้นข้อมูล โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือ การใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นหาข้อมูลในการทำรายงาน/งานที่อาจารย์มอบหมาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และเพื่อการสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ การใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม นอกเหนือจากข้อมูลที่บรรยายในชั้นเรียน การสืบค้นบทความวิชาการ และเพื่ออ่านตำราทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05, 3.74 และ 3.72 ตามลำดับ และให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือ การสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมระหว่างอยู่ในชั้นเรียนในเรื่องที่อาจารย์ผู้สอนกำลังบรรยาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37

ด้านการติดตามข่าวสาร โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ คือ การใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารประจำวัน การติดตามข่าวบันเทิง การติดตามข่าวสารด้านสังคม และการติดตามข่าวด้านกีฬา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12, 3.86, 3.65 และ 3.46 ตามลำดับ และให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ คือ การใช้อินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านเศรษฐกิจ การติดตามนโยบายของรัฐบาล การติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาล และการติดตามข่าวสารด้านการเมือง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29, 3.06, 2.99 และ 2.99 ตามลำดับ

ด้านการนำข้อมูลไปใช้ โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ การไม่หลงเชื่อ/ส่งต่อข้อมูลอันเป็นเท็จผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต การใช้วิจารณญาณในการพิจารณาข้อมูลข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ต การมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต และการมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06, 4.04, 3.84 และ 3.83 ตามลำดับ

ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ สามารถลงทะเบียนเรียน ตรวจสอบตารางเรียน ตารางสอบ และผลการเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง อาจารย์ผู้สอนให้ติดต่อและประสานงานผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ถัดมา มศว. มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับนิสิตอย่างชัดเจน ระบบลงทะเบียน (Supreme) ของมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพ ถัดมา มศว. มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย และภายใน มศว. มีพื้นที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19, 3.91, 3.66, 3.60, 3.60 และ 3.48 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ เมื่อต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองจะค้นหาจากอินเทอร์เน็ตเป็นอันดับแรก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 รองลงมา คือ การเข้าไปดูข้อมูล/ข่าวสารทางการเมืองในอินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 ถัดมา มีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับน้อย 6 ข้อ คือ การมีอารมณ์ร่วมขณะอ่านข่าวสารทางการเมืองหรือข่าวที่ได้รับการแชร์มา การส่งต่อหรือแชร์ข้อมูล/ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต การติดตามการชุมนุมทางการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ต การวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ได้มีการเชิญชวนผ่านอินเทอร์เน็ต โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58, 2.45, 2.43, 2.32, 2.29 และ 2.08 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังค้นพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อด้านต่าง ๆ อีก ดังนี้

1. **อิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง** พบว่าการรับสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.03 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 2.102 อิทธิพลต่อการตัดสินใจในการแสดงออกทางการเมือง พบว่าข้อมูลทางการเมืองที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการแสดงออกทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.83 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.147

2. **การติดตามข่าวสารทางการเมือง** พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาในการติดตามข่าวสารทางการเมือง ต่ำสุดที่ 0 ชั่วโมง/วัน และสูงสุดที่ 10 ชั่วโมง/วัน

3. **การร่วมชุมนุม/แสดงออกทางการเมือง** พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไปร่วมชุมนุม/แสดงออกทางการเมือง 1 ครั้ง จำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 86.5 รองลงมา 2 - 3 ครั้ง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 มากกว่า 5 ครั้ง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และไปทุกครั้งที่มีการชุมนุม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

4. **การติดตามข่าวความเคลื่อนไหวผ่านสื่อ** พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ติดตามข่าวความเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook, Twitter และอื่น ๆ) จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8 รองลงมา คือ สื่อมวลชน (โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร) จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 และ สื่อบุคคล (เพื่อน ครอบครัว แกนนำ) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ตามลำดับ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อการทดสอบสมมติฐาน แสดงดังตาราง 3 และตาราง 4 ดังนี้

ตาราง 3 : สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

ปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์	พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง		
	1. ด้านอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง	2. ด้านอิทธิพลการตัดสินใจแสดงออกทางการเมือง	3. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง
เพศ	✗	✓	✓
คณะที่ศึกษา	✗	✓	✗
ชั้นปีที่ศึกษา	✗	✗	✗
ภูมิลำเนา	✗	✗	✓
รายได้	✗	✗	✗

เครื่องหมาย ✓ หมายถึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) (มีความแตกต่างกัน)

✗ หมายถึงปฏิเสธสมมติฐานรอง ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) (ไม่มีความแตกต่างกัน)

ตาราง 4 : สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง	พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการศึกษา			
	1. ด้านการสืบค้นข้อมูล	2. ด้านการติดตามข่าวสาร	3. ด้านการนำข้อมูลไปใช้	4. ด้านนโยบายมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต
1. ด้านอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง	✗	✗	✗	✗
2. ด้านอิทธิพลต่อการตัดสินใจแสดงทางการเมือง	✗	✓	✓	✓
3. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	✓	✓	✗	✗

เครื่องหมาย ✓ หมายถึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) (มีความสัมพันธ์)
 ✗ หมายถึงปฏิเสธสมมติฐานรอง ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) (ไม่มีความสัมพันธ์)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาดังนี้
 วัตถุประสงค์ในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของนิสิตมากที่สุดคือ เพื่อความบันเทิง เพื่อการศึกษาหาข้อมูล เพื่อกิจธุระส่วนตัว เพื่อการติดตามข่าวสาร เพื่อการทำงาน/ธุรกิจ และเพื่อค้นหาข้อมูลทำรายงาน ตามลำดับ

พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการศึกษาของนิสิต แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ (1) ด้านการสืบค้นข้อมูล กระทำมากที่สุดคือสืบค้นข้อมูลในการทำรายงาน/งานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา สืบค้นเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่อาจารย์ผู้สอนบรรยายในชั้นเรียน สืบค้นบทความวิชาการ สืบค้นเพื่ออ่านตำราทางอิเล็กทรอนิกส์ และเพื่อค้นหาข้อมูลระหว่างที่อาจารย์บรรยายในชั้นเรียน ตามลำดับ (2) ด้านการติดตามข่าวสาร จะใช้อินเทอร์เน็ตติดตามข่าวสารเป็นประจำทุกวัน โดยจะติดตามข่าวบันเทิงและข่าวสังคมมากที่สุด รองลงไปคือ ข่าวกีฬา ข่าวเศรษฐกิจ และนโยบายของรัฐบาล ส่วนติดตามน้อยที่สุดคือ ข่าวการเมืองและผลการดำเนินงานของรัฐบาล (3) ด้านการนำข้อมูลไปใช้ เมื่อนิสิตได้รับข้อความหรือสืบค้นข้อความแล้ว นิสิตจะตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล ใช้วิจารณญาณในการพิจารณาข้อมูล และไม่หลงเชื่อในการส่งต่อข้อมูลอันเป็นเท็จผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต และ (4) ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนให้นิสิตใช้อินเทอร์เน็ตนั้น พบว่านิสิตสามารถลงทะเบียนเรียน ตรวจสอบตารางเรียน ตารางสอบผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง และติดต่อกับอาจารย์ผู้สอนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ แต่ทั้งนี้ระบบลงทะเบียนของมหาวิทยาลัย (Supreme) พื้นที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตไร้สายห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับนิสิต นิสิตให้ความเห็นในระดับต่ำกว่าการนำไปใช้

สำหรับลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น พบว่านิสิตเพศชายมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณวดี ขำจรัสและเยาวภา ประคองศิลป์ (2553) ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของศิวัช จันทนาสุภาภรณ์ (2554) ที่ศึกษาทัศนคติต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์: กรณีศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่พบว่าเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์แตกต่างกัน ต่อมาคือด้านคณะที่ศึกษา พบว่า นิสิตที่ศึกษาคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคณะวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชนตตี สยานานนท์ (2555) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมและปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งค้นพบว่านักศึกษาที่กำลังศึกษาในคณะที่ต่างกัน

มีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน และงานวิจัยของของศิวัช จันทนาสุภาภรณ์ (2554) ที่จำแนกตามคณะพบว่ามีความแตกต่างกัน ต่อมาคือนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชเนตตี สยนาหนท์ (2555) ซึ่งค้นพบว่านักศึกษาที่ศึกษาชั้นปีที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่แตกต่างกัน และนิสิตที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษา ประกอบด้วยด้านการสืบค้นข้อมูล ด้านการติดตามข่าวสาร ด้านการนำข้อมูลไปใช้ และด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ตนั้น ด้านการสืบค้นข้อมูลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษา ด้านการสืบค้นข้อมูล ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตด้านอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองและด้านอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการแสดงออกทางการเมือง

พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษาด้านการติดตามข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตด้านอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการแสดงออกทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษาด้านการติดตามข่าวสารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตด้านการติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษาด้านการติดตามข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตด้านอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษาด้านการนำข้อมูลไปใช้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตด้านอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการแสดงออกทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษาด้านการนำข้อมูลไปใช้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต ด้านอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง และด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษาด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตด้านอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการแสดงออกทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่อการศึกษาด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต ด้านอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง และด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งนี้

(1) มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของนิสิตด้านการติดตามข่าวสาร เนื่องจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่านิสิตให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้มหาวิทยาลัยควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้ชัดเจนและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงส่งเสริมให้นิสิตใช้สื่ออินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา เพราะเมื่อนิสิตให้ความสำคัญในด้านการติดตามข่าวสารมากขึ้นจะให้นิสิตมีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อศึกษามากขึ้นด้วยเช่นกัน

(2) มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ได้แก่ ด้านการสืบค้นข้อมูล ด้านการติดตามข่าวสาร ด้านการนำข้อมูลไปใช้ และด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการใช้อินเทอร์เน็ต เนื่องจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา ด้านการสืบค้นข้อมูล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง โดยมหาวิทยาลัยควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกให้กับนิสิต รวมไปถึงให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเพื่อส่งเสริมคุณภาพและศักยภาพของนิสิต เมื่อนิสิตมีการใช้สื่อ

อินเทอร์เน็ตมากขึ้นจะทำให้มีพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการติดตามข่าวสารด้านต่าง ๆ รวมไปถึงด้านการเมืองเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่นอกเหนือจากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีความแตกต่างกับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒหรือไม่ อย่างไรก็ตาม

(2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การเปิดรับข่าวสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตหรือทัศนคติที่มีต่อการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนระบบการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546. สืบค้นจาก

<http://www.moe.go.th/moe/th/office/powerMOE>.

เขตต์ติ สยอนานนท์. (2555). พฤติกรรมและปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บ้านสมเด็จเจ้าพระยา. ปริญญาโท กศม. (การอุดมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทัศนันท์ พุ่มนุช. (2553). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรทาง

การศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

เทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประภาพรณ ไชยวงษ์. (2544). การวิเคราะห์บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วม

ในการจัดการศึกษา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2559). จำนวนนิสิตระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2558. สืบค้นจาก [http://www.swu.ac.](http://www.swu.ac.th/images/aboutswu/infographic/infographic6.jpg)

[th/images/aboutswu/infographic/infographic6.jpg](http://www.swu.ac.th/images/aboutswu/infographic/infographic6.jpg).

พรณวดี ขำจริง และเยาวภา ประคองศิลป์. (2553). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชวมงคลอิสาน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ปีที่ 33 ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

2553, หน้า 103 - 114.

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ (2550) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/con2540.doc>.

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2550) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ :

บริษัท เอส.พี.วี. การพิมพ์ (2550) จำกัด.

สถาบันพระปกเกล้า. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่องพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ

กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

สถาบันพระปกเกล้า. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :

สถาบันพระปกเกล้า.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคนอื่นๆ. (2541). การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. เอกสารอัดสำเนา. อ้าง

ถึงใน รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. การกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษา.

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องการถ่ายโอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=2960&Key=news20>.
- สำนักงานเลขาธิการศึกษา. (2550). การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นจาก <https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=49124&Key=news>.
- ศิวัช จันทนาสุภาภรณ์. (2554). ทักษะคิดต่อการเปิดรับสื่อออนไลน์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์: กรณีศึกษา นักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third edition. New York : Harper and Row Publication.

การสังเคราะห์ว่าด้วยความสำเร็จทางปรัชญาสายจิตนิยม Perspective on Success of Idealism Philosophy : Synthesis

ตลฤดี สุวรรณศิริ¹

บทคัดย่อ

งานวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์ว่าด้วยความสำเร็จทางปรัชญาสายจิตนิยม Perspective on Success of Idealism Philosophy : Synthesis) มุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักการคำสอนเกี่ยวกับสาเหตุที่มา เป้าหมายสูงสุด วิธีการเข้าถึงความสำเร็จตลอดจนประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จ โดยการสังเคราะห์แนวคิด ทักษะและความเชื่อของนักปรัชญาตะวันตก ในประเด็นการเข้าถึงความเป็นจริงของโลกและสรรพสิ่ง รวมทั้งความสัมพันธ์ของมนุษย์กับโลกและสรรพสิ่งอันเป็นแนวทางนำพามนุษย์สู่วิถีแห่งความสำเร็จ

จากการศึกษาได้พบหลักการและกฎเกณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กับความความสำเร็จอันมีคุณค่ายิ่ง โดยนักปรัชญาตะวันตกบางกลุ่ม เชื่อว่าสาเหตุที่มาของความสำเร็จของมนุษย์นั้นมาจากธรรมชาติๆ เป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่ง สิ่งทั้งหลายควรดำเนินไปตามวิถีแห่งธรรมชาติ และธรรมชาติได้ควบคุมชะตากรรมชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์ไม่ควรยึดติดกับสิ่งปรุงแต่งบนโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นกิเลสตัณหา ทรัพย์สินเงินทอง รวมไปถึงตำแหน่งชื่อเสียงเกียรติยศต่างๆ หากแต่ควรดำเนินชีวิตให้สงบราบเรียบสอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ รวมทั้งยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม ฝึกประพฤติปฏิบัติตนให้หลุดพ้นจากความต้องการต่างๆ อันเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จที่แท้จริงและยั่งยืน คือ การเข้าสู่จิตวิญญาณซึ่งเป็นธรรมชาติโดยเนื้อแท้ของมนุษย์

สำหรับปรัชญาแนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกส่วนใหญ่ได้ค้นพบหลักแนวคิดที่น่าสนใจ คือ กลุ่มนักปรัชญาตะวันตกที่มีฐานความเชื่อยึดมั่นศรัทธาในพระเจ้าเชื่อว่า พระผู้เป็นเจ้าเป็นสิ่งสูงสุด พระองค์ทรงเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง รวมถึงเอกภพ เป็นผู้วางกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนทุกอย่างให้กับโลก รวมทั้งความสำเร็จและความผาสุกให้แก่มวลมนุษยชาติ ซึ่งนักปรัชญาในกลุ่มนี้ให้ทัศนะว่า มนุษย์ควรเชื่อมั่นและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา รวมทั้งดำเนินชีวิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม โดยยึดจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ ความสำเร็จอันเป็นนิรันดร์ในดินแดนของพระเจ้า ส่วนกลุ่มนักปรัชญาตะวันตกอีกกลุ่มหนึ่งที่เชื่อว่า โลกนี้ไม่มีพระเจ้า ทุกสิ่งทุกอย่างกำเนิดเกิดขึ้นจากธรรมชาติ กฎธรรมชาติทำให้จักรวาลมีระเบียบและมีความหมาย ดังนั้นมนุษย์จึงต้องใช้หลักวิทยาศาสตร์ หลักการเหตุผล ตลอดจนสติปัญญาและความคิดที่ชาญฉลาดทำความเข้าใจธรรมชาติและความเป็นจริงของสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งรู้ถึงวิถีในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสม อันเป็นแนวทางนำไปสู่แก่นแท้ของความสำเร็จแห่งมวลมนุษยชาติ

คำสำคัญ: ความสำเร็จ จิตนิยม การสังเคราะห์

Abstract

This research is the study of the theoretic and principal causes, the ultimate goals, and the methods for attaining self-development to success. It looks at the importance of the success through the analysis of concepts, attitudes and beliefs of Western philosophers on the truth of the world and living things, and their relationship with humans as a path to contentment.

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

From the study, the value of the success is found in the relationship between its principles and rules. Some western philosophers believe that the genesis of peace comes from nature. Nature created all living things and living things should live in accordance with nature. The fate of all human beings is controlled by nature thus human should not attach themselves with the worldly materials namely lecherousness, possessions, fame, and honor. Instead, they should live peacefully in conform with the nature and adhere to the moral and ethical conduct as a principle procedure to detach themselves from desires and ultimately attain eternal peace.

Most of western philosophers believe that God is their highest entity; He is the creator of the world, every living thing, and the universe. He laid out the rules and regulations for the world and brings peace to mankind. This group of philosophers' view that human beings should believe and carry out the religion's teachings, that they should live life under certain moral conduct, and adhere to the ultimate purpose, which is the eternal peace in the realm of God. And another western philosophers believe in the world which God does not exist. Everything is created by nature. Natural laws bring order to the universe and humans interpreted those laws for survival. As a result, humans must rely on science, logic, intelligence, and cognition to understand nature, and the existential truth for solving problems and for learning the proper way of living to attain ultimate peace for mankind.

Keywords: Success, Idealism, Synthesis

บทนำ

“การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมาก แต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา... ..ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน ได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสาขาการผลิตและบริการเป้าหมายและการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้การพัฒนาทักษะ และการยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคม ในการกล่อมเกล่า สร้างคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม...” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี, 2559)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ในประเด็นเรื่องทรัพยากรมนุษย์จึงนับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ บุคลากรในหน่วยงานองค์กรต่างๆที่เป็นแรงงานและประชาชนทุกสุทุกคนล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนนำประเทศไปสู่ความเจริญอย่างรุดหน้าด้วยความมั่นคงถาวร ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพ

บุคคลยกระดับสติปัญญา รวมถึงพฤติกรรมต่างๆ ตลอดจนการดำเนินชีวิตที่มุ่งไปยังการเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในด้านการงานและเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของสังคม จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดที่ถูกต้องก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จอันเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อบรรลุการเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ซึ่งต้องใช้แนวคิดในศาสตร์ด้านปรัชญาการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จที่มีการอธิบายหลักการกฎเกณฑ์ข้อเท็จจริงอันตั้งอยู่บนกระบวนการที่น่าเชื่อถือเป็นต้นแบบที่ลึกซึ้งชัดเจนสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ได้จริงในความเป็นจริง

พวกเราจึงต้องอาศัยแนวความคิดนักปรัชญาเป็นผู้นำทาง โดยนักปรัชญาเป็นผู้ที่มีสติปัญญาที่เฉียบแหลมสามารถค้นพบพื้นฐานและเป็นแบบอย่างที่มีคุณค่าต่อการใช้ชีวิต นักปรัชญาเป็นผู้ที่สั่งสอนให้คนในสังคมดำเนินชีวิตอยู่บนครรลองคลองธรรมที่ถูกต้อง โดยเฉพาะการปลูกจิตวิญญาณที่ดีงามซึ่งมีอยู่ภายในจิตวิญญาณของทุกคน และนักปรัชญาโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ยึดถือเชื่อมั่นในความเป็นจริงอย่างเหนียวแน่น นิยมการใช้เหตุผลในเชิงตรรกะ มีวิธีการเลือกตัวอย่างในการอธิบายเรื่องต่างๆ อย่างชาญฉลาด และแยกแยะด้วยการนำเนื้อหาในเรื่องที่ตนเองสนใจมาใคร่ครวญอย่างละเอียดลึกซึ้ง ส่งผลต่อความหนักแน่นและน่าเชื่อถือในหลักการประเด็นคำสอนเหล่านี้ รวมทั้งมีทักษะความสามารถในการโน้มน้าวใจผู้คนให้เกิดการแสวงหาความจริงด้วยตนเอง จากการสังเกตและให้ข้อถกเถียงตลอดจนมีการตีโจทย์อย่างแม่นยำและมีรูปแบบการให้เหตุผลที่หาข้อโต้แย้งไม่ได้ เนื่องจากมีการให้เหตุผลอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงนั่นเอง

นักปรัชญาจะใช้วิธีการตั้งคำถามและหาคำตอบโดยการใช้การตั้งประเด็นหรือข้อสงสัยและเน้นการคิดหาเหตุผลค้นหาความจริงร่วมกันและมีการตรวจสอบรายละเอียดอย่างถี่ถ้วนลึกซึ้ง รวมทั้งมีการคิดวิเคราะห์ถกเถียงพัฒนาเพิ่มเติมคำตอบอย่างต่อเนื่อง ให้เนื้อหาสาระของความคิดนั้นเข้าสู่หารอยด้วยการหาความสัมพันธ์ของเหตุผลด้วยการใช้หลักการและกฎเกณฑ์ที่ได้เทียบเคียงกับประสบการณ์ความคิดเห็นที่สั่งสมของแต่ละบุคคล เป็นการสร้างองค์ความรู้ซึ่งจะเริ่มจากสิ่งเฉพาะไปสู่สิ่งที่เป็นสากลอันนำไปสู่แก่นแท้ของสัจธรรม ทั้งนี้ นักคิดและหลักปรัชญามักมีวิธีการของตนเองที่จะสามารถสรุปประเด็นสาระสำคัญเข้าใจความคิดความเป็นจริงอันเป็นแนวทางในการหาคำตอบที่ตรงและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดโดยการค้นหาความจริงในลักษณะนี้เป็นเส้นแบ่งวิธีการหาคำตอบของคำถามต่างๆ ที่แตกต่างระหว่างคนธรรมดาทั่วไปกับนักปรัชญาผู้ได้ชื่อว่าเป็นผู้รักในความรอบรู้ตึงที่ สุกฤษ์ ศิวรักษ์ได้กล่าวไว้ว่า

“นักปราชญ์คือคนที่มีความคิดยิ่งกว่าสามัญชนเป็นคนที่ไม่คิดในเรื่องธรรมดาๆ ยิ่งกว่าบุคคลอื่นๆ ปรัชญาย่อมประกอบด้วยคำวิพากษ์วิจารณ์และการคิดค้นความจริงเกี่ยวโยงไปนั้นจำเป็นอยู่เองที่นักปราชญ์ย่อมจะต้องสรุปผลแตกต่างออกไประหว่างนักปราชญ์กับสามัญชนทั่วไปทั้งหลายนั้นมีข้อแตกต่างกันยิ่งนัก แม้จะเริ่มต้นสมมติฐานเดียวกันและถึงขั้นปลายคล้ายๆ กันแต่กว่าจะสรุปผลลงได้นักปราชญ์ย่อมใช้ความคิดติดพันกันอยู่ตลอดไปผลที่ได้จึงเป็นความคิดอันมีเหตุผลสนับสนุน หากมองเผินๆ จะเห็นว่าความจริงนั้นเหมือนกันถ้อยคำนั้นดูเดียวกับที่คนอื่นๆ ใช้แต่นักปราชญ์ค้นได้มีมากมายนักที่มีได้ปรากฏแก่ญาณของคนเป็นอันมาก” (สุลักษณ์ ศิวรักษ์, 2526 : 7)

งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีปรัชญาการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้คนในสังคมไทยได้มีหลักการกฎเกณฑ์ที่ได้มาตรฐานนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพความสามารถของแต่ละบุคคลอันเป็นพลังที่สำคัญหลอมรวมและใช้ในการผลักดันพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนถาวรสืบไปในอนาคตข้างหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตก สายจิตนิยม ส่งผลต่อการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อความเป็นเลิศทางปรัชญาด้านการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยรวบรวมวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาด้านการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกสายจิตนิยม
2. ขอบเขตด้านวิธีการการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสารและเก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลจากตำราและบทความ

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกสายจิตนิยมยุคดึกดำบรรพ์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกสายจิตนิยมยุคกรีก
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกสายจิตนิยมยุคกลาง
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกสายจิตนิยมยุคสมัยใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วิธีดำเนินการวิจัย

1.1 การวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีและแนวคิดทฤษฎีสังคมและปรัชญา ทั้งนี้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1.1 ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จนักคิดและนักปรัชญาตะวันตกเพื่อให้ได้แนวคิดที่ถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุด

1.1.2 ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาค้นคว้าและสังเคราะห์แนวคิดและทัศนะที่เกี่ยวกับวิถีทางการพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตก

1.2 เครื่องมือการศึกษาวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เป็นการวิจัยเอกสารโดยนำข้อมูลมาผ่านกระบวนการสังเคราะห์ วิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ให้เป็นระบบ จากนั้นนำเสนอโดยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive approach) ผ่านกระบวนการข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผ่านแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ประเด็นแรก กลุ่มนักปรัชญาที่เชื่อในเรื่องกฎเกณฑ์ของธรรมชาติจะนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อทำให้มวลมนุษย์ประสบความสำเร็จ โดยเน้นการศึกษาค้นหาสภาวะต่างๆ ทางธรรมชาติและจิตมนุษย์ด้วยหลักคิดที่เป็นระบบตรรกะเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผล คลี่คลายข้อสงสัยและแก้ไขความบกพร่องต่างๆ ที่จะทำให้มนุษย์เกิดความล้มเหลว ดังที่เดส์คาร์ตส์ได้กล่าวว่า นักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายได้ทำการศึกษาวิจัย ค้นคว้าและรวบรวมความรู้ต่างๆ จนเกิดเป็นองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์นั้น ก็เพื่อช่วยให้มวลมนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความสำเร็จ โดยใช้หลักการของศาสตร์ในด้านนี้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้แก่มวลมนุษยชาติ

ประเด็นที่สอง นักปรัชญาสมัยใหม่บางกลุ่มเชื่อว่าสติปัญญาอันชาญฉลาดของมนุษย์จะเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จ ดังที่เดส์คาร์ตส์ได้ให้แนวคิดไว้ว่า คุณภาพและคุณลักษณะของสรรพสิ่งต่างๆ บนโลกรวมถึงมนุษย์มีความสมบูรณ์น้อยกว่าพระเจ้า มนุษย์จึงไม่อาจเข้าถึงความสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่แท้จริงโดยผ่านประสาทสัมผัสที่มีข้อจำกัดของมนุษย์ได้ หากแต่ต้องใช้สติปัญญาที่เฉียบคมและดำรงชีวิตอยู่ภายใต้ศรัทธาอันแรงกล้า จึงจะสามารถ

เข้าสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนถาวรได้ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นไปในทางเดียวกับสปีโนซามีความคิดว่า สติปัญญาของมนุษย์จะสามารถหยั่งรู้ถึงพระเมตตาที่พระเจ้าทรงประทานความคิดที่ชาญฉลาดให้แก่มวลมนุษย์เพื่อเข้าใจถึงเหตุผลของเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน ดังนั้นการเข้าถึงความเป็นจริงหรือความสำเร็จที่แท้จริงและยั่งยืน จะต้องผ่านช่องทางของสติปัญญา มิใช่ผ่านช่องทางประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงคำตอบที่ถูกต้องสูงสุดได้และตรงกับแนวคิดของคานท์ที่ให้ทัศนะว่า มนุษย์มีศักยภาพทางความคิดความสามารถทางสติปัญญาที่มีอาจเพิกเฉยได้ มนุษย์จำเป็นต้องใช้ศักยภาพดังกล่าวในการค้นหาความจริงโดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาเหตุที่แท้จริงเกี่ยวกับเหตุผล เพื่อให้ได้ความจริงสูงสุดอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ (Dermot Moram,2010:151)

ประเด็นที่สาม นักปรัชญาบางกลุ่มเชื่อว่า มนุษย์เข้าถึงความสำเร็จจากการหาความรู้ โดยองค์ความรู้มีคุณประโยชน์ในการช่วยให้มนุษย์รู้วิธีการดำรงชีวิตอย่างถูกต้องอันเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จและความผาสุก ทั้งนี้เราจะพบว่าองค์ประกอบของภูมิรู้ของมนุษย์มีผลมาจากจิตใจความรู้ของมนุษย์ (Timothy Williamson,2007:277) ซึ่งเคิร์ทส์ได้ให้ทัศนะว่า ความรู้ที่สมบูรณ์ที่สุดที่มนุษย์สามารถจะรู้ได้ เป็นเครื่องดำเนินชีวิต เพื่อการค้นพบศิลป์ทั้งหลาย และเพื่อบรรลุสิ่งอันเป็นจริงที่สุดของชีวิต ดังนั้นเราจึงเห็นได้ว่า ในการที่เราจะนำพาชีวิตของเราไปสู่ความสำเร็จนั้นเราต้องใช้สติปัญญาในการเข้าถึงปรัชญา และนำหลักการแนวคิดปรัชญามาประยุกต์ใช้ให้ประสพกับความสำเร็งในชีวิตซึ่งเป็นความรู้ที่สูงที่สุดและเป็นความรู้ที่สมบูรณ์ ซึ่งนักปรัชญาจำเป็นที่จะต้องตั้งคำถามซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับชีวิตและจักรวาลทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตได้อย่างมีทิศทางและความสำเร็จ (Honer Hunt Okholm,1999:26) รวมทั้งในการหาคำตอบของคำถามเหล่านั้น มนุษย์ต้องใช้วิธีการกำหนดแผนการในการสั่งสมภูมิรู้ทางปรัชญาในแต่ละวัน (Thomas A.Shipka and Arthur J. Minton,2003:114)

ประเด็นที่สี่ นักปรัชญาบางกลุ่มเชื่อว่าต้องใช้วิธีการของอุดมญาณ หรือ อัชฌัตติกญาณ อันเป็นการฝึกฝนตรีกตรอง ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าถึงหรือหยั่งรู้ความจริงหรือความสำเร็จที่แท้จริงโดยตรง โดยไม่จำเป็นต้องผ่านประสาทสัมผัสการรับรู้ของมนุษย์ ดังที่ไซเปนเฮาว์ได้อธิบายถึงประเด็นที่น่าสนใจดังกล่าวไว้ว่า มนุษย์ทั่วไปไม่สามารถรับรู้โลกภายนอกหรือความจริงรวมทั้งความสำเร็จที่แท้จริงได้ โดยอาศัยมโนสำนึก หรือโครงสร้างของสมอง เนื่องจากความเข้าใจของมนัสอาจบิดเบือนไม่เข้าถึงความเป็นจริงของสรรพสิ่งและแก่นแท้ของความสำเร็จ รวมทั้งเจตจำนงแห่งการมีชีวิตควบคุม และครอบงำทั้งร่างกายและจิตวิญญาณของมนุษย์ มนุษย์จึงไม่สามารถใช้ความเข้าใจหรือตรรกะเหตุผลธรรมดาในการเอาชนะเจตจำนงแห่งชีวิตได้ หากแต่มนุษย์ต้องใช้สติปัญญาอันสูงส่งตระหนักรู้เท่าทันในเรื่องเจตจำนงภายในบุคคลก้าวข้ามโลกแห่งความคิด หรือโลกแห่งเหตุการณ์โดยขึ้นไปอยู่ในชั้นโลกของแบบ เกิดความสงบสุขเยือกเย็น ความสมดุลงของจิตใจก้าวไปสู่ความสำเร็จที่แท้จริงและยั่งยืน

ประเด็นที่ห้า นักปรัชญาหลายท่านเชื่อว่า การใช้ชีวิตตามกฎเกณฑ์ของสังคมและศาสนาเป็นเครื่องนำทางให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ รวมทั้งการตั้งมั่นที่จะปฏิบัติตามหลักการเหล่านั้น ก็จะเป็นผลประโยชน์แก่มนุษย์ เพราะความเป็นจริงและหลักเหตุผลของสังคม รวมทั้งหลักการคำสอนทางศาสนาจะทำให้เราใช้ชีวิตผิดพลาดน้อยกว่าที่เรากระทำการต่างๆ อย่างเลื่อนลอยโดยปราศจากหลักการใดๆ และการประพฤติปฏิบัติเหตุอย่างไร ผลของการกระทำก็ย่อมออกมาเป็นอย่งนั้นมักไม่ผิดเพี้ยนไปจากต้นเหตุหลัก ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับความคิดของฮอบส์ที่ให้ทัศนะว่า ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดบนโลกมนุษย์ ไม่เพียงพอต่อมนุษย์ทุกคนในโลกนี้ ทำให้มนุษย์ต้องแย่งชิงกัน มนุษย์จึงต้องมีกฎขึ้นมาเพื่อให้เกิดการยอมรับในกฎกติกาและอยู่รวมกันอย่างสงบสุขในสังคม

รวมทั้งสปีโนซาได้ให้ความกระจ่างในเรื่องหลักคิดของมนุษย์ โดยเชื่อว่า มนุษย์เรามีพื้นฐานความคิดอยู่บนหลักการที่ถูกต้อง ไม่มีความคิดหรือจิตสำนึกใดที่ผิดพลาดด้วยตัวเอง หากแต่ความหลงผิดนั้น มีสาเหตุจากการที่ความคิดของมนุษย์สัมพันธ์เชื่อมโยงกับหลักการความคิดที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งก็คือ การไม่ยึดถือตามหลักการคำสอนของศาสนา การตั้งมั่นและการ

ปฏิบัติตนหนีห่างจากหลักคำสอนของพระเจ้า ทำให้มนุษย์หลุดพ้นออกจากความหมายอันสำคัญแห่งชีวิต เกิดสภาวะจิตใจที่เต็มไปด้วย ความโดดเดี่ยว ความว่าเหว่สับสน และความทุกข์ร้อนอีกนานัปการ ซึ่งเป็นการยากที่จะใช้สมาธิในการสร้างสรรค์งานต่างๆ ไปสู่ความสำเร็จได้

ประเด็นที่หก นักปรัชญาบางกลุ่มเชื่อว่า หนทางที่แท้จริงในการพาเราไปสู่ความสำเร็จได้นั้นก็คือ การดำเนินชีวิตตามครรลองของคุณธรรม จริยธรรม ดังที่มีลัสไต้ให้ทัศนะว่า เขาไม่เชื่อในเรื่องจิตของมนุษย์ที่ระลึกรู้ความดีมาตั้งแต่เกิด หากแต่เชื่อว่าคุณธรรม มโนธรรม และแรงจูงใจภายในของมนุษย์เหล่านี้มาจากประสบการณ์ที่สะสม ประกอบกับความรู้สึกรู้จักคิดจากสิ่งรอบตัว จนกระทั่งกลายเป็นตัวตนและเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะนิสัย และเมื่อใดก็ตามที่สภาวะจิตใจของมนุษย์มีความเจริญถึงขั้นร่วมเป็นหนึ่งเดียวกัน มีความผูกพันทางสังคมที่มีพลังมหาศาลที่จะรักษาสังคมให้อยู่ในสภาวะดีพร้อม โดยไม่คิดคำนึงหรือปรารถนาผลประโยชน์ของตนเอง แต่ตรงกันข้ามกลับมุ่งความสนใจไปดูแลใส่ใจผลประโยชน์ของบุคคลอื่น รวมทั้งก้าวออกมาจากสัญชาตญาณเอาตัวรอดอย่างป่าเถื่อนและทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นด้วยความจริงใจ มนุษย์ก็จะสามารถนำพาตนเองและสังคมของตนไปสู่อารยธรรมมนุษย์ได้รับความสำเร็จที่ยั่งยืน

สรุปและอภิปรายผล

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกได้ค้นพบหลักการและกฎเกณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จอันทรงความหมายและมีคุณค่าอย่างยิ่ง ซึ่งจะนำเสนอแนวคิดของนักปรัชญาโดยสรุปด้วยการจัดแบ่งเป็นส่วนและยุคสมัยดังต่อไปนี้

1. สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกในยุคดึกดำบรรพ์

จากการศึกษาพบว่าในยุคนี้ มนุษย์มีความเชื่ออย่างฝังลึกเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยมีทัศนะว่าพระเจ้าหรือเทพเจ้าเป็นผู้ดลบันดาลให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลว หากมนุษย์ปฏิบัติตัวให้พระเจ้าพึงพอใจและทรงเมตตา มนุษย์ก็จะพบกับความสำเร็จและความผาสุกทั้งในโลกนี้และโลกหน้า แต่หากมนุษย์ทำให้พระเจ้าขุ่นเคืองใจก็จะได้รับการลงโทษ ประสบกับภัยพิบัติ รวมไปถึงโรคร้ายไข้เจ็บและความทุกข์โศกนานัปการ

2. สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกในยุคกรีก

นักปรัชญาโดยส่วนใหญ่ของยุคกรีกเชื่อว่า พระผู้เป็นเจ้าเป็นสาเหตุที่มาของความสำเร็จ เนื่องจากพระเจ้าเป็นสิ่งสูงสุด พระองค์เป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งรวมถึงเอกภพ และเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนทุกอย่างให้กับโลก รวมทั้งความสำเร็จและความผาสุกให้แก่มวลมนุษยชาติ โดยดำเนินไปอย่างเป็นระบบระเบียบและสลับซับซ้อน ทำให้มนุษย์ซึ่งมีการรับรู้จากประสาทสัมผัสการเปิดรับที่จำกัด ไม่สามารถเข้าถึงความจริงแท้ของโครงสร้างและองค์ประกอบ รวมทั้งกฎระเบียบของโลกและสรรพสิ่งที่พระเจ้าทรงวางไว้

ดังนั้น จึงต้องใช้การยกระดับทางจิตวิญญาณและช่องทางของสติปัญญาในการตระหนักถึงแก่นแท้ของสรรพสิ่งและเหตุผลต่างๆ ที่เชื่อมโยงและเปิดเผยความมียู่ของพระเจ้า รวมทั้งหยั่งรู้พระเมตตาที่พระเจ้าทรงประทานความคิดอันชาญฉลาดที่จะสามารถเข้าถึงความเป็นจริงของสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ รวมทั้งมนุษย์ควรดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรม อันเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ที่พระเจ้าทรงวางไว้ให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสำเร็จและความผาสุกในชีวิต หลุดพ้นจากอำนาจกิเลสตัณหาต่างๆ ซึ่งเป็นหนทางพาไปสู่ความล้มเหลวและความทุกข์

3. สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกในยุคกลาง

นักปรัชญาในยุคกลางมีความศรัทธายึดมั่นอย่างเหนียวแน่นในพระเจ้า โดยเชื่อว่า พระเจ้าเป็นความจริงสูงสุด เป็นผู้สร้างมนุษย์และสรรพสิ่งในโลกนี้ รวมทั้งทรงเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์และควบคุมโลกให้ดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสาเหตุที่มาของความสำเร็จ มนุษย์จึงจำเป็นต้องเชื่อมั่นและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ละ

ทั้งกิเลสตัณหาและความต้องการต่างๆ อันเป็นที่มาของความชั่วร้ายและความทุกข์ มนุษย์ต้องใช้ปัญญาอันชาญฉลาดรวมทั้งยกระดับจิตวิญญาณรวมเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้า ตลอดจนดำเนินชีวิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม โดยยึดจุดมุ่งหมายสูงสุดคือยกระดับจิตวิญญาณให้สูงส่งซึ่งเป็นความสำเร็จอันเป็นนิรันดร์ในดินแดนของพระเจ้า

4. สรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จของนักปรัชญาตะวันตกในยุคสมัยใหม่

ปรัชญาและแนวคิดของนักปรัชญาในยุคนี้แบ่งเป็นสองทัศนะ โดยทัศนะแรกเชื่อว่า พระเจ้าเป็นสาเหตุที่มาของความสำเร็จ มนุษย์จะต้องใช้สติปัญญาอันแหลมคมที่จะเข้าใจถึงพระเจ้า ซึ่งเป็นสิ่งสมบูรณ์สูงสุด รวมทั้งล่วงรู้ถึงแผนการที่พระเจ้ากำหนดให้มวลมนุษย์ประสบความสำเร็จและความผาสุก ส่วนทัศนะที่สอง เชื่อว่าโลกนี้ไม่มีพระเจ้า ทุกสิ่งทุกอย่างกำเนิดเกิดขึ้นจากธรรมชาติ จึงต้องใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์และทำความเข้าใจความเป็นจริงต่างๆ ในโลกนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักปรัชญากลุ่มนี้เชื่อว่ามนุษย์รับรู้ความสำเร็จจากประสาทสัมผัสซึ่งเป็นช่องทางที่มีขอบเขตจำกัด ดังนั้นมนุษย์จะสามารถเข้าถึงความสำเร็จที่แท้จริงจากการใช้หลักการเหตุผล รู้เท่าทันกิเลสตัณหาและความต้องการที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์อย่างไรก็ตามแม้แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของความสำเร็จของนักปรัชญาทั้งสองทัศนะจะมีความแตกต่างกัน แต่ทั้งสองแนวคิดก็ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาจิตวิญญาณให้สูงส่งตลอดจนใช้สติปัญญาและความคิดที่เฉียบแหลมศึกษาทำความเข้าใจความเป็นจริงของสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งรู้ถึงวิถีทางที่ถูกต้องและเหมาะสมในการดำรงชีวิต อันเป็นหนทางนำไปสู่แก่นแท้ของความสำเร็จแห่งมวลมนุษยชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1.1 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสำเร็จของประชาชนควรตระหนักเห็นความสำคัญวิถีทางในการเข้าถึงความสำเร็จ เพื่อจัดทำโครงการเผยแพร่ทัศนะแนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จไปยังประชาชนและผู้สนใจทั่วไป

1.2 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรนำทัศนะแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสำเร็จไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรและจัดโครงการกิจกรรมต่างๆ ตามหลักแนวคิดทฤษฎี เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่สมบูรณ์และเหมาะสมกับการสร้างความสำเร็จให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสำเร็จของประชาชนสามารถนำแนวคิดทฤษฎีและแผนภูมิเกี่ยวกับความสำเร็จไปจัดทำดัชนีชี้วัดความสำเร็จตอบสนองเป้าประสงค์และจุดมุ่งหมายต่างๆ ที่สามารถลงสู่หลักปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมกับปรากฏการณ์และสภาวะความเป็นจริง เพื่อเกิดประโยชน์สุขทั้งในระดับปัจเจกและนำพาสังคมไปสู่อารยธรรมความสุขที่ยั่งยืน

1.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.2.1 ควรมีการศึกษา ค้นคว้า สังเคราะห์ถึงที่มา เป้าหมายสูงสุดและวิธีการเข้าถึงความสำเร็จของนักปรัชญาหลังสมัยใหม่เพื่อให้เข้าใจแนวคิดของนักปรัชญาในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

1.2.2 ควรมีการวิเคราะห์แนวคิดนักปรัชญาแต่ละท่านเปรียบเทียบให้ได้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างในแนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จ เพื่อใช้เป็นแนวทางศึกษาที่ละเอียดลึกซึ้งและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

1.2.3 ควรมีการศึกษา สัมภาษณ์แนวคิดของนักคิดและนักปรัชญาในยุคปัจจุบันนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้เป็นแนวทางการศึกษาตลอดจนองค์ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับความสำเร็จภายใต้บริบทสังคมในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- พระราชวรมณี. (2542). **ปรัชญากรีก: บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- Brooke Noel Moore and Kenneth Bruder. (2004). Sixth Edition. **Philosophy The Power of Ideas**. 6th ed. New York: McGraw-Hill Companies.
- Dermot Moram. (2010). **The Routledge Companion to Twentieth Century Philosophy**. TJ. International Ltd, Padstow, Cornwall. UK.
- Forrest E. Baird and Walter Kaufmann. (2000). **Medieval Philosophy**. Third Edition. Prentice-Hall, Inc. New Jersey.
- Louis P. Pojman. (1997). **Philosophy, The Pursuit of Wisdom**. Second Edition. Thomson Publishing Inc. London.
- Louis P. Pojman. (2000). **Introduction to Philosophy**. 2nd ed. Belmont: Wadsworth Thomson Learning.
- Richard Francks. Modern Philosophy. (2003). **The Seventeenth and Eighteenth Centuries**. TJ International Ltd, Padstow, Cornwall.
- Scott Soames. (2003). **Philosophical Analysis in the twentieth Century**. Volume 1. The Age of Meaning. Princeton University Press. USA.
- Stanley M. honer, Thomas C. huntand and Dennis L. Lkholm. (1999). **Invitation to Philosophy Issues and options**. Eighth Edition. Wadsworth Publishing Company.
- Stanley Rosen. (2003). **The Philosopher's Hand Book**. Essential Readings from Plato to Kant. Random House, Inc. USA.
- Thomas A. Shipka and Arthur J. Minton. (2003). **Philosophy paradox and discovery**. Fifth edition. McGraw hill. New York.
- Timothy Williamson. (2007). **The Philosophy of Philosophy**. Blackwell Publishing Ltd. Malden. USA.

การสร้างอิทธิพลทางสังคม: กรณีศึกษาเจ้าพ่อรายหนึ่ง

Social Influencing: The Case Study of a Godfather

ปริญญ์ นักร้อง¹

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การสร้างอิทธิพลทางสังคม: กรณีศึกษาเจ้าพ่อรายหนึ่ง” ในครั้งนี้ มุ่งศึกษาภูมิหลัง พฤติกรรมทัศนคติ และแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้มีอิทธิพลรายหนึ่ง ตลอดจนศึกษาแนวทางในการสร้างอิทธิพลทางสังคมในระดับท้องถิ่น รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนที่นำไปสู่การขยายเครือข่ายเชิงอำนาจสู่การเมืองระดับชาติ โดยในการศึกษานี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาแบบเรื่องเล่า (Narrative Research) แนวอัตชีวประวัติ โดยเป็นเรื่องราวของผู้มีอิทธิพลรายนี้เป็น “องค์ประธาน” ของการศึกษา ซึ่งพบว่า ด้วยการใช้ชีวิตในครอบครัวของผู้ที่มีอิทธิพลคือ คุณปู่และบิดา ประกอบกับด้วยลักษณะนิสัยส่วนตัวที่เป็น ‘คนจริง’ ทำให้เขาเลือกที่จะดำเนินชีวิตที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตมากกว่าการศึกษาในชั้นเรียน จึงนำไปสู่การแสดงตัวตนในฐานะ ‘นักเลงถิ่น’ และสร้างการรับรู้และยอมรับในสังคมวงกว้างว่าเป็น ‘ผู้มีอิทธิพลถิ่น’ และด้วยความจริงใจ และมีน้ำใจ ทำให้เขามีเพื่อนและลูกน้อง ตลอดจนได้รับความไว้วางใจจากผู้อำนาจในระดับประเทศ จนเริ่มสร้างเครือข่ายอำนาจและกลายเป็นรากฐานสำคัญที่ก้าวสู่การเป็นนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

ตลอดระยะเวลาการทำงานในฐานะ “นักการเมือง” เขาได้พบเห็นและเรียนรู้วิถีทางการเมืองจากผู้คนที่หลากหลาย โดยวางบทบาทของตัวเองไว้ในฐานะ ‘ผู้แทน’ ของคนในจังหวัดเป็นหลัก มากกว่าการใช้โอกาสที่มีไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารในระดับประเทศ โดยมีความตั้งใจเดียวคือ ต้องการช่วยเหลือและดูแลคนในพื้นที่ของตนเอง เปรียบเสมือน ‘ผู้ปกป้องถิ่น’ ซึ่งเป็นบทบาทที่เขาทำมาเป็นระยะเวลายาวนาน นอกจากนี้ แม้ว่าเขาจะมีภาพลักษณ์และถูกเรียกขานจากสื่อมวลชนว่าเป็น ‘เจ้าพ่อ’ แต่ด้วยลักษณะนิสัยการช่วยเหลือผู้คน รวมทั้งด้วยการดำเนินวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายและเป็นไปเช่นเดียวกับคนในพื้นที่ จึงทำให้คนกลายเป็น ‘ผู้มีอิทธิพล’ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และเป็น ‘ที่พึ่งพิง’ ของคนในพื้นที่ มิใช่เพียงการใช้อำนาจเงินก้อนใหญ่ในการสร้างอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น แม้วันนี้บทบาทและอำนาจที่เป็นทางการของเขาจะลดทอนลงไปตามกาลเวลา ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเมือง และวัยที่เปลี่ยนไปของตัวเอง แต่ภาพของการแสดงออกถึงความเคารพจากเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ หรือการเข้ามาขอความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ของคนในพื้นที่ ย่อมแสดงให้เห็นถึง ‘บารมี’ ที่สร้างจากตัวตนของเขาตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาว่ายังคงอยู่ ซึ่งสะท้อนจากมุมมองของคนในสังคมที่ยังให้ความเคารพ และมองเห็นเขาเป็น ‘ที่พึ่งพิง’ ไม่ต่างจากช่วงเวลาที่เขาอยู่ในสถานะและตำแหน่งที่มีอำนาจและอิทธิพลทางสังคมเช่นเดียวกับในอดีต

คำสำคัญ: เจ้าพ่อ อิทธิพลทางสังคม

Abstract

The study “Building Social Influence: The Case Study of a Godfather,” was aimed at exploring the background, behavior, attitudes, and lifestyle of an influential person; explaining how to build local social influence; and discussing the supporting factors in the expansion of power networks into national

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

politics. This study was based on narrative research, which provided a biography of this individual, who was the ‘subject’ of this study. His story showed that because he was brought up in a family of influential people, who included his grandfather and father, and the fact that he was a ‘serious’ person, all made him choose to lead his life based on his own experiences rather than classroom education. This resulted in him describing himself as a ‘local hoodlum,’ and this created a wide public perception and recognition that he was a ‘local influential person.’ His sincerity and generosity allowed him to have a lot of friends and followers and gained the trust of national authorities. Thus, he was able to establish his power networks, and this paved the foundation of his local and national political career.

Throughout his working life as a ‘politician,’ he witnessed and learned about the political path from various people. He positioned himself into the role of a ‘representative’ of the people in his province, rather than as a representative of the national administration. His only intention was to provide his local people assistance and care, like ‘a local safeguard,’ which was a role he played for many years. Despite his image and the name ‘godfather’ given to him by the mass media, his generosity and simple lifestyle that was not different from that of other local people, he became an ‘influential person,’ someone who was easy to access and a ‘refuge’ for the local people.

Despite his diminishing official role and authority over time, social and political changes, and elderly age, the expressions of local authorities showing their respect for him and the fact that local people approached him to ask for help showed his ‘charisma,’ which developed from his identity over the past decades. This was reflected through the fact that local people still respected him and regarded him as a ‘refuge,’ the same as they did in the past when he held a position that provided him with full power and influence.

Keywords: *Godfather, Social Influence*

บทนำ

“เจ้าพ่อ” เป็นคำที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน โดยเจ้าพ่อในความหมายทางวัฒนธรรมจะเกี่ยวข้องกับคนสองประเภท คือ “นักเลง” บนวัฒนธรรมแบบไทยแท้ และ “เสี่ย” ซึ่งเกิดขึ้นจากรากฐานของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยแวดวงวิชาการเริ่มอภิปรายเรื่องเจ้าพ่อในปี 2532 แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอำนาจหลังปี 2516 ทำให้ระบบอุปถัมภ์แตกต่างไปจากระบบอำมาตยาธิปไตย และพบว่าเจ้าพ่อส่วนหนึ่งในระบบอุปถัมภ์มีการพัฒนาอำนาจของตนเองตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2500 ทั้งนี้ เจ้าพ่อมักสร้างเครือข่ายโดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีบุคคลที่ถูกเรียกว่าเจ้าพ่อในหลายพื้นที่ของสังคมไทย และได้กลายเป็นผู้มีชื่อเสียงในวงกว้างนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าภาพลักษณ์ของเจ้าพ่อโดยทั่วไปมักถูกมองในเชิงลบ โดยเห็นว่าเป็นการใช้อิทธิพลในทางที่ไม่ถูกต้อง อาทิ การกระทำความผิดกฎหมาย การข่มขู่ การสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนทั่วไป แต่พบว่าบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเจ้าพ่อเหล่านั้นมิได้เกิดจากการตั้งตนเองเป็นเจ้าพ่อ หากแต่มักเกิดจากการเรียกขานคนพื้นที่นั้นๆ จึงสะท้อนให้เห็นว่าการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะได้รับการขนานนามว่าเป็น ‘เจ้าพ่อ’ ต้องเป็นบุคคลที่มีความเป็นผู้นำ มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นจนสามารถทำให้คนอื่นยอมรับหรือทำตามได้

การศึกษาในครั้งนี้ จึงมุ่งเรียนรู้ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการหล่อหลอมและสร้างความเป็นตัวตนของบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมว่าเป็นผู้มีอิทธิพล รวมทั้งการค้นหาแนวทางในการสร้างอิทธิพลระดับท้องถิ่น และปัจจัยสนับสนุนที่นำไปสู่การขยายเครือข่ายเชิงอำนาจสู่การเมืองระดับชาติ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาวิเคราะห์ผ่านกรณีของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นรายหนึ่ง เนื่องจากเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในระดับท้องถิ่นและก้าวสู่การเป็นนักการเมืองระดับชาติที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทยมาอย่างยาวนาน ซึ่งในปัจจุบันผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นรายนี้ยังนับว่าเป็นบุคคลที่ได้รับความเคารพจากสังคมและยังมีอิทธิพลบางส่วนต่อการสร้างฐานอำนาจของเครือข่ายหรือบุคคลใกล้ชิด การเรียนรู้วิถีชีวิตของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นรายนี้จึงนับว่าเป็นอีกบทเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องอำนาจ อิทธิพล และความเป็นผู้นำในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิหลัง พฤติกรรม ทศนคติ และแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นรายหนึ่ง
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างอิทธิพลทางสังคมในระดับท้องถิ่น รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนที่นำไปสู่การขยายเครือข่ายเชิงอำนาจสู่การเมืองระดับชาติของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นรายหนึ่ง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาชีวิตประวัติของผู้มีอิทธิพลในรายหนึ่ง เพื่อสะท้อนถึงการอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการหล่อหลอมและสร้างความเป็นตัวตนของบุคคลผู้หนึ่ง ตลอดจนแนวทางการดำรงอยู่ในสังคมจนได้รับการยอมรับจากคนในสังคมว่าเป็นผู้มีอิทธิพลหนึ่งในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นศึกษาข้อมูลพื้นฐานในด้านครอบครัว การศึกษาและความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ตลอดจนศึกษาพฤติกรรม ทศนคติ และแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อให้เข้าใจถึง เหตุผลการกระทำ รวมทั้งการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ที่สำคัญในชีวิตของผู้มีอิทธิพลรายนั้น ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางในการสร้างอิทธิพลระดับท้องถิ่น รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนที่นำไปสู่การขยายเครือข่ายเชิงอำนาจสู่การเมืองระดับชาติ ทั้งในด้านสถานะทางเศรษฐกิจ สถานะทางสังคม สถานะทางการเมือง และปัจจัยอื่นๆ อันจะนำมาสู่การสังเคราะห์เป็นข้อมูลหรือแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลในการขยายอำนาจจากการเมืองระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับชาติ

ทั้งนี้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งตัดสินใจเรื่องราวหรือวิถีชีวิตของบุคคลที่ศึกษาว่าเป็นเรื่องราวที่ตีเสว หรือเหมาะสมตามบรรทัดฐานใด ๆ จากสังคม โดยมุ่งเพียงการเรียนรู้แนวทางการสร้างอิทธิพลทางสังคมจากกรณีของบุคคลที่ได้รับการเรียกขานจากสังคมทั่วไปว่า 'เจ้าพ่อ' เพื่อนำไปสู่การทำ ความเข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

การศึกษาเรื่อง การสร้างอิทธิพลทางสังคม: กรณีศึกษาเจ้าพ่อรายหนึ่ง ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาปรากฏการณ์สร้างอิทธิพลทางสังคมของเจ้าพ่อรายหนึ่งผ่านการตีความและอธิบายตามหลักการและแนวคิดทางวิชาการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างอิทธิพล/อำนาจ

อำนาจ (Power) มาจากรากศัพท์ภาษาลาตินเดิมว่า "potere" ซึ่งหมายถึง มีอำนาจ เหนือผู้อื่น หรืออาจกล่าวได้ว่า อำนาจ หมายถึง ความสามารถที่บุคคลหนึ่งกระทำการกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดอิทธิพล หรือเกิดผลต่อพฤติกรรมความรู้สึก ตลอดจนทัศนคติของบุคคลอีกคนหนึ่งไปในทิศทางที่ต้องการ" (Winter, 1973: 4; Yukl, 1989: 14) ในขณะที่อิทธิพล (Influence) มีความหมายใกล้เคียงกับอำนาจมาก โดยอิทธิพลนับเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งผลจากการกระทำของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งมีผลต่อบุคคลอื่น หรือกลุ่มอื่น (Yukl, 1989: 13; Katz and Kahn (1966: 218) ทั้งนี้ อำนาจอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ อำนาจบังคับ (coercive power) กับอำนาจชอบธรรม (legitimate

power/authority) พื้นฐานของอำนาจบังคับตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้กำลังบังคับ ขาดความชอบธรรม ในขณะที่อำนาจชอบธรรมมีการบังคับใช้ (domination) ในลักษณะที่มีความชอบธรรมเพราะเป็นอำนาจที่ได้รับการยินยอมและเห็นชอบให้ใช้อำนาจจากผู้อยู่ใต้อำนาจ (Morison, 1995 อ้างโดย รัตนา โตสกุล, 2548) โดยผู้ที่มีอำนาจมักมาจากสิทธิของอำนาจที่ต่างกัน 3 แบบ (Weber, 1947 อ้างโดย สุภางค์ จันทวานิช, 2551: 59) ได้แก่ สิทธิอำนาจตามประเพณี (Traditional Authority) สิทธิอำนาจบนรากฐานบุญบารมี (Charismatic Authority) และสิทธิอำนาจที่อยู่บนหลักเหตุผลหรือกฎหมาย (Rational Legal-Authority) ทั้งนี้ อำนาจของบุคคลจะเกิดจากบริการมีค่าเหนือบุคคลผู้ไม่สามารถตอบสนองทดแทน เหนือบุคคลผู้ไม่มีทางเลือกอื่น เหนือบุคคลผู้ไม่สามารถใช้กำลังบังคับขู่เข็ญ ตอบโต้ และเหนือบุคคลผู้ต้องพึ่งพาบริการนั้นอย่างเลี่ยงไม่ได้ อำนาจเหล่านี้จึงเป็นอำนาจบังคับ เพราะเกิดในความสัมพันธ์ทางสังคม และอธิบายโดยอาศัยความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนที่วางหลักใหญ่ไว้ล่วงหน้า (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551: 141-144)

ดังนั้นอิทธิพลทางสังคม จึงหมายถึง การที่พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งๆ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติของบุคคลอื่นในลักษณะทางเดียว ส่วนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหมายถึง การที่พฤติกรรมของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและทัศนคติซึ่งกันและกันในลักษณะที่มีการโต้ตอบ และมีปฏิริยาต่อกันและกัน

2. ทฤษฎีการจูงใจ

การจูงใจ (Motivation) หมายถึง การผลักดันหรือขับเคลื่อนให้เกิดการกระทำกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละบุคคล โดยมีเงื่อนไขของการกระทำดังกล่าวที่จะส่งผลต่อความพึงพอใจ ความต้องการ หรือเป้าหมายของแต่ละบุคคล ที่ได้กำหนดไว้ (Wehrich and Koontz, 2002: 462; Decenzo and Robbins, 2002) โดยทั่วไปหลักการจูงใจมักขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ความสามารถ (Ability) สิ่งแวดล้อม (Environment) และ การจูงใจ (Motivation) (Bovee Decenzo, et al., 1993: 436 อ้างใน ธนวรรณ ตั้งสินทรัพย์ศิริ, 2547: 296) ทั้งนี้ Decenzo, et al. (2002) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจูงใจว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง (Unsatisfied need) จึงทำให้เกิดความตึงเครียด (Tension) ซึ่งจะมีผลต่อการเกิดแรงขับในตัวบุคคล (Drive) แรงขับดังกล่าวจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม (Behavior) เพื่อแสวงหาสิ่งตอบสนองที่ต้องการ เมื่อความต้องการบรรลุเป้าหมาย (Goal achievement) ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจ (Satisfaction) และในที่สุดก็จะลดความตึงเครียดของบุคคลลงได้ (Reduction of tension)

3. แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำ

Daniel Goleman (คมกฤษ จงบุญวัฒนา, 2556: 9-10) เห็นว่าสิ่งที่ทำให้ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ต่างจากผู้นำโดยทั่วไปคือความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence: EQ) ซึ่งประกอบด้วยทักษะ 5 ประการ ได้แก่ การรู้จักตัวเอง (Self-awareness) การควบคุมตัวเอง (Self-regulation) การมีแรงจูงใจ (Motivation) การมีความใส่ใจผู้อื่น (Empathy) และการมีทักษะทางสังคม (Social skill) ทั้งนี้ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายของความเป็นภาวะผู้นำไว้อย่างน่าสนใจ อาทิ Stogdill (1974: 411) อธิบายภาวะความเป็นผู้นำว่า เป็นความริเริ่มเพื่อรักษาโครงสร้างของความคาดหวังของผู้นำและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตามและเพื่อนร่วมงานในหน่วยงาน ซึ่ง Mc Farland (1979: 303) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าภาวะความเป็นผู้นำเป็นความสามารถที่จะชี้แนะ สั่งการ หรืออำนวยความสะดวกของผู้นำซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้ตามและเพื่อนร่วมงานเพื่อบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ในขณะที่ Wehrich, et al. (2002: 437) ให้ความหมายว่าภาวะผู้นำเป็นศิลปะและกระบวนการเกี่ยวกับอิทธิพลของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นและพยายามเพื่อที่จะทำให้เป้าหมายบรรลุความสำเร็จ ทั้งนี้ การศึกษาเรื่องผู้นำและภาวะผู้นำไม่ใช่เรื่องใหม่โดยมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำมาเป็นเวลานาน ซึ่งการศึกษาภาวะผู้นำสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง (ณัฐพันธ์ เจริญนันทน์, 2551: 122) ได้แก่ ทฤษฎีลักษณะเฉพาะของผู้นำ (Trait theory) ซึ่งเชื่อว่าผู้นำที่ดีจะมีคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป หรือเกิดมาเพื่อเป็นผู้นำหรือผู้ปกครอง ทฤษฎีพฤติกรรม (Behavioral theory) ซึ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมและการแสดงออกของผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำของเขา และทฤษฎีสถานการณ์

(Situational theory) เป็นการศึกษาความสำคัญของปัจจัยสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่มีผลต่อการแสดงออกของผู้นำ โดยผู้นำจะต้องแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของสถานการณ์

4. แนวคิดเรื่องผู้มีอิทธิพล

สมบัติ จันทรวงศ์ (อ้างโดย ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคิต พิริยะรังสรรค์ (บรรณธิการ), 2535: 118-124) ได้ให้ข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับคำว่าเจ้าพ่อ ว่าควรอธิบายได้ด้วยคำว่า “นักเลง” และ “ผู้มีอิทธิพล” โดย สมบัติ จันทรวงศ์ ให้ความหมายที่ดีของความเป็น “นักเลง” ว่าหมายถึง “ลักษณะประจำตัวหรือคุณสมบัติความเป็นลูกผู้ชายของบุคคลดังกล่าวที่ทำให้ผู้อื่นให้ความเคารพยำเกรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลเช่นว่ามีบทบาทเป็นผู้ดูแลสมัครพรรคพวกเพื่อนฝูง คุณสมบัติของความเป็นลูกผู้ชายหรือความเป็นนักเลงนี้รวมถึงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เสียดสี กล้าได้กล้าเสีย หรืออย่างที่เราเรียกกันว่า เป็นคนใจถึง” โดยเมื่อเปรียบเทียบกับ ความหมายของคำว่า “อิทธิพล” ว่าหมายถึง “อำนาจที่บุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหรือใช้ได้นอกเหนือขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของตน หรือเป็นอำนาจที่บุคคล ซึ่งมีได้มีตำแหน่งหน้าที่ทางราชการมีหรือสามารถใช้ได้ หรือพูดง่ายๆ ก็ว่าอิทธิพลคืออำนาจที่ไม่เป็นทางการ” จึงสรุปว่า “นักเลง” เป็นผู้มี “อิทธิพล” ในท้องถิ่น หรือ หมายถึงบุคคลที่มีอุปนิสัยประจำตัวบางอย่างที่ทำให้มีอำนาจที่ไม่เป็นทางการต่อผู้อื่นในชุมชนนั้น นอกจากนี้ยังเห็นว่า หาก “นักเลง” ในระดับท้องถิ่นรายใด ไม่ได้มี “อิทธิพล” เพียงแค่เหนือสมัครพรรคพวกของตนเท่านั้นแต่ยังมีอิทธิพลเหนือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือกลไกของอำนาจรัฐในระดับสูงด้วย อาจกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นได้เลื่อนฐานะจากนักเลงผู้มีอิทธิพลของท้องถิ่น กลายเป็น “เจ้าพ่อ” ของท้องถิ่นนั้นในที่สุด ซึ่งวิธีการที่ทำให้ “เจ้าพ่อ” เหล่านั้นสามารถมีอิทธิพลเหนือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือกลไกของอำนาจรัฐได้ส่วนใหญ่จะอาศัยอำนาจเงินก้อนใหญ่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูงสุด เท่าที่จะทำได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าการเกิดขึ้นของการเป็น “เจ้าพ่อ” มาจากการอาศัยฐานเศรษฐกิจของตนเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างอิทธิพลเหนือเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาแบบเรื่องเล่า (Narrative Research) แนวอัตชีวประวัติ โดยเป็นเรื่องราวของผู้มีอิทธิพลรายหนึ่งเป็น “องค์ประธาน” ของการศึกษา โดยมีการเก็บข้อมูลใน 2 ส่วนดังนี้

1. วิจัยข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Data) โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยา พฤติกรรมศาสตร์ และรัฐศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้ความหมายหรือตีความปรากฏการณ์ที่ศึกษาให้มีความชัดเจนและนำไปสู่การถอดบทเรียนเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

2. วิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้มีอิทธิพลรายหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) และบุคคลในครอบครัว จำนวน 4 ราย ได้แก่ ภรรยา บุตรชาย บุตรสาว และหลานชาย รวมทั้งลูกน้อง คนสนิทอีก 1 ราย โดยใช้การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคบอลหิมะ (Snowball Technique) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่นำเชื่อถือเพื่อตอบในประเด็นปัญหาการวิจัย โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยเห็นว่า มีความรู้ในประเด็นที่ผู้วิจัยจะศึกษามาก่อน 1 คน แล้วให้ผู้ให้ข้อมูลท่านนั้นระบุรายชื่อผู้ให้ข้อมูลท่านต่อไป จากนั้นผู้วิจัยให้ผู้ให้ข้อมูลท่านใหม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูลท่านต่อไป จนกระทั่งได้ข้อมูลสมบูรณ์ตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด นอกจากนี้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์คนในพื้นที่เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับมุมมองหรือทัศนคติที่มีต่อผู้มีอิทธิพลรายนี้ จำนวน 2 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เพื่อเป็นตัวอย่างของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลายาวนาน และได้รับรู้ถึงภาพลักษณ์หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอิทธิพลรายนี้กับคนในพื้นที่

ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยกระบวนการลำดับข้อมูลตามโครงสร้างของเรื่อง (Structural Analysis) และตีความหมายข้อมูลในแต่ละประเด็น เพื่อนำมาสู่การถอดบทเรียนจากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

1. ภูมิหลัง พฤติกรรม ทศนคติ และแนวทางการดำเนินชีวิตของผู้มีอิทธิพล

1.1 พื้นฐานครอบครัว

การที่เติบโตมาในครอบครัวที่มีคุณปู่และบิดาเป็นที่รู้จักและยอมรับนับถืออย่างกว้างขวางในสังคม นับเป็นเหตุผลประการสำคัญที่ผลักดันให้เขาเกิดความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตใน 2 ลักษณะสำคัญคือ

1.1.1 การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น

เนื่องด้วยลักษณะของสังคมในอดีตที่อำนาจรัฐยังเข้าไปดูแลประชาชนได้ไม่ทั่วถึงนัก ประชาชนในพื้นที่จึงต้องการแสวงหา “ที่พึ่งพิง” เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของตนเอง โดยพบว่า เมื่อคุณปู่และบิดาของเขาเป็น “นายความ” ก็นับเป็นอาชีพที่อยู่ในสถานะที่สามารถช่วยเหลือและเป็นที่พึ่งพิงให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับลักษณะนิสัยของคุณปู่และบิดา ซึ่งเป็นผู้ที่มีน้ำใจ และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ จึงทำให้คุณปู่และบิดาเปลี่ยนเป็นผู้ที่คนในสังคมให้ความเคารพนับถือ และยกย่องว่าเป็น “ผู้มีอิทธิพล” ทางสังคมต่อคนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ซึ่งตัวเขาเองก็ถูกหล่อหลอมให้เป็นผู้ที่มีน้ำใจและคุ้นเคยกับการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเช่นเดียวกับคุณปู่และบิดา

1.1.2 การมีลูกน้องและเครือข่าย

จากการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นจำนวนมาก จนนำมาซึ่งความเคารพนับถือจากบุคคลต่างๆ ดังกล่าว จึงทำให้มีผู้เข้ามาขอสมัครเป็นผู้ติดตาม หรือ “ลูกน้อง” ทั้งในลักษณะของผู้ที่ต้องการที่พักพิง ผู้ที่ต้องการตอบแทนบุญคุณ และผู้ที่ต้องการติดตามผู้มีอำนาจเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์จากอิทธิพลนั้นไปด้วย ลักษณะดังกล่าว จึงทำให้เขาเองเติบโตมาในครอบครัวที่มีลูกน้องและเครือข่ายของบิดา จนทำให้เขาไม่รู้สึกลัวตกลัวสิ่งใด และเรียนรู้การเป็น “ผู้นำ” จนเมื่อเติบโตและเริ่มมีคนมาติดตามและขอเป็นลูกน้อง เขาจึงเรียนรู้วิถีในการ “นำ” และ “ดูแล” คน เช่นเดียวกับที่คุณปู่และบิดาได้เคยทำได้

1.2 บุคลิกภาพส่วนตัว

ด้วยหน้าที่ที่ค่อนข้าง “ดุ” ตามความคิดเห็นของคนทั่วไป ประกอบกับการเป็นคนเสียงดัง ใจกล้า และค่อนข้างมุทะลุในตอนที่เด็ก ทำให้มีประสบการณ์ชีวิตที่ค่อนข้างหลากหลาย และพบเห็นสังคมหลายรูปแบบ แต่ด้วย “ความจริงใจ” ทำให้เป็นที่รักของเพื่อนฝูงและลูกน้อง รวมทั้งลักษณะนิสัยที่โดดเด่นของเขาคือ “ความมีน้ำใจ” ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมถึงความเป็นคน “ใจกว้าง” พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น จึงทำให้เขากลายเป็น “ที่พึ่งพิง” ของคนในสังคม เช่นเดียวกับคุณปู่และบิดาในอดีต หรืออาจกล่าวได้ว่า ด้วยบุคลิกลักษณะของการเป็น “นักเลงตัวจริง” ทำให้สังคมรับรู้และยอมรับใน ‘อำนาจ’ ที่มีในตัวของเขา และนำไปสู่การมี “อิทธิพล” ทางสังคมตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา

1.3 ภาพลักษณ์ต่อสังคม

ด้วยประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาในอดีต ที่แสดงให้เห็นถึงการมี “อำนาจ” และ “อิทธิพล” ในการดำเนินการด้านต่างๆ ในสังคม ประกอบกับบุคลิกลักษณะส่วนตัวที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สังคมรับรู้ภาพของความเป็น “นักเลงถิ่น” ของเขา ประกอบกับการมีเครือข่าย ทั้งเพื่อนและลูกน้องเป็นจำนวนมาก ทำให้การปรากฏตัวต่อสาธารณชนส่วนใหญ่ จะเข้าไปในลักษณะของกลุ่มชายฉกรรจ์ที่มีอาวุธปืนครบมือ ซึ่งแม้จะเป็นไปตามเหตุผลของลูกน้องที่ติดตามเขาว่า เพียงเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับเจ้านายที่เคารพ แต่ภาพดังกล่าวนำไปสู่การเกิดความรู้สึก “เกรงกลัว” สำหรับผู้ที่พบเห็น จนทำให้สื่อมวลชนเรียกขานเขาว่าเป็น “เจ้าพ่อ” ประจำจังหวัด ส่งผลให้เกิดการสื่อสารและรับรู้กันในวงกว้าง จนทำให้ผู้ที่ไม่เคยรู้จักหรือพบเห็นสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับตัวเขาไปตามข้อมูลที่ได้รับจากสื่อ และกลายเป็นภาพลักษณ์ประจำตัวเขาไปในที่สุด

2. ปัจจัยสนับสนุนการสร้างอิทธิพลทางสังคม

สิ่งที่เป็นปัจจัยสนับสนุนหรือเป็นการสร้างฐานอำนาจให้แก่ผู้ที่เป็น “นักเลง” มีหลายประเด็น โดยการที่เขาเกิดในครอบครัวที่มีคุณปู่และบิดาเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ทำให้เขาเรียนรู้และถูกหล่อหลอมให้เติบโตมาด้วยวิถีของครอบครัวผู้มีอิทธิพล จนกระทั่งกลายเป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นเช่นเดียวกับคุณปู่และบิดา ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่เป็นสิ่งสนับสนุนและผลักดันให้เขาสามารถสร้าง “อำนาจ” และ “อิทธิพล” ในท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์ มีดังนี้

2.1 การมีบุคลิกลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมท้องถิ่น

Historicus (1898: 21-22 อ้างโดย เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2539: 15) กล่าวว่า “นักเลงที่ต้องให้ความคุ้มครองกับถิ่นจะต้องเป็นผู้ที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคมจะมีลักษณะคือ *“เป็นชายแท้ มีความกระตือรือร้น พร้อมทั้งจะต่อสู้ตัวต่อตัวหรือยกพวกกันต่อสู้ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง มีความจงรักภักดีอย่างลึกซึ้งต่อนายและพ่อแม่ รวมทั้งเป็นผู้ที่นำใจกว้างขวาง กล้าได้กล้าเสีย ไม่ถือตัว ไม่เห็นแก่ตัว รักษาคำพูด”* โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของเขพบว่าการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับตัวเขาเป็นอย่างมาก โดยจากเรื่องราวชีวิตของเขาที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า ด้วยบุคลิกลักษณะของเขาสามารถสร้างความเชื่อถือให้แก่คนในพื้นที่หรือท้องถิ่นของเขาได้เป็นอย่างดี โดยลักษณะที่เป็นคนพูดจาโผงผางแต่จริงใจ ซึ่งแม้ว่าจะเป็นคนเสียงดัง แต่กลับสร้างความมั่นใจและเชื่อถือให้แก่คนในพื้นที่ได้ว่า “สิ่งที่เขารับประกัน เขาช่วยได้แน่นอน” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับลักษณะความต้องการของคนในพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากการขอความช่วยเหลือใน 2 เรื่องหลัก คือการช่วยเหลือบุตรหลานเข้าโรงเรียน และช่วยเหลือเกี่ยวกับหน้าที่การงาน

นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้ชีวิตของเขาที่เป็นไปในลักษณะเดียวกับคนในพื้นที่ โดยเฉพาะการชอบกิน ‘ข้าวแกง’ และการเข้าถึงหรือเจอตัวได้ง่ายนั้น นับเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ที่ต้องการเข้าถึงความช่วยเหลือ หรืออาจกล่าวได้ว่า ด้วยลักษณะความเป็น “นักเลงลูกทุ่ง” ทำให้เขาได้รับการยอมรับจากคนในพื้นที่ และนำไปสู่การสร้างอิทธิพลต่อคนในพื้นที่ได้อย่างไม่ยากนัก

2.2 ความสัมพันธ์สองด้านกับความเป็นโจร

นอกจากนักเลงจะมีความสามารถในการปกป้องดูแลท้องถิ่นได้แล้ว อีกด้านหนึ่งยังมีข้อสันนิษฐานว่าการปกป้องดูแลชุมชนหรือท้องถิ่นให้อยู่รอดปลอดภัยภายใต้เงื้อมมือที่อำนาจรัฐไม่มีความสามารถที่ดูแลปกป้องท้องถิ่นได้อย่างสมบูรณ์นั้น นักเลงอาจต้องเกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงด้วยการมีความสัมพันธ์กับโจรหรือผู้ร้าย หรืออาจมีการกระทำบางอย่างในลักษณะของโจรหรือผู้ร้ายเอง อีกทั้งในด้านของโจรหรือผู้ร้ายเอง ก็ต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับนักเลงถิ่นเพื่อความอยู่รอดของตนเองเช่นกัน (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2539: 16) อาจด้วยการดำเนินชีวิตในความเป็นจริงนั้น หลายกรณีที่อำนาจรัฐ หรือภาคีที่กำกับโดยรัฐ อาจไม่ใช่คำตอบที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ในบางสังคมหรือบางสถานการณ์ คนในสังคมก็เลือกที่จะแสวงหา “กลไกนอกระบบ” มาช่วยในการดำเนินชีวิต โดยเมื่อเลือกที่จะวางบทบาทของตนเองในฐานะผู้ที่ดูแลปกป้องถิ่นของตนเองจึงทำให้ชีวิตบางส่วนต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่อยู่นอกระบบกติกาสังคมของรัฐเช่นกัน ดังคำกล่าวของเขาที่ว่า *“พออ้างชื่อผม มันก็เจียบกันหมด มันนักเลงมา เราก็ต้องนักเลงกลับ”* อย่างไรก็ตาม การมีวิถีชีวิตนอกระบบกติกาสังคมของรัฐดังกล่าว ก็นับเป็นความเสี่ยงและสิ่งที่ถูกตั้งคำถามถึงความถูกต้องเหมาะสมจากสังคมเช่นกัน โดยสิ่งที่ตัวเขาเชื่อมั่นและยืนยันในสิ่งที่เขาเป็นให้กับตนเองและคนในครอบครัวเสมอคือ *“ต้องไม่ทำใครก่อน”*

2.3 ความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ

นักเลงผู้มีอิทธิพลนั้น มักจะมีความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐใน 2 ลักษณะ หนึ่งคือการเข้าไปมีตำแหน่งเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมให้ตนเองจากการมีอำนาจที่เป็นทางการ และสองคือการสร้างความประนีประนอมกับข้าราชการหรือผู้มีอำนาจรัฐ เพื่อรักษาสถานภาพของตนเอง และปกป้องคุ้มครองลูกน้อง (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2539: 16) โดยในกรณีของผู้มีอิทธิพลรายนี้พบว่า เขามีความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐในสองลักษณะที่กล่าวมา โดยการเข้าไปสู่การดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อมี “อำนาจที่เป็นทางการ” ในการดำเนินการใด ๆ ในขณะเดียวกัน เขายังสร้างความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐในฐานะ “ผู้ดูแลถิ่นร่วมกัน” เพื่อรักษาสถานภาพของตนเองและปกป้องคุ้มครองลูกน้องผ่าน “อำนาจที่ไม่เป็นทางการ” โดยจะเห็นได้จากการขอและให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐในบางกรณี ซึ่งพบว่า ด้วยชื่อเสียงและอิทธิพลทางสังคมตลอดระยะเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นว่าเขาอยู่ในความสัมพันธ์ที่มีอำนาจ “เหนือ” เจ้าหน้าที่รัฐ ในหลายกรณีมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

สรุปและอภิปรายผล

ด้วยพื้นฐานและการหล่อหลอมจากครอบครัว ที่นำไปสู่การสร้างตัวตนของเขาในฐานะ “นักเลงจริง” ทำให้เขาผ่านเรื่องราวชีวิตหลากหลาย จากการถูกยอมรับจากคนในพื้นที่ด้วยฐานของอิทธิพลเดิมของคุณปู่และบิดา และการเติบโตมาด้วยบุคลิกลักษณะที่เป็นคนกล้าได้กล้าเสีย และมีน้ำใจต่อคนรอบข้าง ทำให้เกิดการสร้างฐานอิทธิพลของตนเองต่อยอดจากฐานอิทธิพลเดิมของครอบครัว ตลอดจนการมีเพื่อนฝูงและคนรู้จักมากมายหลายตา และการมีประสบการณ์การใช้ชีวิตไปในพื้นที่ต่าง ๆ แบบไม่เกรงกลัวใคร และพร้อมรับโอกาสจากในการเรียนรู้และเติบโตในสังคมต่าง ๆ จนทำให้สามารถสร้างเครือข่ายของตนเองและก้าวสู่การเป็นนักการเมืองท้องถิ่น และก้าวเข้าสู่วงการการเมืองในระดับประเทศ จนส่งผลให้ได้รับการยอมรับจากสังคมวงกว้างว่าเป็น “ผู้มีอิทธิพล” มากที่สุดคนหนึ่งในสังคมไทย

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาลักษณะของอำนาจที่เขามีต่อบุคคลรอบข้าง พบว่า เขามีทั้งอำนาจบังคับ (coercive power) และอำนาจชอบธรรมมีการบังคับใช้ (domination) โดยการเกิดอำนาจบังคับนั้น อาจไม่สามารถอธิบายลักษณะของอำนาจแบบบังคับในความหมายตามที่ Weber ให้ไว้ว่าเป็นของอำนาจบังคับตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้กำลังบังคับ ขาดความชอบธรรม (Morison, 1995 อ้างโดย รัตนา โตสกุล, 2548) แต่อาจอธิบายได้ว่าเป็นอำนาจที่เกิดจากชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่มีลักษณะโดดเด่น เสียงดัง จนทำให้บุคคลที่ไม่ได้รู้จักหรือมีความสนิทสนมคุ้นเคยกับเขามากนักเกิดความเกรงกลัวและพร้อมยอมปฏิบัติตาม ในขณะที่พบว่า เขากลับมีอำนาจชอบธรรมมีการบังคับใช้ (domination) ในลักษณะที่มีความชอบธรรมเพราะเป็นอำนาจที่ได้รับการยินยอมและเห็นชอบให้ใช้อำนาจจากผู้อยู่ใต้อำนาจ มักเกิดต่อผู้ที่สนิทสนมคุ้นเคย ทั้งเพื่อนและลูกน้อง หรือคนที่อยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าและเข้ามาขอรับความช่วยเหลือจากเขา โดยเป็นความพร้อมยอมทำตาม และมีความศรัทธาในการตัดสินใจของเขาในเรื่องต่าง ๆ โดยเชื่อว่าเป็นความจริงใจ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนที่อยู่ภายใต้อำนาจของเขาอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ผลักดันให้เขาสามารถสร้าง “อิทธิพล” ทางสังคมได้อย่างแข็งแกร่ง คือ บุคลิกและลักษณะนิสัยส่วนตัวที่เป็นที่ยอมรับจากคนทั่วไปคือ “ความมีน้ำใจ” หรืออาจเรียกได้ว่า เขาใช้ “น้ำใจ” เป็นเครื่องมือในการสร้างอิทธิพลทางสังคม ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของผู้นำที่พึงต้องมีคือ การใส่ใจในผู้อื่น (Empathy) ตลอดจนมีทักษะทางสังคม (Social skill) ที่ดีทำให้เป็นที่รักใคร่ชอบพอกันคนรอบตัว ทั้งผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าและผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจ คุณลักษณะดังกล่าวเกิดเป็นกลไกการสร้างเครือข่ายการยอมรับและยกย่องในตัวของเขา ทั้งในส่วน of “เพื่อน” ที่ใกล้ชิดสนิทสนมที่มีสายสัมพันธ์และเอื้ออาทรกันอย่างต่อเนื่อง “ลูกน้อง” ที่ได้รับการดูแลและผลักดันให้มีสถานะและอำนาจทางสังคมในรูปแบบต่างๆ รวมทั้ง “ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากเขา” ที่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ดีและ

เมื่อมีความเติบโตก้าวหน้าไม่ลืมนี่ที่จะกลับมาตอบแทนบุญคุณเขาในลักษณะต่างๆ ตลอดจนการเข้าไปมีอิทธิพลต่อเจ้าหน้าที่รัฐหรือกลไกของอำนาจรัฐ มักเป็นการสร้างความคุ้นเคยหรือเกื้อหนุนบุคคลก่อนที่บุคคลเหล่านั้นจะได้เข้าไปเป็นเจ้าหน้าที่รัฐในลักษณะของการสร้างน้ำใจในการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มิใช่เพียงการใช้อำนาจเงินเกื้อหนุนในการสร้างอิทธิพลเหนือเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชน ส่งผลให้เกิดการยอมรับและความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากกว่าการสร้างอิทธิบนพื้นฐานของอำนาจทางเศรษฐกิจ แนวทางดังกล่าวจึงนับเป็นการขยายเครือข่ายและฐานะความสัมพันธ์เชิงอำนาจของเขาให้แข็งแกร่งและต่อเนื่องมาจนถึงคนในตระกูลในลำดับถัดมาที่พร้อมจะวางรากฐาน “อำนาจใหม่” ของตระกูลต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้จะไม่มีวันเกิดขึ้นได้เลย หากไม่ได้รับโอกาสจากผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่ยินยอมให้ผู้วิจัยได้เข้าไปเรียนรู้ถึงเรื่องราวชีวิตส่วนตัวของท่าน โดยให้ความเมตตาและเต็มใจในการถ่ายทอดข้อมูลส่วนตัว และเรื่องราวตลอดชีวิตที่ผ่านมาเกือบ 84 ปีของท่าน ด้วยความมุ่งหวังที่จะให้สังคมได้เรียนรู้ถึงปรากฏการณ์อีกด้านหนึ่งของสังคมไทยโดยสะท้อนผ่านวิถีชีวิตของบุคคลหนึ่งที่สามารถสร้าง “อำนาจ” และ “อิทธิพล” ทางสังคม ด้วยแนวทางการดำเนินชีวิตในรูปแบบที่ถูกเรียกขานจากสังคมวงกว้างว่า “เจ้าพ่อ”

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่เสียสละเวลา และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถถ่ายทอดเนื้อหาและถอดบทเรียนจากปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

- คมกฤษ จงบุญวัฒนา (ผู้แปล). (2556). วีรบุรุษ มาฆะศิรานนท์ (ผู้เรียบเรียง). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ: เอ็กซีเพอร์เน็ท.
- ณัชชานุช พิเชิตนารัตน์. (2554). **นักการเมืองถิ่นจังหวัดเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). **พฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ผาสุก พงษ์ไพโรจจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์ (บรรณาธิการ). (2535). **รัฐ ทุน เจ้าพ่อท้องถิ่น กับสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา โตสกุล. (2548). **โมโนทัศน์เรื่องอำนาจ**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาสังคมวิทยา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). **ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Decenzo, D.A. and Robbins, S.P. (2002). **Personnel Human Resource Management**. 3rd ed. New Delhi: Prentice Hall of India Private.
- Katz D & Kahn R L. (1966). **The social psychology of organizations**. New York: Wiley.
- Koontz, H. and Wehrich, H. (2000). **Essentials of management**. 8th ed. New Delhi: Tata McGraw-Hill.
- Mc Farland, D.E. (1979). **Management: Foundations and practices**. 5th ed. New York: Macmillan.
- Stogdill, R.M. (1974). **Handbook of leadership: A survey of the literature**. New York: Free Press.
- Winter, D. G. (1973). **The Power motive**. New York: The Free Press.
- Yukl. G. A. (1989). **Leadership in organization**. Engwood Cliffs. New Jersey: Printice-Hall.

เอกสารอ้างอิง

บทความในวารสาร

นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2534. รัฐธรรมนูญ ฉบับวัฒนธรรมไทย. ศิลปวัฒนธรรม, ปีที่ 13 (พฤศจิกายน 2534), 275.

เวียงรัฐ เนติโพธิ์. 2539. จากนักเลงท้องถิ่นสู่เจ้าพ่อ. วารสารธรรมศาสตร์, ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม), 6-49.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

นิตยสาร Top Ten. (2556). 10 ตระกูลคั่งนักการเมืองไทย (ประจำปี 2556). สืบค้นจาก:

<http://www.toptenthailand.com/topten/detail/20131118164408828>